

หลักสูตรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา

นายปราโมทย์ แสนกกล้า

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

พ.ศ. 2562

**Good Governance Affecting Effectiveness of Schools Attached to the Office of
Primary Educational in Nakhon Ratchasima Province**

MR.PRAMOTE SAENKLA

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Public Administration Program**

Pathumthani University

2019

หัวข้อ	หลักสูตรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รศ.ดร.นิเทศน์ ตินะกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผศ.ดร.เบญยาศิริ งามสอาด
ชื่อนักศึกษา	นายปราโมทย์ แสนกล้า
หลักสูตร	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปี	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับหลักสูตรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2)ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาหลักสูตรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประชากร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1,332 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 297 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชี และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักสูตรมาภิบาลของผู้อำนวยการสถานศึกษา แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับหลักสูตรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ คุณธรรม ความเสมอภาค และความโปร่งใส
- 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาลร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 55.50

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Title	Good Governance Affecting on Effectiveness of Schools Attached to the Office of Primary Educational in Nakhon Ratchasima Province
Advisor	Asst.Prof.Dr.ATHIPONG PHETSUT
Name	Mr.PRAMOTE SAENKLA
Degree	Doctor of Public Administration
Academic year	2019

Abstract

The purposes of this research were to study : 1) the good governance level of school under the Office of Primary Education area in Nakhon Ratchasima province. 2) the school effectiveness level of school under the Office of Primary Education Area in Nakhon Ratchasima province. and 3) the good governance affecting on school effectiveness of Schools under the Office of Primary Education area in Nakhon Ratchasima province. The populations were 1,332 school administrators under the Office of Primary Education Service Area in Nakhon Ratchasima Province. The sample were 297 school administrators under the Office of Primary Education Service Area in Nakhon Ratchasima Province. The research instrument was the questionnaire about the level of administrative behavior in accordance with the good governance and the level of perception about the effectiveness of the school. Data were analyzed by using the computer programs and statistics used in data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and multiple regression.

It was found from the study that :

1. The good governance level of school under the Office of Primary Education area in Nakhon Ratchasima province overall, it was in the highest level ($\bar{X} = 4.61$). When considering each component, it was found that every component at the highest level. When ranked in order from highest to lowest, it was found that the components of good governance with the highest average values in the first 3 levels were morality, equity and transparency. The final ranking was accountability.

2. The school effectiveness level of school under the Office of Primary Education Area in Nakhon Ratchasima province overall, it was in the high level ($\bar{X} = 4.13$). When considering each component, it was found that every components at a high level. When ranked in order from highest to lowest, it was found that the component of school effectiveness respectively Include learning organizations, students desirable characteristics and student achievement.

3. The good governance affecting on the school effectiveness, with statistical significance at .01 level. Forecasting variables, Good governance together predicted the school effectiveness about 61.10 percent.

3.1 The components of good governance affecting on the school effectiveness, with statistical significance at .01 level were Consensus Oriented, Accountability and Participation

3.2 The components of good governance affecting on the school effectiveness in students achievement, with statistical significance at .01 level were Accountability and Consensus Oriented.

3.3 The components of good governance affecting on the school effectiveness in students desirable characteristics, with statistical significance at .01 level were Oriented and Participation.

3.4 The components of good governance affecting on the school effectiveness in learning organization, with statistical significance at .05 level were Consensus Oriented Participation and Equity.

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพงษ์ เพชรสุทธิ ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ที่กรุณา ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก รองศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรศ์ วงศ์ทองดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกฤต โพธิ์เงิน ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของ คณาจารย์ทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ดร.อนันต์ สุดขำ ดร.อำนาจ อยู่คำ ดร.ประชารัฐ วงศ์ขำ และดร.นันทน์ภัส วิกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องที่ใช้ ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็น ประโยชน์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7 ทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการดำเนินการวิจัย จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในก.ค.ศ. ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสพฐ. ผู้อำนวยการสำนัก ใน สพฐ. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการ โรงเรียนทุกท่านที่กรุณาให้ความ อนุเคราะห์ เข้าร่วมสนทนากลุ่มในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา คณาจารย์ ขอขอบคุณทีมงานทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนตลอดมา ตลอดจนทุกท่าน ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการทำคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ โดยให้การช่วยเหลือ แนะนำ ห่วงใย และให้กำลังใจผู้วิจัย ด้วยดีเสมอมา คุณค่าของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูบา อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปราโมทย์ แสนกล้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
สมมติฐานในการศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	8
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	9
นิยามปฏิบัติการ	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	13
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล	62
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	81
กรอบแนวคิดในการศึกษา	89
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	89
3 วิธีดำเนินการศึกษา	91
การวิจัยเชิงปริมาณ	91
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	91
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	การสร้างและทดสอบเครื่องมือ	93
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	94
	การวิเคราะห์ข้อมูล	95
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	95
	การวิจัยเชิงคุณภาพ	95
	ประชากรเป้าหมาย	96
	การสร้างและทดสอบเครื่องมือ	96
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	96
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
	การวิเคราะห์ข้อมูล	98
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	121
5	สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
	สรุปผลการศึกษา	126
	อภิปรายผล	127
	ข้อเสนอแนะ	131
	บรรณานุกรม	132
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	137
	ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ	148
	ประวัติย่อผู้ศึกษา	150

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การสังเคราะห์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	47
2	การสังเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา	67
3	ประสิทธิผล นิยามเชิงปฏิบัติการ และสาระหลักเพื่อการวัดประสิทธิผลของสถานศึกษา	79
4	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา	92
5	ความถี่ และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	100
6	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของหลักธรรมาภิบาล	102
7	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาลด้านความพร้อมรับผิด	103
8	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านความโปร่งใส	104
9	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วม	105
10	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านนิติธรรม	106
11	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านความเสมอภาค	107
12	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรม	108
13	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล ด้านมุ่งเน้นฉันทามติ	109
14	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของสถานศึกษา	110

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
15	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	111
16	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	112
17	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	113
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	114
19	ค่า Tolerance และ ค่า Variance Inflation Factor แสดงสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	115
20	แสดงการตรวจสอบการกระจายแบบโค้งปกติของประสิทธิผลของสถานศึกษา	116
21	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	116
22	แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ	117
23	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ	118
24	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน	119
25	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	120
26	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	121

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
	1 หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework)	35
	2 การสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา	68
	3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	89

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการได้ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาาระบบราชการและข้าราชการเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันเห็นได้จากกรอบการประเมินผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่สอดคล้องกับธรรมาภิบาลในแต่ละปี โดยใช้กับองค์กรที่เป็นระบบราชการที่มีหลักจริยธรรมและศักดิ์ศรีจะเน้นการประเมินผลด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญเรื่องความโปร่งใสของการปฏิบัติราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการ จึงได้ให้ส่วนราชการทำคำรับรองการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552 : 97)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายและวางระเบียบปฏิบัติราชการเพื่อให้การจัดระบบกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักกฎหมายและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้สังคมสามารถมีส่วนร่วมตรวจสอบและรับผิดชอบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและให้โอกาสตรวจสอบได้ร่วมกัน ตลอดจนการขยายการให้บริการภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั่วถึงและเป็นธรรมและจากข่าวสารจากสื่อมวลชนที่มีการทุจริต คอร์รัปชัน และประพฤติมิชอบทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำย่อมสร้างความเสียหายต่อประชาชนและรัฐเป็นอย่างมาก (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2558: ออนไลน์)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงได้นำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 90) และสำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดหลักปฏิบัติ 10 ประการคือ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส

หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งเน้น
 นันทามติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552: 8-9) จากการประกาศใช้พระราช
 กฤษฎีกาว่าด้วย “หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546” กระทรวงศึกษาธิการ
 ได้ประกาศหลักการการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในการบริหาร
 จัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) และแนวทางการ
 บริหารโรงเรียนนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
 พุทธศักราช 2546 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามี
 ความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความ
 ต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบบริหารงาน
 บริหารของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
 หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่
 การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 35) โดยกำหนดเป็นนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปขับเคลื่อนโดยสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญตามหลักการดังกล่าวจึง
 มีนโยบายเสริมสร้างการบริหารงานตามหลักการของธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับโดย
 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิด
 ความตระหนักและปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง
 ต่อเนื่อง ทั้งยังสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา การบริหารที่ทันต่อ
 เหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน (วิวน ตะนะ, 2554: 1) โดย ชีระ รุญเจริญ (2548:
 91-92) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาว่า การบริหาร
 การศึกษาต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล จึงจะเป็นการบริหารที่สอดคล้องกับแนวโน้มของ
 สภาพปัญหาและความต้องการในโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร
 และเป็นหลักประกันความสำเร็จของการบริหารจัดการธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือได้ว่า
 จัดเป็นแนวคิดสำคัญ ในการบริหารงานและปกครองเพราะปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่อง
 โลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น แทนการสนใจพัฒนาอุตสาหกรรม
 ดังแต่ก่อน เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร
 การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้
 มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน การมุ่งธุรกิจ
 หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึง

เป็นไปได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ, 2547: 3)

โรงเรียนในฐานะองค์การของรัฐและเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แนวทางหนึ่ง ที่ควรนำมาถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการด้านต่างๆ ของโรงเรียนคือ การใช้ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหาร โรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญของการบริหารจัดการศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ดังนั้น ภาระหน้าที่อันสำคัญคือ การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี จะส่งผลให้ ได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน (วิวน ตะนะ , 2554 : 2) ซึ่งธีระ รุญเจริญ (2548 : 108-109) ได้กล่าวว่าการบริหารงานในโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหาร การจะบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องมีการบริหารรูปแบบใหม่ จัดหาทรัพยากรทางวิชาการ และข้อมูลสารสนเทศ เน้นการบริหาร โดยองค์คณะบุคคล ฟังตนเอง มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบมีอิสระ มีการประสานร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีการประเมินตรวจสอบเป็นระยะๆ อย่างโปร่งใส ส่วน ชาญชัย อาจินสมาจาร (2548 : 2) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนในฐานะองค์การว่า องค์การและระบบขององค์การก็เหมือนกับคนที่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปคุณลักษณะตามกาลเวลา มีความแตกต่างกัน การจะนำหลักการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต้องสามารถคัดแปลง การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม โรงเรียนก็เป็นองค์การหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารงานโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามสถานศึกษาและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการของสถานศึกษาฟังต้องยึดหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ร่วมงานเชื่อถือและยอมรับ จากการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีการนำระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” นับเป็นมิติของกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือการเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูง ตามที่ประชาชน

ต้องการสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระใน การบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น การบริหารงานอย่างโปร่งใสมีคุณภาพด้วยระบบ “ธรรมาภิบาล” จึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือเอกชน ที่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนผู้บริหารในทุกกระดับ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2545 : 25) “ธรรมาภิบาล” เป็นหลักคิดในการบริหารองค์กร เพื่อประกันการนอกราชการบังหลวง และเรื่องความ ไม่มีประสิทธิภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2548 : 8)

ปัจจุบันมีการกล่าวถึงกันมากเรื่อง คุณภาพนักเรียน ซึ่งเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและผู้อำนวยการ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) ในการทดสอบระดับชาติชั้นปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น (ป.3, ป.6, ม.3 และ ม.6) ซึ่งผลการประเมินในภาพรวมระดับประเทศ มีค่าเฉลี่ยยังไม่ถึงร้อยละ 50 บางกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 25 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ไม่ถึง 1 ใน 4 ของความรู้ที่เรียนมา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2556 : 1-2) ส่งผลถึงการจัดอันดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยในที่ประชุม World Economic Forum หรือ WEF ซึ่งประเทศไทยอยู่อันดับที่ 8 ในกลุ่มประเทศอาเซียน (ภาวิฑู ทองโรจน์, 2556 : ออนไลน์) ประกอบกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามการรับรอง พบว่า ผลการประเมินของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวนทั้งหมด 6,066 แห่ง มีผลได้รับการรับรองจำนวน 5,558 แห่ง (ร้อยละ 97.05) ไม่ได้รับรอง จำนวน 179 แห่ง (ร้อยละ 2.95) ส่วนการประเมินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งหมด 7,042 แห่ง มีผลได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 4,923 แห่ง (ร้อยละ 69.91) ไม่ได้รับรองจำนวน 2,119 แห่ง (ร้อยละ 30.09) เมื่อจำแนกรายละเอียดพบว่า สถานศึกษามีผลการประเมินในระดับดีมากสูงสุด (ร้อยละ 60.18 – 87.32) โดยตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีส่วนสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในระดับดีมากสูงสุด (ร้อยละ 87.32) รองลงมา คือ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี 3 ตัวบ่งชี้ ส่วนตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับพอใช้ (ร้อยละ 53.14) และ ตัวบ่งชี้ที่มีจำนวนสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วนสูงกว่าตัวบ่งชี้อื่นๆ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ด้านครู) และตัวบ่งชี้ที่ 12 ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (ร้อยละ 0.28 เท่ากัน) ในเบื้องต้นพบว่า สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองเกิดจากปัญหาคุณภาพครู (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2556 : 6 - 7, 50 - 51)

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทยและมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนที่ราบสูงโคราช ละเอียดจุด 15 องศา

เหนือ ลอดติจุด 102 องศาตะวันออก สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 187 เมตร ตัวจังหวัดอยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 255 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร พื้นที่รวม 20,493.964 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดกับจังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัด ลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว มีการปกครองเป็นการ บริหารราชการในส่วนภูมิภาค ซึ่งแบ่งออกเป็น 32 อำเภอ 289 ตำบล 3,743 หมู่บ้าน จังหวัด นครราชสีมา มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ บริหารจัดการเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครราชสีมาและอำเภอโนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญมาก อำเภอ ห้วยแถลง อำเภอโชคชัย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน นครราชสีมา เขต 3 ประกอบด้วย อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอวังน้ำเขียว และอำเภอปักธงชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย อำเภอสีคิ้ว อำเภอ สูงเนิน และอำเภอปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย อำเภอด่านขุนทด อำเภอเทพารักษ์ อำเภอขามทะเลสอ อำเภอขามสะแกแสง อำเภอ โนนไทย และอำเภอพระทองคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ประกอบด้วย อำเภอบัวใหญ่ อำเภอสีดา อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอบัวลาย อำเภอบ้านเหลื่อม และ อำเภอคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วย อำเภอชุมพวง อำเภอพิมาย อำเภอประทาย อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอเมืองยาง และอำเภอโนนแดง และสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ผู้วิจัยสนใจศึกษาหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เนื่องจากมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวนทั้งหมด 7 เขต และมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวม ทั้งสิ้น 1,332 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาจำนวนมากที่สุด (แผนพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ระยะ 4 ปี : 2560)

การบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานผิดพลาด ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราชการ บ่อยครั้งที่เกิดความเสียหายต่อองค์กร ราชการ ตัวบุคคล มีเรื่องราวร้องเรียน ฟ้องร้อง ขอความเป็นธรรม มีคดีความที่ต้องสืบสวนเป็นจำนวนมาก สร้าง ความขัดแย้ง ในองค์กรทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย บรรยากาศใน องค์กรเสียไป จากปัญหาดังกล่าวโรงเรียนจึงได้นำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร จัดการบ้านเมืองที่ตี พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่

63 ง วันที่ 10 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2542 มาใช้ในการบริหารงาน (จารุวรรณ สุรินทร์, 2552 : 3) เมื่อพิจารณาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่า ปัญหาสำคัญทางการบริหารการศึกษาในภาพรวม คือ มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพในระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดการพัฒนานโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและการปฏิบัติงานของคณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนและไม่กล้าท้วงติง หรือเสนอแนะเมื่อโรงเรียนดำเนินการไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานต่างกันมี ผลต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพราะผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ หรืออาคารสถานที่ ตลอดจนจำนวนบุคลากร ทำให้ปัญหาในการใช้ทรัพยากรเพื่อการบริหารแตกต่างกัน (นัยหะ สามะ, 2554 : 3)

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สรุปสภาพปัญหาการจัดการศึกษา ได้ดังนี้ 1) นโยบายการศึกษา เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการจนบั่นทอนคุณภาพของผู้เรียน ด้วยการประเมินผลและตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่หลากหลาย เน้นการวัดผลจากคะแนนสอบเท่านั้น คัดแต่คนเรียนเก่ง จนอาจละเลยศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำให้องค์ความรู้ท้องถิ่นและความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้ง เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมค่อยๆ สูญหายไป 2) โรงเรียนกลายเป็นพื้นที่การแข่งขันของนักเรียนมากกว่าพื้นที่แห่งการเรียนรู้ เน้นการท่องจำมากกว่าการค้นพบตัวเอง ซึ่งการศึกษาแบบคัดคนเก่งและคาดหวังให้เด็กทุกคนเรียนเก่ง จึงเป็นสาเหตุให้เด็กจำนวนมากไม่อยากเรียน และเรียนไม่จบ 3) การศึกษาไม่ได้สร้างคนที่มีคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองกับชุดความท้าทายใหม่ได้ เช่น การที่ประชากรวัยเรียนขาดทักษะชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกัน และการจัดการความขัดแย้ง หลักสูตรขาดการคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนการสอนไม่ได้เสริมให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ในรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา พบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ ประการที่ 1 ระบบการศึกษาไม่มีเอกภาพด้านนโยบาย การพัฒนา นโยบายไม่ต่อเนื่อง การจัดองค์ความรู้ซ้ำซ้อน ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับหน่วยงานการศึกษา คุณภาพการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน การศึกษาแบบแยกส่วน

ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ไม่สามารถสร้างและกระจายโอกาส โดยเฉพาะทิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ประการที่ 2 ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ยังคงเน้นการท่องจำ ไม่เน้นความสามารถสากล การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและภูมิปัญญาไทย ขาดการบูรณาการเชื่อมโยงกับด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และได้เสนอพันธกิจที่ต้องดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการการบริหารจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา : 2561)

อย่างไรก็ตาม การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ยังพบปัญหาสำคัญที่เกิดจากการบริหารจัดการสถานศึกษาผิดพลาด จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาและส่งเสริมให้สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานในการศึกษา

1. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านความพร้อมรับผิดส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
2. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านความโปร่งใสส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

3. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
4. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านนิติธรรมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
5. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านความเสมอภาคส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
6. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านคุณธรรมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
7. หลักธรรมาภิบาลตามองค์ประกอบด้านมุ่งเน้นฉันทามติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ขอบเขตเนื้อหาของหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้ยึดหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้วนำมาสังเคราะห์ได้ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมรับผิด (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความเสมอภาค (Equity) คุณธรรม (Morality) และมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

1.2 ขอบเขตเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ แล้วนำมาสังเคราะห์ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1,332 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างสำหรับ

การวิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการระหว่าง เดือนมิถุนายน 2561 ถึง เดือนมีนาคม 2562

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และทำให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาต่อไป
2. เป็นแนวทางให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
3. เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

นิยามปฏิบัติการ

1. **ธรรมาภิบาล (Good Governance)** หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุม ดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม และการบริหารจัดการที่ดี ในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 **ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability)** หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

2.2 **ความโปร่งใส (Transparency)** หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาซึ่งแจ้งได้ เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

2.3 **การมีส่วนร่วม (Participation)** หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดง

ทัศน์ะ ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

2.4 นิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย

2.5 ความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่นๆ คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในสังคมด้วย

2.6 คุณธรรม (Morality) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็น ไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.7 มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่ม บุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา (School Effectiveness) หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด โดยมีความหมายครอบคลุมถึงผลผลิตที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ ความพึงพอใจของครูผู้ปฏิบัติด้วย ผู้วิจัยได้กำหนด ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หมายถึง ระดับการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนในด้านเก่ง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง ระดับการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนในด้านดี ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียนที่มีการปฏิรูปและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรในด้านต่อไปนี้มีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ของโรงเรียนแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆอยู่เสมอใจกว้างรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นพัฒนางานอย่างเป็นระบบและร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือเป็นทีม

4. ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

5. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
 - 1.1 ความหมายของธรรมาภิบาล
 - 1.2 ความสำคัญของธรรมาภิบาล
 - 1.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล
 - 1.4 การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
 - 2.1 ความหมายของประสิทธิผล
 - 2.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา
 - 2.3 ลักษณะประสิทธิผลของสถานศึกษา
 - 2.4 การสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 ผลงานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 ผลงานวิจัยต่างประเทศ
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม

1.1 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักธรรมาภิบาล ไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การกระทำ กระบวนการ หรืออำนาจในการบริหารการปกครอง ซึ่งเมื่อใช้กับรัฐจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ภาครัฐ (State) ทั้งนี้อาจจะหมายถึงทั้งรัฐบาล (Government) และระบบราชการ (Civil Service) นอกจากนี้ คำว่า Governance ยังอาจจะใช้ได้สำหรับองค์กรของภาคเอกชนในความหมายที่เฉพาะเจาะจง สำหรับการบริหาร การปกครองหน่วยงาน เช่น การใช้ร่วมกับคำว่า Corporate Governance จะหมายถึงกลไก ขอบเขตการดำเนินงาน กติกา กฎระเบียบ และวิถีทางที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะใช้ในการบริหารจัดการภายในของหน่วยงาน สรุปคำว่า Governance คือกระบวนการโดยการตัดสินใจ ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า Governance จะให้ความสำคัญกับองค์กรที่มีรูปแบบ (Formal) และไม่มีรูปแบบ (Informal) คนที่อยู่ในองค์กรเป็นผู้ตัดสินใจกระทำตามโครงสร้างและแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ส่วนคำว่า “ธรรมรัฐ” “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารจัดการที่ดี” มีความหมายที่เป็นภาษาอังกฤษเดียวกันคือ Good Governance (เสนีย์ คาสุข: 2544, 54-66) มีนักวิชาการและองค์กรทั้งในและต่างประเทศกล่าวถึงความหมายและคานิยามของ Good Governance หรือธรรมาภิบาลไว้ในเอกสารตำราและการประชุมสัมมนาทางวิชาการหลายๆ แห่ง ตัวอย่างดังต่อไปนี้

Good Governance น่าจะเป็นการปรับศัพท์ทางเศรษฐกิจ คือ Economic Governance มาเป็นศัพท์ทางรัฐศาสตร์ จึงถือได้ว่าเป็นศัพท์ใหม่และมีความหมายหลายประการ แต่ถ้ามองอย่างลึกๆ แล้วก็น่าจะหมายถึงกระบวนการปกครองบริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้องเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมและนำมาซึ่ง ความเจริญในด้านต่างๆ ตัวอย่างของหลักการของธรรมรัฐในสมัยโบราณ เช่น หลักทศพิธราชธรรม (ลิขิต ชีรเวทิน: 2541, 6)

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ADB (Governance : Sound Development Management, 1995)กล่าวว่า Good Governance คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้ความมั่นใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (อมรา พงศาพิชญ์ และ นิศยา ภัทรลิตระพันธ์: 2541, 75-95)

Good Governance คือ ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทาออกไปในหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ (อนันท์ ปันยารชุน : 2542 , 26)

UNDP ให้นิยาม Good Governance หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ปกป้องสิทธิของตนเอง ตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส ได้รับการพิจารณาในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุจิตต์ นิमितกุล : 2543, 13-22)

องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น JICA (Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee, 1995) กล่าวว่า Good Governance คือรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้และมีความยุติธรรมทางสังคม (อมรา พงศาพิชญ์ : 2543, 68-81)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ให้หลักการของคำนิยาม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ไว้ดังนี้ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและ ภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สุจิตต์ นิमितกุล, 2543)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นการบริหารงานของภาครัฐในทุกๆ ด้านโดยชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐาน

ประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ (โกวิท พวงงาม : 2553, 39)

Kofi Annan อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า ธรรมนูญเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตยมีความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพ (Weiss, 2000)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 52) ให้ความหมายว่า หลักธรรมนูญ หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแล กิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมี และพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น

เกษม วัฒนชัย (2546 : 16-17) ให้ความหมายว่าเกี่ยวกับหลักธรรมนูญได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปกครอง เช่น ค่านิยมการเป็นประชาธิปไตย ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กิจการของรัฐ การบริหารและการจัดการภาครัฐ ได้นำเอากลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ ให้มาปรับปรุงกระบวนการปฏิรูป การให้บริหารของภาครัฐ เพื่อให้กลไกของรัฐบาลได้ตระหนักในเรื่องของต้นทุนและการปฏิบัติงานเป็นหลักสำคัญ หลักธรรมนูญนั้นเป็นลักษณะของการใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อการพัฒนา การมองแนวคิดธรรมนูญอย่างกว้างขวางเช่นนี้ จะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องที่เป็นแกนและองค์ประกอบในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของธรรมนูญ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 มิติ คือ มิติด้านการเมือง มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และมิติที่เกิดจากการปฏิบัติสัมพันธ์อย่างเป็นพลวัตร โดยผ่านกระบวนการของการจัดการเชิงสถาบัน การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อ นโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทย ดังนี้

1. ความสอดคล้องอยู่ในหลักสูตรการบริหารการศึกษาซึ่งต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อ นโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทย ถ้าเอาไปใช้ในสิ่งที่ไม่มิประโยชน์ หรือเป็นประโยชน์เฉพาะตนเองและพวกพ้อง ต้องรับผิดชอบในเชิงธรรมนูญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ งบประมาณทุกบาทที่โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาได้มาต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะคอร์รัปชันไม่ได้

2. กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล

3. ทุกขั้นตอนต้องโปร่งใสและมีเหตุผล เรื่องความมีเหตุผล มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมี 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

3.1 ทางสายกลาง

3.2 มีความพอประมาณ

3.3 มีภูมิคุ้มกัน

4. ต้องมีระบบความรับผิดชอบต่อผลการบริหารการศึกษา ต้องสร้างระบบให้มีคนรับผิดชอบ ครูใหญ่ หัวหน้าหมวด ผู้อำนวยการเขต เลขานุการของแหล่งต่างๆ ต้องรับผิดชอบ ถ้าสร้างตรงนี้ได้เชื่อว่าระบบจะมีธรรมาภิบาล และสามารถเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว

ณดา จันทร์สม (2546 : 34) ให้ความหมายไว้ว่า “ธรรมาภิบาล” หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ และการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะและสิทธิมนุษยชน โดยหลักการบริหารจัดการที่ต้องปราศจากการบิดเบือนใช้ประโยชน์ในทางที่ผิดและคอร์รัปชัน และเป็นไปตามกฎแห่งกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2546 : 5) ให้ความหมายว่า “หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบรรษัทภิบาล” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรมนั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษยชาติเป็นพันๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชนี ภูตระกูล (2549: 3) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองครองธรรม ให้เป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ประชาชนมีการดำเนินชีวิตที่เป็นสุขอย่างยั่งยืนประกอบด้วย องค์ประกอบ 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการะรับผิดชอบต่อ หลักความโปร่งใส

หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่ง
 นั้นตามดี

ความหมายของธรรมาภิบาลภาครัฐ

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ การสร้าง
 แนวคิดเพื่ออธิบายความหมายหรือนิยามของธรรมาภิบาล มีความหลากหลายและขึ้นอยู่กับมุมมอง
 ซึ่งเป็นรากฐานของหลักเหตุผลหรือตรรกะ (Logic) รวมถึงความแตกต่างที่ต้องการอธิบายธรรมาภิ
 บาลในกรอบคิดแคบแบบง่าย ๆ หรืออธิบายในกรอบกว้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ ที่ม
 ความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนแต่โดยพื้นฐานทั่วไป ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับภาครัฐหรือภาคเอกชน
 ธรรมาภิบาลคือการใช้อำนาจ (Authority) การใช้อำนาจนี้เชื่อมโยงถึงระบบตรวจสอบความ
 รับผิดชอบและการควบคุม (Accountability and Control) ทั้งในการจัดตั้งระดับสากลและท้องถิ่น
 ในโครงสร้างบรรทัดฐานและการปฏิบัติที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการใช้อำนาจนั้น
 จะเน้นระบบการควบคุมโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ (Williamson, 1996) เมื่อนามาประยุกต์ใช้ในภาค
 ธุรกิจเอกชน ธรรมาภิบาลจึงเน้นการออกแบบสถาบัน (Institutions) ที่หล่อหลอมหรือบังคับให้ฝ่าย
 จัดการซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกการใช้อำนาจ (Agents) อย่างมีสติและเข้มแข็งการให้ความสำคัญ
 เกี่ยวกับผลประโยชน์หรือสวัสดิการของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นเสมือนเจ้านาย
 (Principles) ในการดำเนินธุรกิจของบริษัทบนหลักการดังกล่าว พื้นฐานธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจ
 เอกชนจึงเน้นในด้านการกำหนดทิศทางและการกำกับดูแล (Steering Function) โดยคณะกรรมการ
 บริษัทและโดยผ่านโครงสร้างสิทธิ์สินทรัพย์ (Property Rights Structures) ที่กำหนดตามกรอบความ
 รับผิดชอบรวมถึงโดยการทำสัญญาจ้าง ฝ่ายจัดการที่สามารถตรวจสอบและทบทวนได้ ส่วนการ
 ประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักการของธรรมาภิบาลสำหรับภาครัฐ มีทั้งส่วนคล้ายคลึงและแตกต่าง
 เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชน ส่วนคล้ายคลึงคือการครอบคลุมสถาบันที่หล่อหลอมให้ผู้บริหาร
 สาธารณะ (Public Managers) กำเนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ ในฐานะเป็นเจ้านายและ การใช้
 งบประมาณและทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่า อย่างไรก็ตามนักคิดในสาขาการบริหารรัฐกิจม
 ความเห็นพ้องกันส่วนใหญ่ว่า ธรรมาภิบาลภาครัฐมีความแตกต่างกับภาคเอกชนหลายด้าน
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democratic Governance)

ประการแรก ธรรมาภิบาลภาครัฐตั้งอยู่บนฐานของนิติธรรมหรือหลักการปกครอง
 โดยกฎหมาย (The Rule of Law) องค์กรสาธารณะต่างๆ เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่บริหารการนา
 กฎหมาย คู่การปฏิบัติ ดังนั้นองค์ประกอบต่างๆ ขององค์กรไม่ว่าจะเป็นจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง
 อัตราากำลังคน และงบประมาณ มีผลมาจากอำนาจทางกฎหมายธรรมาภิบาลภาครัฐ จึงผูกพันกับ
 กฎหมายและกระบวนการกำหนดกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายสูงสุดของสังคมคือรัฐธรรมนูญ ซึ่ง

กำหนดกรอบพื้นฐานของสถาบัน (Institutional Frameworks) ที่เกี่ยวข้องกันโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ Lynn, Jr., Heirich, and Hill (ลินน์, เจอร์, เฮอริช และ ฮิล:2001, 30) จึงเสนอข้อโต้แย้งว่าพรรคที่เป็นหัวใจสำคัญของธรรมาภิบาลภาครัฐมีตัวแบบเกี่ยวข้องกับการเลือกของฝ่ายนิติบัญญัติ การประเมินผลทางการเมืองและธรรมาภิบาลธรรมาภิบาลจึงเป็นตัวเชื่อมโยงสถาบันต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญกับการกำหนดนโยบายและการบริหารนโยบายสาธารณะ หรืออีกนัยหนึ่งกฎหมายสูงสุดของสังคมคือรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดกรอบพื้นฐานของสถาบัน (Institutional Frameworks) ที่เกี่ยวข้องกันโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ Lynn, Jr., Heirich, and Hill (ลินน์, เจอร์, เฮอริช และ ฮิล : 2001, 30)

ประการที่สอง ธรรมาภิบาลภาครัฐยังเกี่ยวข้องกัการกระทำร่วม (Collective Actions) ระหว่างหน่วยงานองค์กรและสถาบันทุกภาคส่วน จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานการเป็นพันธมิตรการสร้างแนวร่วมรวมถึงบูรณาการบริการด้านต่างๆ เข้าด้วยกันมากกว่าเน้นการแข่งขันแบบตลาด

ประการที่สาม ธรรมาภิบาลภาครัฐมีรูปแบบความสัมพันธ์ลักษณะแนวราบและระหว่างสถาบัน (Interinstitutional Relations) ในการบริหารและอยู่ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของรัฐในทิศทางที่มีการลดอำนาจอธิปไตย การลดความสำคัญของเขตอำนาจทางศาล และการกระจายตัวของสถาบันที่เคยสังกัดอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจรวมศูนย์ ดังนั้นระบบธรรมาภิบาลจึงเน้นความสำคัญของการประสานงานและความร่วมมือ ระหว่างสถาบันมากกว่าการทำสัญญาอย่างเป็นทางการ การจัดสรรเกี่ยวกับสิทธิ์ในทรัพย์สินและการมุ่งผลทางเศรษฐกิจในธรรมาภิบาลภาคเอกชน

ดังนั้น ความหมาย ของธรรมาภิบาลภาครัฐจึงสามารถให้คำนิยามได้หลายลักษณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดเน้นและฐานพรรคที่ใช้ อาทิ ธรรมาภิบาลคือ จารีต สถาบัน กระบวนการที่เป็นพื้นฐานและหลักการว่าจะใช้อานาจอย่างไร พลเมืองมีสิทธิ์มีเสียงแค่ไหน รวมถึงวิธีการตัดสินใจเกี่ยวกับสาธารณะ (The Institute of Governance, อ้างถึงใน Lynn, Jr., Heirich, and Hill, 2001, p.5)

สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการจัดการดูแลประโยชน์ของส่วนรวมและการรักษาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปในทุก ๆ ด้านและทุก ๆ ระดับ เพื่อให้มีการวางกรอบการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์ วิธีการและมีเครื่องมือที่ก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิอย่างเสมอกัน มีระบบและการใช้กฎหมายที่ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความคงเส้นคงวสามารถตรวจสอบได้ รับรู้ได้เมื่อตัดสินใจ

แล้วเปิดเผยเหตุผลได้ การใช้อำนาจมีที่มาที่ไปอย่างเปิดเผยชัดเจนและสามารถก้าวท้าวสั่งการได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

1.2 ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (กรรมการปกครอง (2545 : 96 - 100) สรุปว่า ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลว่า ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างมาก รัฐบาลจึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการจัดระเบียบราชการและวางมาตรการในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 11 (8) แห่งราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2535 จึงวางระเบียบโดยระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542” เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบ ให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันอันตรายที่จะมีมาในอนาคตเหมาะสมกับการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและสังคมยุคโลกาภิวัตน์อย่างแท้จริง)

หลักธรรมาภิบาล เป็นระบบการบริหารที่เน้นเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน จึงมีความสำคัญ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อองค์กรชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ รวมทั้งการเมืองในทุกระดับด้วย หน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของธรรมาภิบาล ไว้ดังต่อไปนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 30) สรุปว่า การสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในทุกระดับจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมเสถียรภาพ

ประพัฒน์ โปธิวรคุณ (2544 : 5) สรุปว่า ปัจจุบันแนวคิดธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาหรือแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตามต่างมีความต้องการธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้หลักธรรมาภิบาลกลายเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหากสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นได้ ย่อมหมายถึงการได้รับการยอมรับ และเชื่อถือระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 18) สรุปว่า ความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ว่ารัฐบาลได้ให้ใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นยุทธศาสตร์ 1 ใน 3 กลุ่มยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาประเทศและถือว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อื่น ไปสู่เป้าหมายโดยกำหนดให้สร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม

ไชยวัฒน์ คำชู (2545 : 38) สรุปว่า ถึงหลักธรรมาภิบาลช่วยให้เราสามารถระบุลักษณะ และ ปรับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นการจัดการบริหาร และการปกครองที่ไม่มีคุณภาพได้อย่าง ทันท่วงที เช่น ความล้มเหลวในเรื่องส่วนตัว หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ความล้มเหลวของกรอบ กฎหมายที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล มีการออกกฎหมาย หรือระเบียบมากเกินไป การตัดสินใจที่ขาด ความโปร่งใส ขาดกฏกติกา มารยาท และการดำเนินนโยบายปราศจากการพิจารณาที่ชัดเจน เป็นต้น

สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์มากในการ บริหารจัดการในทุกองค์กร ให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของ ประชาชนที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจสอบได้ เป็นวิธีการป้องกันไว้ก่อนด้วย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้ การบริหารเป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นการลดทุจริต ความขัดแย้ง และลดหรือแก้ปัญหาที่ เรือรั้งขององค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

1.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ที่ดีของหน่วยงานมีนักวิชาการต่างประเทศและในประเทศได้เสนอแนวคิดไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

องค์การระหว่างประเทศมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการกำหนดองค์ประกอบของหลัก ธรรมาภิบาลซึ่งภายหลังได้รับการถ่ายทอดผ่านหน่วยงานต่างๆทั้งหน่วยงานต่างๆทั้งหน่วยงานของ รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศอย่างแพร่หลาย วัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงและแตกต่างกันของแต่ละองค์การบรรดาองค์การระหว่างประเทศที่มี บทบาทอย่างสำคัญต่อการกำหนดองค์ประกอบธรรมาภิบาลประกอบด้วยธนาคารโลก (World Bank) โครงการในการพัฒนาของสหประชาชาติ (United and Development Programme : UNDP) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank : ADB) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ประเทศในกลุ่มเครือจักรภพอังกฤษองค์การเพื่อความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Commission for Asia and Pacific : UN-ESCAP) สำหรับ ธนาคารโลก (World Bank) ได้นำแนวคิดธรรมาภิบาลนี้ไปใช้ครั้งแรกเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1989 ได้ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลว่าเป็นลักษณะและแนวทางของการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อ บริหารจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศเพื่อการพัฒนาเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยให้ความสำคัญกับ องค์ประกอบธรรมาภิบาลที่สำคัญในด้านประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเพิ่มศักยภาพของรัฐบาลให้ สามารถให้บริการมีระบบที่ยุติธรรมมีกระบวนการทางกฎหมายที่อิสระรวมทั้งการมีระบบราชการ

ที่มีความโปร่งใสรับผิชอบและตรวจสอบได้นอกจากนี้ธนาคารโลกยังได้กำหนดให้เรื่องการคอร์รัปชันเป็นหลักการสำคัญในระยะเบียวาระที่เกี่ยวกับการจัดการปกครองและการบริหาร นอกเหนือจากการตรวจสอบภายในเพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรถูกนำไปใช้ตามครรลองที่ถูกต้อง (ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ : 2545) ในปีค.ศ. 1992 ธนาคารโลก(World Bank, 1992) อธิบายถึงการบริหารกิจการบ้านเมือง (Governance) ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของการใช้อำนาจในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาซึ่งครอบคลุมประเด็นในเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆการบริหารจัดการภาครัฐธรรมาภิบาลความรับผิดชอบรอบตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาความโปร่งใสและข้อมูลข่าวสาร

สถาบันแห่งธนาคารโลกได้วางระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบเพื่อวัดระดับคุณภาพของการบริหารกิจการบ้านเมืองของบรรดาประเทศต่างๆทั่วโลกซึ่งครอบคลุมประเด็น 6 มิติดังนี้

1. การมีสิทธิมีเสียงของประชาชนและการรับผิชอบ (Voice and Accountability) ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยตนเอง รวมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนตลอดจนเสรีภาพในการชุมนุมและสมาคม
2. ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง (Political Stability and Absence of Violence) ซึ่งเป็นเรื่องของโอกาสความเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะไร้เสถียรภาพหรือถูกโค่นล้มโดยอาศัยวิธีการต่างๆที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเช่นการใช้ความรุนแรงทางการเมืองและการก่อการร้าย
3. ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องของคุณภาพการให้บริการความสามารถของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและระดับความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมืองรวมถึงคุณภาพของการกำหนดนโยบายและการนานโยบายไปปฏิบัติความมุ่งมั่นจริงจังของรัฐบาลที่มีต่อนโยบายดังกล่าว
4. คุณภาพของมาตรการควบคุม (Regulatory Quality) ซึ่งเป็นเรื่องขีดความสามารถของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายและออกมาตรการควบคุมรวมถึงการบังคับใช้นโยบายและมาตรการดังกล่าวให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนาได้
5. นิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับของการที่บุคคลฝ่ายต่างๆมีความมั่นใจและยอมรับปฏิบัติตามกฏกติกาในการอยู่ร่วมกันของสังคม โดยเฉพาะคุณภาพของการบังคับ

ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาการตรวจและการอำนวยความสะดวกรวมทั้งโอกาสความเป็นไปได้ที่จะเกิดอาชญากรรมและความรุนแรง

6. การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติมิชอบเพียงเล็กน้อยหรือขนานใหญ่รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยชนชั้นนาทางการเมืองและนักธุรกิจเอกชนที่มุ่งเข้ามาแสวงผลประโยชน์

UN-ESCAP (ทศพร ศิริสัมพันธ์ : 2552, 14-16) อธิบายว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ โครงสร้างและความสัมพันธ์ของสถาบันทางการเมืองซึ่งครอบคลุมทั้งในส่วนของสถาบันทางการเมืองที่มีลักษณะอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อบริหารกิจการของบ้านเมืองและแก้ไขปัญหาของสังคมตลอดจนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนหรือฝ่ายต่างๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติภายใต้กรอบและกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้มั่นใจว่าข้อเรียกร้องของความต้องการของทุกฝ่ายในสังคมจะได้รับการรับฟังและนำเข้ามาพิจารณาไตร่ตรองในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายสาธารณะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตรวมทั้งทำให้ปัญหาทุจริตหรือประพฤติมิชอบลดลงในท้ายที่สุด

ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 UNDP ได้ทบทวนและให้นิยามใหม่ว่าเป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจและการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติบ้านเมืองรวมทั้งยังได้กำหนดคุณลักษณะของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลซึ่งได้นำเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์เข้ามารวมไว้ด้วยรวม 9 ประการดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสหสิทธิ์มีเสียงในการตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือผ่านสถาบันตัวแทนอันชอบธรรมของตนทั้งนี้การมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็นรวมถึงการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2. นิติธรรม (Rule of Law) กรอบด้วยกฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

3. ความโปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรีของข้อมูลข่าวสารบุคคลที่มีความสนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบันกระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้โดยตรงทั้งนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต้องมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมินสถานการณ์

4. การสนองตอบความต้องการของประชาชน (Responsiveness) สถาบันและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) มีการประสานความแตกต่างในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆเพื่อหาข้อยุติร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นนโยบายกระบวนการขั้นตอนใดๆให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ชายหญิงทุกคนต้องมีโอกาสปรับปรุงสถานะและรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) สถาบันและกระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการและขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. ความรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐภาคเอกชนหรือองค์กรภาคประชาสังคมก็ตามต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมีมุมมองที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าวตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบริบททางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในแต่ละประเด็นนั้น

ทั้งนี้องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่นำเสนอโดยธนาคารโลกมีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบธรรมาภิบาลของโครงการในการพัฒนาของสหประชาชาติที่ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลในองค์ประกอบด้านความโปร่งใสความสำนึกรับผิดชอบการส่งเสริมหลักนิติธรรม โดยโครงการในการพัฒนาของสหประชาชาติจะเน้นที่การมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นพ้องต้องกันทางสังคมของประชาชนและกลุ่มต่างๆรวมถึงคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสที่สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์และปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายและสามารถแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ (สุดจิต นิมิตกุล : 2543) ขณะที่ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียกล่าวถึงองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับธนาคารโลกและโครงการในการพัฒนาของสหประชาชาติโดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการร่วมประสานงานในขั้นการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงานรวมถึงการปฏิรูปกฎหมายนอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมการ

คอร์รัปชันซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของธนาคารโลกโดยพิจารณาความพยายามของรัฐที่จะควบคุมการคอร์รัปชัน โดยกำหนดกลไกและกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจนอีกด้วยสำหรับกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทอย่างสำคัญในภาคการเงินและมีโครงการให้เงินกู้แก่ประเทศสมาชิก โดยให้ถือว่าหลักธรรมาภิบาลที่กองทุนกำหนดเป็นเงื่อนไขในการช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาและนำแก่ประเทศสมาชิกลงไปปฏิบัติซึ่งองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำหนดสอดคล้องกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆหลายประการ เช่นการมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนการเพิ่มโอกาสให้คนจนหรือคนด้อยโอกาสสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการร้องเรียนหรือตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานการสร้างระบบความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีความโปร่งใส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการเงินกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยระบบการคลังและงบประมาณจะต้องมีความโปร่งใสตรวจสอบได้มีระบบบัญชีระบบการตรวจสอบและรายงานผลที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากลมีการขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (สมบูรณ ศิริประชัย : 2542) ในที่สุดกระแสการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลก็ได้ถูกผลักดันให้เข้ามาสู่ประเทศไทย (ทศพร ศิริสัมพันธ์ : 2552)

โดยสรุปองค์การระหว่างประเทศส่วนใหญ่ได้อธิบายองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในแง่ของการบริหารราชการในภาพกว้างแต่มีบางหน่วยงานที่กล่าวถึงองค์ประกอบท้องถิ่นและภาคเอกชนด้วยเช่นคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกขององค์การสหประชาชาติอย่างไรก็ตามข้อเสนอขององค์ประกอบธรรมาภิบาลอาจแตกต่างกันไปบ้างแล้วแต่จุดเน้นและการนำไปใช้ของแต่ละองค์การแต่สาระสำคัญขององค์ประกอบจากการศึกษาพบว่ามีองค์ประกอบหลายประการซึ่งองค์การส่วนใหญ่ให้ความสำคัญร่วมกันประกอบด้วยองค์ประกอบธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมความโปร่งใสความสานีกรับผิดหลักนิติธรรมประสิทธิภาพการจัดและการควบคุมการคอร์รัปชันในขณะที่มีองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่แตกต่างหลากหลายบ้างสำหรับองค์ประกอบธรรมาภิบาลบางประการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การให้ความสำคัญและการนำไปใช้อธิบายธนาคารโลกได้ให้ความสำคัญกับระบบที่ยุติธรรมคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกขององค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญกับความสามารถในการตอบสนองการตัดสินใจร่วมกันความเสมอภาคและความทั่วถึง

นักวิชาการต่างประเทศอธิบายองค์ประกอบของธรรมาภิบาล

Santiso (2001, pp.14-18) ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับ Healy and Robinson และ Romeo ซึ่งกล่าวว่า ธรรมาภิบาลต้องประกอบด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะซึ่งการมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความสามัคคีความร่วมมือในการสนับสนุนนโยบายซึ่งภาคประชาสังคมถือเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการสร้างทุนทางสังคมอีกทั้งต้องมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมีความยุติธรรมการสร้างและส่งเสริมความเข้มแข็งในการตรวจสอบการสร้างความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายและการส่งเสริมการปกครองโดยยึดหลักของกฎหมายซึ่งระบบกฎหมายที่ใช้ต้องสามารถบังคับใช้ได้จริงโดยบุคลากรต้องมีความเป็นอิสระในการบังคับใช้กฎหมายด้วย ทั้งนี้ Santiso เห็นว่าการต่อสู้กับการคอร์รัปชันหรือการลดโอกาสในการคอร์รัปชันยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐที่สามารถแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ส่วน Smith (2007, p.6) มีความเห็นต่อองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่คล้ายคลึงกับ Healy and Robinson, Romeo และ Santiso ซึ่งเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ในการบริหารราชการและตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยภาคประชาชนการยึดมั่นต่อระบบกฎหมายตามหลักนิติธรรมการบริหารงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพการจัดการคอร์รัปชันนอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการปฏิรูปเศรษฐกิจและการบรรเทาความยากจน (Economic Reform and Poverty Alleviation) และสิทธิมนุษยชนอีกด้วยแต่ทั้งนี้ Smith ยังให้ความสำคัญการกระจายอำนาจทางการเมืองกลุ่มทางการเมืองตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วยเพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการถ่วงดุลอำนาจในการบริหารราชการ

องค์ประกอบของนักวิชาการที่กล่าวมาทั้งหมดยังสอดคล้องกับข้อเสนอองค์ประกอบธรรมาภิบาลของ Hoen (2001, 59-61) ที่กล่าวถึงการบริหารงานภาครัฐควรอยู่บนพื้นฐานของหลักการสำคัญ 4 ประการได้แก่ความสำนึกรับผิดชอบโดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบทางบัญชีการเงินในการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการกำหนดนโยบายซึ่งภาครัฐควรมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกโดยมีคณะกรรมการที่สร้างปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนมีความโปร่งใส โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องชี้แจงเพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจปัญหาด้านข้อจำกัดของเงินงบประมาณของรัฐตลอดจนความโปร่งใสในการให้ความดีความชอบการให้ค่าตอบแทนที่ส่งเสริมการแข่งขันและจูงใจข้าราชการและภาครัฐควรมีความสามารถในการทำนายได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเพิ่มเติมว่าหน่วยงานภาครัฐต้องมีกลไกในการปรับปรุงประสิทธิภาพหน่วยงานต่างๆมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและมีการป้องกันปัญหาคอร์รัปชันของข้าราชการอีกด้วย

นอกจากนี้ Worthington (2003) ยังได้กล่าวถึงหลักการสำคัญที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งในเอเชียที่ได้รับการจัดให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จอย่างสูงด้านทางเศรษฐกิจโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จประกอบด้วยระบบกฎหมาย (Legal System) สะอาดโปร่งใส (Clean) ปลอดการคอร์รัปชัน (Free of Corruption) ประสิทธิภาพ (Efficient) ความรับผิดชอบ (Responsive) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสอดคล้องและสนับสนุนองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการบริหารด้วยระบบคุณธรรม (Meritocratic) หลักเสถียรภาพ (Stable) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความถูกต้องและยุติธรรม (Fair and Impartial) ขณะที่ Ahrens (2006) เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่เห็นว่าองค์ประกอบธรรมาภิบาลควรประกอบด้วยหลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และหลักความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งมีความเห็นต่อองค์ประกอบธรรมาภิบาลไม่แตกต่างจากนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วมากนัก ส่วนองค์ประกอบด้านหลักการคาดคะเนได้ (Predictability) มีความสอดคล้องกับข้อเสนอของ Hoen (2001)

Kaufman and Kraay (2007) เป็นนักวิจัยในโครงการดัชนีธรรมาภิบาลโลก (World Wide Governance Indicators Project) ภายใต้การกำกับของธนาคารโลกได้จัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการสร้างและปรับปรุงชุดดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลให้ครอบคลุมมากที่สุดสำหรับทุกประเทศเห็นว่าธรรมาภิบาลประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ เสรีภาพของประชาชนและความรับผิดชอบต่อผลงานหลักกฎหมายการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชันคุณภาพของรัฐในการกำกับดูแลเสถียรภาพทางการเมืองและสันติภาพภายในประเทศและประสิทธิผลในการทำงานของรัฐบาลส่วน Huther and Shah (1998, 11-17) มีความเห็นต่อองค์ประกอบธรรมาภิบาลในทำนองเดียวกันกับ Kaufman and Kraay (2007) แต่มิได้กล่าวถึงการเมืองมากนัก ทั้งนี้มุ่งให้ความสำคัญกับการประยุกต์การวัดธรรมาภิบาลในการคลังส่วนท้องถิ่นโดยสรุปว่าในเรื่องคุณภาพของการบริหารควรประกอบด้วยหลักการที่ควรให้ความสำคัญประกอบด้วย ประการแรกการมีส่วนร่วมของพลเมืองซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพทางการเมืองของประชาชนในการแสดงออกและยังมีผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองอีกด้วย ประการที่สองการให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐรวมถึงประสิทธิภาพในการใช้ดุลยพินิจและการตัดสินใจ ประการที่สามการปลอดการคอร์รัปชัน และประการที่สี่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การกระจายรายได้และความสามารถในการจัดการด้านเศรษฐกิจของหน่วยงาน

โดยสรุปนักวิชาการต่างประเทศส่วนใหญ่ได้อธิบายองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในการบริหารราชการไว้ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมความโปร่งใส ความสำนึกรับผิดชอบหลักนิติธรรมประสิทธิภาพการแก้ปัญหาและจัดการคอร์รัปชันแต่อย่างไรก็ตามนักวิชาการหลายท่านยังได้นำเสนอองค์ประกอบอื่นๆที่แตกต่างหลากหลายและคล้ายคลึงกันบ้างบางส่วนซึ่งขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญและการนำไปใช้ประโยชน์ อาทิ Santiso และ Worthington ที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความถูกต้องและยุติธรรมเช่นเดียวกันขณะที่ Hoen เห็นว่าควรมีองค์ประกอบด้านหลักการคาดคะเนได้ (Predictability) อีกทั้ง Smith ยังให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะการแก้ปัญหาความยากจน

นอกจากนี้เมืององค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่นักวิชาการต่างประเทศนำเสนอไว้น่าสนใจหลากหลายประการ เช่น ความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่นการมีส่วนร่วมทางการเมืองการติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการระบบคุณธรรมหลักเสถียรภาพประสิทธิภาพผลคุณภาพของรัฐในการกำกับดูแลเสถียรภาพทางการเมืองและสันติภาพภายในประเทศเป็นต้นแต่องค์ประกอบดังกล่าวนี้มิได้เป็นองค์ประกอบธรรมาภิบาลที่มีลักษณะร่วมหรือมีความเห็นพ้องต้องกันของนักวิชาการสำหรับใช้ในการประเมินธรรมาภิบาลในหน่วยราชการทั่วไปดังนั้นองค์ประกอบที่แตกต่างกันในบางส่วนอาจนำไปใช้ในการประเมินธรรมาภิบาลได้เหมาะสมสำหรับบางองค์กรหรือบางประเทศอย่างได้ผลทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้เป็นสำคัญ

นักวิชาการและหน่วยงานในประเทศไทยอธิบายองค์ประกอบของธรรมาภิบาล

อรพิน สพโชคชัย (2541) ได้สังเคราะห์ถึงองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้อย่างกระชับชัดเจนซึ่งประกอบด้วย 6 ด้านดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) เป็นกลไกกระบวนการที่ประชาชน (ชายและหญิง) มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมในทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรมการเปิดโอกาสให้สาธารณชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีนี้ รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนและเสรีภาพแก่สาธารณชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สาธารณชนมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบการปกครองและบริหารที่กระจายอำนาจ

2. ความซื่อสัตย์และโปร่งใส (Honesty and Transparency) เป็นกลไกที่มีความสุจริตและโปร่งใสซึ่งรวมถึงการมีระบบกติกาและการดำเนินงานที่เปิดเผยมตรงไปตรงมาประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีเป็นธรรมถูกต้องและมีประสิทธิภาพซึ่งหมายถึง

การที่มีผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้

3. พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Accountability) เป็นกลไกที่มีความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่ที่มีต่อสาธารณะชน โดยมีการจัดองค์กรหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานเพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมในความหมายนี้รวมถึงการที่มี Bureaucracy Accountability และ Political Accountability ซึ่งมีความหมายที่มากกว่าการมีความรับผิดชอบเฉพาะต่อผู้บังคับบัญชาหรือกลุ่มผู้เป็นฐานเสียงที่ให้การสนับสนุนทางการเมืองแต่ครอบคลุมถึงพันธะความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นนี้้องค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพร้อมและสามารถที่จะถูกตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณคุณภาพประสิทธิภาพและการใช้ทรัพยากรสาธารณะดังนั้นคุณลักษณะของความโปร่งใสของระบบในลำดับที่สองจึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้าง Accountability

4. กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) เป็นกลไกที่มีองค์ประกอบของผู้ที่เป็นรัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศที่มีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยรวมไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งแต่จะต้องเป็นรัฐบาลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่ามีความสุจริตมีความเที่ยงธรรมและมีความสามารถที่จะบริหารประเทศได้

5. กฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) มีกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมซึ่งกฎหมายมีการบังคับใช้และสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นกฎหมายที่ชัดเจนซึ่งคนในสังคมทุกส่วนเข้าใจสามารถคาดหวังและรู้ว่าจะเกิดผลอย่างไรหรือไม่เมื่อดำเนินการตามกฎหมายของสังคม

6. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) เป็นกลไกสำคัญที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงานการจัดองค์กรการจัดสรรบุคลากรมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่างๆ อย่างคุ้มค่าเหมาะสมมีการดำเนินการและการให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาของสังคมในทุกด้านทั้งด้านการเมืองสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ลิจิต ชีร์เวคิน (2553 : 247) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไทยได้เสนอหลักการของวิธีการปกครองที่ดีไว้เช่นกัน ประกอบด้วย

1. ความชอบธรรม (Legitimacy)
2. หลักนิติธรรม (Rule of Law)
3. ความโปร่งใส (Transparency)
4. การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (Accountability)

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation)

6. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness)

อย่างไรก็ตามองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในทัศนะของอรพินท์ สพอโชคชัย สอดคล้องกับองค์ประกอบธรรมาภิบาลของถวิลวดี บุรีกุล (2549, 9) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำหรับวัดธรรมาภิบาลประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและหลักการกระจายอำนาจเป็นองค์ประกอบที่มีความเห็นแตกต่างและยังสอดคล้องกับองค์ประกอบธรรมาภิบาลของไชยวัฒน์ คำชู และคณะ (2545, 44) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างธรรมาภิบาลซึ่งถือเป็นองค์ประกอบร่วมประกอบด้วยความสำนึกรับผิดชอบความโปร่งใสการจัดวิธีการปกครองแบบมีส่วนร่วมและการสร้างกรอบทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ ยังให้ความสำคัญกับการปราบปรามการทุจริตและการประพฤตินิชอบในการบริหารราชการซึ่งเห็นต่างจาก อรพินท์ สพอโชคชัยและถวิลวดี บุรีกุล แต่สำหรับบรรศักดิ์ อูวรรณโณ (2542, 37) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างให้เกิดมีธรรมาภิบาลประกอบด้วยการมีความโปร่งใสความสำนึกรับผิดชอบถูกต้องตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญซึ่งมีความเห็นที่สอดคล้องกับข้อเสนอองค์ประกอบธรรมาภิบาลของอมรา พงศาพิชญ์และนิตยาภัทร ศิริระพันธ์ (2541) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบธรรมาภิบาลว่าประกอบด้วยการมีส่วนร่วม (Participation) ความโปร่งใส (Transparency) ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ขณะที่องค์ประกอบด้านความสามารถคาดการณ์ได้ (Predictability) เป็นองค์ประกอบที่แตกต่างจากนักวิชาการท่านอื่นส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2548, 33-38) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของธรรมาภิบาล 9 ประการซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการท่านอื่นได้แก่การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) ความเสมอภาค (Equity) และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision)

นอกจากนี้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความสำนึกรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าซึ่งส่งผลให้หน่วยงานราชการหลายแห่งได้นำหลักการดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานในภายหลังกษัตริย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งยังให้ความสำคัญกับองค์ประกอบธรรมาภิบาลเดิมทั้ง 6 ประการเช่นเดิมแต่ทั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลที่มุ่งให้มีการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ

ภารกิจการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน (สถาบันพระปกเกล้า : 2547, 15-19) อย่างไรก็ตามเมื่อสถาบันพระปกเกล้า (2548, 1-10) ได้จัดทำโครงการวิจัยขยายผลเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลซึ่งได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยกำหนดองค์ประกอบธรรมาภิบาลไว้ 10 ประการได้แก่

1. หลักนิติธรรมเป็นหลักที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยมีหลักการสำคัญประกอบด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหาหลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

2. หลักคุณธรรมเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองด้วยความสมัครใจในการปฏิบัติงานด้วยมโนธรรมสำนึกในความผิดชอบชั่วดี โดยมีหลักการที่สำคัญประกอบด้วยปลอดจากการทุจริตปลอดจากการทำผิดวินัยปลอดจากการทาผิดมาตรฐานวิชาชีพจรรยาบรรณ

3. หลักความโปร่งใสเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่มีพฤติกรรมที่รู้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยอำนาจหน้าที่กระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยมีหลักการที่สำคัญในด้านโครงสร้างด้านการให้โทษด้านการให้คุณและ

4. หลักการมีส่วนร่วมเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆรวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติรวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน หลักการที่สำคัญประกอบด้วยการรับฟังความคิดเห็นการให้ข้อมูลการร่วมตัดสินใจและการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม

5. หลักสำนึกรับผิดชอบเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในการตรวจสอบทางการบริหารระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานซึ่งประกอบด้วยการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพการมีเป้าหมายที่ชัดเจนการมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันการมีระบบการติดตามประเมินผลการจัดการกับผู้ไม่มีผลงานและการมีแผนสำรอง

6. หลักความคุ้มค่าเป็นหลักที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพมีความประหยัดและสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆได้เป็นอย่างดี

7. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลักการที่เกี่ยวกับการจัดการด้านทุนมนุษย์ โดยประสานความสามารถของคนในองค์กรและการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคนในองค์กร โดยมีหลักการที่สำคัญประกอบด้วยการจัดการอย่างบูรณาการการติดต่อสื่อสารในองค์กรบริหารปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์และสร้างเสริมมีการเชื่อมโยงในการทำงานมีการพัฒนาความรู้ความสามารถมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีระบบคัดเลือกและเลิกจ้างที่เป็นธรรมสร้างความไว้วางใจในองค์กรและมีความผูกพันองค์กร

8. หลักการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการตัดสินใจและกระบวนการที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ทั้งนี้เปิดโอกาสให้ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้เกิดการพัฒนาและสามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

9. หลักองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นระบบหรือกระบวนการต่างๆที่ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆขององค์กรหรือกลุ่มเครือข่ายเป็นความรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติการประยุกต์ใช้ระบบการพัฒนาการเรียนรู้การใช้ผลของการเรียนรู้การเสริมสร้างความสามารถการจัดการความรู้การมีเครื่องมือและเทคโนโลยีและการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

10. หลักการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นความสามารถในการบริหารจัดการในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีที่รวมทั้งระบบคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารที่มีความเร็วสูงโดยนำข้อมูลเสียงและวิดิทัศน์มาเชื่อมโยงกันให้ได้สารสนเทศที่ต้องการเพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้ง่ายขึ้นโดยมีหลักการที่สำคัญประกอบด้วยการที่องค์กรมีการจัดชุดข้อมูลองค์กรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้จริงองค์กรมีการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศและมีการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างภายในและระหว่างองค์กรอื่นๆด้วยกัน

ในกรณีของกระทรวงมหาดไทยกำหนดองค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบคือการมีส่วนร่วมความยั่งยืนสิ่งที่ชอบธรรมความโปร่งใสความเป็นธรรมและความเสมอภาคความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ความเสมอภาคทางเพศความอดทนอดกลั้นหลักนิติธรรมความรับผิดชอบและการเป็นผู้นำกำกับดูแล (จุมพล หนิมพานิช: 2550, 452-454) จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของธรรมมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยเน้นไปทางด้านบริหารการปกครองการพัฒนาและการกระจายอำนาจซึ่ง

เป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรง (สุดจิต นิमितกุล: 2543, 13-24) มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะและบุญมีลี : 2550, 20-21) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบทระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกรับว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่างๆต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) ความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติและมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุมโงงานบางอย่างไปให้ องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดหรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการ แทน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) (2552: 8-9) ได้กำหนด ความหมายและความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้เพื่อความ เข้าใจที่ตรงกันทั้งหน่วยงานองค์กรภาครัฐภาคเอกชนโดยมีองค์ประกอบ 10 หลักในการปกครอง การบริหารการจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆให้เป็นไปในครรลองธรรมประกอบด้วยหลัก ประสิทธิภาพหลักประสิทธิภาพหลักการตอบสนองหลักการรับผิดชอบหลักความโปร่งใสหลักการ มีส่วนร่วมหลักการกระจายอำนาจหลักนิติธรรมหลักความเสมอภาคและหลักการมุ่งฉันทามติ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) 10 องค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) คือผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการรวมถึงสามารถ เทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานใน ระดับชั้นของนานาประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยการปฏิบัติราชการจะต้องมี ทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็น มาตรฐานรวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) คือการบริหารราชการตามแนวทาง การกำกับ ดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่ เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการ ของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) คือการให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดและสร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจรวมถึงตอบสนองความคาดหวัง หรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความ แตกต่าง

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) คือการแสดง ความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนอง ต่อความคาดหวังของสาธารณะรวมทั้งการแสดงให้เห็นความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหา สาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) คือกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งแจ้งได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรีโดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือกระบวนการที่ข้าราชการประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้เรียนรู้ทำความเข้าใจร่วมแสดงทัศนคติร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหาแก้ไขปัญหาส่วนในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจทรัพยากรและภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่นๆ (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควรรวมถึงการมอบอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรโดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพจิตใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการปรับปรุงกระบวนการและเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือการใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (Equity) คือการได้รับการปฏิบัติได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือหญิงถิ่นกำเนิดเชื้อชาติภาษาอายุความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมความเชื่อทางศาสนาการศึกษาการฝึกรวมและอื่นๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) คือการหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญโดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

ต่อมา อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการประชุมครั้งที่ 4/2554 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2554 ได้พิจารณาเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน และเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการ

สำคัญ และ 10 หลักการย่อยดังกล่าวข้างต้นและโดยที่ในบริบทของประเทศไทยอาจไม่สามารถใช้แนวทางนั้นตามติดกับทุกเรื่องได้ จึงเป็นควรรวมหลักนี้ไว้กับหลักการมีส่วนร่วม และปรับถ้อยคำเป็นหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) แสดงหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) (2552 : 8-9)

สำหรับความหมายของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ทั้ง 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย มีดังนี้

1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ประกอบด้วย

- ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมทั้งนี้ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

- ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่

ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการวางเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐาน มีการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- การตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

2. ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วย

- การรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการให้ทุนให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

- เปิดเผย โปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

- หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ

- ความเสมอภาค (Equity) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่นๆ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

3. ประชาธิปไตย (Participatory State) ประกอบด้วย

- การมีส่วนร่วมพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation Consensus Oriented) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นที่

สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานและร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ

- การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการควรมีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการโอนถ่ายบทบาทและภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม

4. ความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วย

- คุณธรรมจริยธรรม (Morality Ethics) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างดีมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการไทย 8 ประการ (I AM READY) ได้แก่

I - Integrity ซื่อสัตย์และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

A - Activeness ทำงานเชิงรุก คิดเชิงบวกและมีจิตบริการ

M - Morality มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม

R - Responsiveness คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

E - Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ

A - Accountability ตรวจสอบได้

D - Democracy ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย

Y - Yield มุ่งผลสัมฤทธิ์

ประเวศ วะสี (2542: 4) สรุปว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การใช้กฎหมายและข้อบังคับอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของบุคลากร อันจะทำให้บุคลากรยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการบริหารภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) หมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบได้ว่ามีความหมายตรงข้ามหรือเกือบตรงข้ามกับการทุจริต คอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริต คอร์รัปชัน ให้ความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ทำให้แง่มุมในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส ขออัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ได้แก่ ผู้ที่มีความสุจริต และบริสุทธิ์ใจแม้จะมีความรู้่น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Cost - Effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงงศ์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ธีระพล อรุณะกสิกร (2542 : 8-10) ได้สรุปไว้ว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับกับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็นการได้สวนการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ความกล้าที่จะยินยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543: 2) สรุปว่า จากรายงานผลการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 พบว่าองค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการให้บริการของรัฐ เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ประกอบด้วย กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรมสามารถปกป้องคนดี และลงโทษคนไม่ดี ได้มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้และได้รับการยอมรับจากประชาชน

2. หลักความโปร่งใส ประกอบด้วย การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่รัฐเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการ เป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับ และความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติคุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

4. หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้รับบริการความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

5. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบจำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินงานเรื่องต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

6. หลักคุณธรรม ประกอบด้วย การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย

สุดจิต นิมิตรกุล (2543 : 13-14) สรุปไว้ว่า องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบคือการมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ความเสมอภาคทางเพศ ความอดกลั้นอดทน หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นไปทางด้านบริหารการปกครอง การพัฒนาและการกระจายอำนาจ โดยมีความหมายดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานเพื่อสอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน

2. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมจะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และมีวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promotion of Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักธรรม (Operating by rule of law) พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดประชาชน หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้ออกชนดำเนินการแทน

สถาบันราชประชาสมาสัย (2549 : 6) ได้สรุปว่า ธรรมาภิบาล เป็นองค์ประกอบในการทำงานหรือกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นในสถาบันฯ เริ่มจากงานในหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนงานที่ได้รับคำสั่งให้ทำ หรืองานที่ร่วมกันทำจะต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ

1. นิตินิยม เคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและกฎหมายต่างๆ โดยไม่ละเมิดอย่างตั้งใจ หรือจงใจหลีกเลี่ยง หรือไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ ฉะนั้นถ้าไม่แน่ใจต้องศึกษาก่อนว่าจะผิดหลักนิตินิยมหรือไม่ก่อนที่จะทำลงไป
2. คุณธรรมในหลายแง่มุม เช่น เมตตาธรรม คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข จริยธรรมทำอะไรก็ให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน กตัญญูกตเวทิตา การรู้จักบุญคุณ และคิดจะตอบแทน หิริโอตตปเปะ การรู้จักละอาย และเกรงกลัวบาปกรรมไม่ดี โดยการมีคุณธรรมจะช่วยยกคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป
3. ความโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกเรื่องราวในการทำงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ ตอบข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม
4. การมีส่วนร่วมพึงระลึกไว้ว่าตัวเองเป็นสมาชิกถาวรของสถาบันฯ นอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้ว กิจกรรมอื่นที่มีผลดีต่อสถาบันฯ จะต้องร่วมมืออะไรที่ไม่ดีต้องหักท้วง
5. ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำเอง ทำโดยกลุ่ม ทำในนามสถาบันฯ ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไข ไม่วางเฉย
6. ความคุ้มค่า ทั้งในแง่ของรูปธรรมและนามธรรม ที่สัมผัสจับต้องมองเห็นได้ หรือรู้สึกได้ว่าคุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่า ถ้าทำตามหลักข้างต้นทั้ง 5 มาครบถ้วนแล้ว แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าแล้วไม่ผ่าน ก็ควรทบทวนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อผลงานให้มากที่สุด

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ (2549 : 36) สรุปว่า องค์ประกอบธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ

1. หลักนิตินิยม ได้แก่ การตรากฎหมายข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมนิยมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล

ในระดับประเทศ หมายถึง กระบวนการเสนอร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เป็นไปด้วยความชอบธรรม เนื้อหาของกฎหมายมีความทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมนิยมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้นจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญบังคับใช้กับทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในระดับภาครัฐ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานร่วมกัน ภายในภาครัฐ เช่น กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ พัสดุ และงานบริหารบุคคล ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาปรับปรุงตามแผนปฏิรูประบบการ

บริหารภาครัฐ เพื่อให้มีเนื้อหาที่มีความทันสมัยและเอื้อต่อการบริหารงานที่คล่องตัวและรับผิดชอบต่อผลงานและประชาชน

ในระดับองค์กร หมายถึง กฎ กติกา ที่ใช้ในการบริหารงานภายใน เช่น การมาหรือเข้าประชุมให้ตรงต่อเวลา การให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยึดถือหลักการนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพ สุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

ในระดับประเทศ หมายถึง ประชาชนแต่ละคนทำหน้าที่อย่างถูกต้องคือเลือกทำงานที่สุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นพลเมืองที่ดี

ในระดับภาครัฐ หมายถึง ผู้แทนประชาชนเข้าไปบริหารราชการ ต้องเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

ในระดับองค์กร หมายถึง บุคลากรในองค์กรจะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รวมทั้งจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อประชาชนและสังคม

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรในทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในระบบบริหารจัดการประเทศมากขึ้น เร่งรัดการก่อตั้งองค์การภาคสังคมที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้ครบถ้วน เช่น สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการส่งเสริมการรวมตัวของประชาชนเป็นองค์กรต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็งแล้วก็จะก่อให้เกิดการคนและถ่วงดุลอำนาจของรัฐ

ในระดับประเทศ หมายถึง ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ กำหนดไว้รัฐบาลปฏิบัติด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้

ในระดับภาครัฐ หมายถึง การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐต้องมีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลที่มีความถูกต้อง พร้อมทั้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐที่

จำเป็นเพื่อให้ประชาชนได้สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นและสิทธิประโยชน์ทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง

ในระดับองค์กร หมายถึง ประชาชนรู้ขั้นตอนที่จะติดต่องาน และสามารถตรวจสอบการทำงานและความเคลื่อนไหวในองค์กรได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติอื่นๆ

ในระดับประเทศ หมายถึง รัฐธรรมนูญกำหนดให้ บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกันในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน และให้รัฐส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

ในระดับภาครัฐ หมายถึง ระเบียบที่ว่าด้วยเรื่องการรับฟังและแสดงความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีการประชาพิจารณ์ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของรัฐในการดำเนินงานอันมีผลกระทบต่อประชาชน และควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริการเพื่อปรับปรุงงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในระดับองค์กร หมายถึง การวางระบบและรับฟังความคิดเห็นและการรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และขณะเดียวกันภายในองค์กรจะต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในด้วย

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

ในระดับประเทศ หมายถึง ประชาชนทุกคนมีบทบาท รู้ และเข้าใจการใช้สิทธิเสรีภาพและปฏิบัติตามหน้าที่ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

ในระดับภาครัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ

ในระดับองค์กร หมายถึง การกำหนดโครงสร้างขององค์กร มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับล่าง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในทุกระดับอย่างชัดเจน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทย มีความประหยัด ใซ้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์

สินค้าบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ในระดับประเทศ หมายถึง ประชาชนทุกคนมีบทบาท รู้และเข้าใจการใช้สิทธิเสรีภาพและปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในระดับภาครัฐ หมายถึง การบริหารงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกับบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและคุ้มค่ามากที่สุด

ในระดับองค์กร หมายถึง ผู้บริหารองค์กรมีการทบทวนการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในองค์กร

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29-35) สรุปว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักนิติธรรม อันได้แก่ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการบริหารภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรือตามอำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงต่อครู บุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษายึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ครู บุคลากร ตลอดจนนักเรียนให้พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริต

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในสถานศึกษา โดยปรับปรุงการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสถานศึกษาไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ กระบวนการเรียนการสอนต้องโปร่งใส คือ การตรวจสอบได้และอธิบายได้ ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ ความตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของสถานศึกษา และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลกระทบจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงต่อให้มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า

พิศสมัย หมกทอง (2554 : 38) สรุปว่า หลักธรรมาภิบาลแม้จะเป็นแนวคิดที่ใหม่ แต่ก็ เป็นแนวคิดที่ทั่วโลกให้ความสนใจมาก แนวคิดหนึ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังที่ ธนาคารโลกมีข้อสรุปไว้ว่าหลัก Good Governance หรือวิธีการปกครองที่ดี ตามศัพท์บัญญัติของ ราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่าแนวความคิดนี้จะเป็นกุญแจที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟู เศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่างๆ ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจให้กลับคืนสู่สภาวะปกติมี เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เรียกว่า สังคมที่ประกอบด้วยธรรม เป็นสังคมที่ใช้หลักธรรมาธิปไตย เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในทุก กรณีที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาตั้งเคราะห์จากนักการศึกษาทั้งใน ประเทศและต่างประเทศหลายท่าน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดการวิจัยครั้งนี้ ดังในตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

รายการ	ระเบียบสำนักนายก, 2542	กระทรวงศึกษาธิการ, 2550	พรก. หลักเกณฑ์และวิธีบริหาร บ้านเมืองที่ดี, 2550	กระทรวงมหาดไทย, 2550	สำนักคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ, 2552	รัฐธรรมนูญ	กระทรวงมหาดไทย	สำนักงาน ก.พ.ร.	อ.ก.พ.ร.	World Bank, 1989	UNDP, 1997	Ahem, 2006	Worthington, 2003	ความถี่
นิติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			11
คุณธรรม	✓	✓	✓	✓		✓			✓				✓	7
การมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		12
ความพร้อมรับผิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
ความคุ้มค่า	✓	✓	✓	✓		✓								5
ความโปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์										✓	✓			2
การตอบสนอง					✓			✓	✓	✓				4
เสมอภาค				✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	8
ประสิทธิผล								✓	✓					2
ประสิทธิภาพ								✓	✓					2
ฉันทามติ	✓				✓			✓		✓	✓		✓	6
ความชอบธรรม			✓		✓									2
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์			✓		✓									2
การบริหารจัดการ			✓											1
กระจายอำนาจ								✓	✓					2
องค์การแห่งการเรียนรู้			✓											1
เทคโนโลยีสารสนเทศ			✓											1
ความรู้			✓											1
ความยั่งยืน			✓											1
ความชอบธรรม			✓											1
เสมอภาคทางเพศ			✓											1
อดทนอดกลั้น			✓											1

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลได้มีนักวิชาการหลายท่านซึ่งได้นำมาทั้งสิ้น
จำนวน 23 รายการ ผู้วิจัยเลือกรายการที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการ

วิจัย (Conceptual framework) หลักธรรมาภิบาลที่สังเคราะห์ได้จำนวน 7 ด้าน คือ 1)ความพร้อมรับผิด (Accountability) 2)ความโปร่งใส (Transparency) 3)การมีส่วนร่วม (Participation) 4)นิติธรรม (Rule of Law) 5)ความเสมอภาค(Equity) 6)คุณธรรม (Morality)และ 7)มุ่งเน้นฉันทามติ(Consensus Oriented)

1.4. การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดระบบการบริหารจัดการตนเองให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมที่มีอยู่ และในการดำเนินการนั้นจะต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 80-81) เป็นแนวทางในการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาใน 7 ด้าน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญสำหรับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 ความพร้อมรับผิด (Accountability) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 31) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ลำบากและรับผิดชอบในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ใฝ่ใจและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและมีความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเองตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติของตนเองและหน่วยงาน ทวีศิลป์ กุลนาคดล (2547: 110-111) สรุปว่า การบริหารกิจการที่ดีด้านความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้ คือผู้บริหารต้องแสดงความรับผิดชอบตรวจสอบการบรรจุและการอยู่ได้ ตำแหน่งของบุคลากร ในส่วนของระยะเวลาการทดลองงาน การประเมินผลการทดลองงาน การเลื่อนตำแหน่ง กำหนดให้มีการประเมินครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการวัดจัดตั้งกองทุนพัฒนาวิชาชีพให้บุคลากรมีนโยบายพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน มีการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมต่อเนื่อง รับฟังและปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีผู้ร้องทุกข์ มีการกำหนดขั้นตอนและคุณลักษณะที่ชัดเจนของครูพิเศษถ้าจำเป็น มีการกำหนดมาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษาอีกทั้งส่งเสริมให้สามารถต่อในระดับสูงต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ชนัญญุรักษ์ สิงหลกะ (2549 : 39) สรุปว่า ด้านความรับผิดชอบ คือ การสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จ ใฝ่ใจต่อ

อุปสรรค ปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยมีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหา กล้าที่จะยอมรับผลดีผลเสียจากการตัดสินใจ ดำเนินการบางอย่างทั้งที่มาจากตนเองหรือผู้ได้บังคับบัญชา มีความคำนึงต่อผลประโยชน์ของผู้รับบริการและต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ อีกทั้งแสดงความพร้อมที่จะเสนอข้อเท็จจริงในการปกครอง ภารกิจของสถานศึกษาต่อสาธารณชนภายนอก โดยสามารถชี้แจงเหตุผลและพร้อมต่อการรับการตรวจสอบจากสาธารณชน กิจเกื้อ ส่งกลิ่น (2554 : 54) สรุปว่า การประยุกต์หลักความรับผิดชอบไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. งานวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานด้วยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการเรียนการสอน กิจกรรมสอนซ่อมเสริม การวัดผลประเมินผลด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม การเอาใจใส่ต่อนักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบสอน ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมฝึกนักเรียนให้รับผิดชอบตัวเอง
2. งานงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบถ่วงดุล และการส่งเสริมความรับผิดชอบการปฏิบัติงานการเงินในสถานศึกษา
3. งานบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรได้ช่วยกันรับผิดชอบ และมอบงานให้ทำตามความรู้ความสามารถ ความถนัดและประสบการณ์ในการทำงาน ส่งเสริมครูและบุคลากรยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมครูและบุคลากรยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ
4. งานบริหารทั่วไป หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน เป็นหุ้นส่วนของปัญหา และร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จัดให้ครู บุคลากรรับผิดชอบอยู่เวรยามสถานที่ราชการ

สรุปได้ว่า การใช้หลักความพร้อมรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยการบริหารงานหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนด้วยความรับผิดชอบ นิเทศ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ รายงานผลการพัฒนาการศึกษาแก่ผู้ปกครองชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบ บริหารงานงบประมาณ โดยให้บุคลากรรับผิดชอบร่วมกัน ติดตามการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ การเบิกจ่าย และตรวจสอบความถูกต้องด้วยความรับผิดชอบ บริหารบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อทุกฝ่ายมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มอบหมายงานให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการทำงานของตนเสมอ คัดเลือกบุคลากรดีเด่นหรือส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง บริหารงานอาคารสถานที่ด้วยความรับผิดชอบต่อผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องดูแลสถานที่ที่ได้รับ

มอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรรับผิดชอบร่วมกัน และผู้บริหารติดตามการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ บริหารงานสิ่งแวดล้อมด้วยความรับผิดชอบต่อ

1.4.2 ความโปร่งใส (Transparency) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 17) สรุปว่า หลักความโปร่งใสในระดับการบริหารนั้น กระบวนการทั้งหลายต้องเป็นกระบวนการซึ่งเปิดเผย บุคลากรต้องเข้าไปสอบถามได้ถึง การดำเนินงาน การเงินทรัพย์สิน และการบริหารของผู้บริหารในระดับวิชาการเองจะต้องมีการประกันคุณภาพ ทั้งงานวิชาการ งานวิจัย การเรียนการสอน และการวัดผลการศึกษา ซึ่งนักเรียนสามารถสอบถามครูอาจารย์ได้ถึง การให้คะแนน รวมถึงงานวิจัยต้องมีระบบควบคุมคุณภาพที่โปร่งใส มีการตีพิมพ์เผยแพร่ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 30) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักความโปร่งใส หมายถึง การทำงานทุกขั้นตอนต้องยึดหลักความโปร่งใส เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันให้สามารถตรวจสอบ มีการเปิดเผยข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สร้างโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 10) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในหลักความโปร่งใสว่าในการทำงานทุกขั้นตอนต้องยึดหลักโปร่งใส เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันให้สามารถตรวจสอบ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก

ทวีศิลป์ ถุณภาดล (2547 : 120-122) สรุปว่า การบริหารกิจการที่ดี ด้านความโปร่งใส โดยแยกเป็นการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไปและการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสามารถประยุกต์เชิงแนวคิดนำมาใช้กับสถานศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานงบประมาณมีตัวบ่งชี้คือความโปร่งใสในการออกกฎระเบียบในการใช้อุปกรณ์ สื่อและทรัพยากรทางการศึกษา ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อการใช้งบประมาณและค่าใช้จ่ายของทุกฝ่ายการศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งด้านเอกสาร และการประกาศให้ทราบ ให้ความเป็นอิสระและประสิทธิภาพของการตรวจสอบติดตามงบประมาณของคณะผู้ตรวจสอบ เข้าถึงข้อมูลระหว่างกระบวนการร่างและจัดหางบประมาณของสถานศึกษา

2. การบริหารงานบุคคล มีตัวบ่งชี้ ความโปร่งใส คือ ผู้บริหารต้องแจ้งให้บุคลากรทราบถึงข้อดี และข้อแก้ไขในการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละช่วง มีการประกาศให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆ ของการพัฒนาบุคลากรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการคัดเลือกบุคลากรใหม่ มีหลักเกณฑ์ และกระบวนการในการพิจารณาความคิดความชอบ และสวัสดิการอย่างเปิดเผย มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน

3. การบริหารงานทั่วไป การรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชนสถาบัน หรือคณะและการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบกับบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเพียงบางกลุ่ม บุคลากรมีเสรีภาพในการเปิดเผยเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของตนแก่สาธารณะ การประกาศให้ประชาคมรับทราบเกี่ยวกับแผนงาน กฎระเบียบของสถานศึกษา

4. งานบริหารงานวิชาการ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา มีหลักเกณฑ์ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ในการคัดเลือกผู้สอนของแต่ละครั้งมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาจัดสรรทุนเพื่องานวิชาการของสถานศึกษา

ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ (2549 : 46) สรุปว่า ความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษา การให้ธรรมาภิบาล คือการสร้างควมไว้วางใจ ความมั่นใจ และความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารวิชาการ โดยมีการทำเอกสารหลักฐานข้อมูลและเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสถานศึกษา ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกส่วนให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก มีการประเมินผลอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม มีประสิทธิภาพจนเป็นที่ยอมรับได้

มุตดา คงคีน (2551 : 23) สรุปว่า ผู้บริหารต้องสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น และความโปร่งใสในการบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดทำเอกสารหลักฐานข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสถานศึกษา ปรับปรุงกลไกการทำงานของสถานศึกษาทุกส่วนให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

พระสุธิศักดิ์ สุภกิจใจ (เจียวหวาน) (2554 : 54) สรุปว่า หลักความโปร่งใส เป็นกระบวนการ การทำงานที่กฎเกณฑ์และกติกาต่างๆ กำหนดเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาของบุคคลในองค์กร และมีความโปร่งใสให้สมาชิกในสังคมเข้าถึงได้โดยไม่ปิดบังอำพราง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง

พระสมุห์สนอง ยลโก (จันภักดี) (2554 : 41) สรุปว่า หลักความโปร่งใส หมายถึงกระบวนการทำงานกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ ที่มีการดำเนินการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาของคนในองค์กร มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้ไม่ว่าเป็นจากองค์กรภายในหรือองค์กรภายนอก

กิจเกื้อ สังกคลื่น (2554 : 52-53) สรุปว่า การประยุกต์หลักความโปร่งใสไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. งานวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ได้วัดและประเมินผล การเรียนด้วยความโปร่งใส ไม่ให้มีการทุจริตในการสอบ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและ วิชาการ สถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส และส่งเสริมให้มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสาร ทางราชการในเรื่องการขอรายงานการวัดผลของผู้เรียน หรือคะแนนสอบทั้งภาคปฏิบัติและภาค ความรู้

2. งานงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ ภายในมอบหมายให้มีผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุด้วยความโปร่งใส และก่อน ดำเนินงานตามโครงการขออนุมัติงบประมาณต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและเปิดเผยการใช้ จ่ายงบประมาณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบด้วย มีแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนงาน โครงการอย่างชัดเจน คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และอนุมัติงบประมาณ แผนงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการใช้ จ่ายจริง เปิดเผยงบประมาณให้ที่ประชุมผู้ปกครองทราบ

3. งานบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผล การปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส ประเมินผลการปฏิบัติงานครูและบุคลากรระบบเปิด จัดทำ คณะแผนผลการปฏิบัติงานไว้ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้ครูได้รับทราบร่วมกัน จัดสรร ทุนการศึกษา หรือบปัจจัยพื้นฐานให้กับนักเรียนอย่างโปร่งใส ครูและบุคลากรในโรงเรียน รับทราบงบประมาณร่วมกัน

4. งานบริหารทั่วไป หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การ รับนักเรียนเข้าเรียนด้วยความโปร่งใส ไม่มีอามิสสินบน แจ้างงบประมาณแก่ผู้ปกครองก่อน ดำเนินการ จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนแต่ละภาคเรียน

สรุปได้ว่า การใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงาน วิชาการด้วยความชัดเจนโปร่งใส ตามหลักสูตรและระเบียบการวัดผลการเรียนรู้ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาเหมาะสม บริหารงบประมาณ สามารถตรวจสอบได้ การจัดซื้อจัด จ้าง เป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ บริหารงานอย่างตรงไปตรงมา มีความชัดเจน บริหารงานบุคคลโดยใช้กระบวนการและการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานที่เหมาะสมและโปร่งใส ดำเนินการสอบคัดเลือกบุคลากรครูและอัตราจ้างอย่างโปร่งใส วิธีการประเมินผลงานของบุคลากร

ที่ชัดเจน บริหารงานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมด้วยความโปร่งใสสามารถชี้แจงถึงเหตุผล การบริหารได้ สามารถชี้แจงการปรับปรุงพัฒนาได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานให้ ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่องเปิดเผย

1.4.3 การมีส่วนร่วม (Participation) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 31) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาและเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของการบริหารและจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติอื่น

ชนิษฐ์รัก สิงหกละ (2549 : 46) สรุปว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล คือ การเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอความคิดเห็น ในการตัดสินใจร่วมกันตามความเหมาะสม เปิดให้ทุกคนเสียสละร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ร่วมปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมประเมินผลด้วยความยุติธรรม โดยผู้บริหารต้องสร้าง บรรยากาศแห่งการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้มีความไว้วางใจกัน มีความผูกพันเป็นอิสระที่จะ รับผิดชอบร่วมกันด้วย วัฒนธรรมองค์การแบบประชาธิปไตย และทำงานเป็นทีมโดยการสื่อสาร แบบกัลยาณมิตร

ทวีศิลป์ กุลนาค (2547 : 91) สรุปว่า การบริหารที่ดีด้านการมีส่วนร่วม ซึ่ง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้ คือ ครู บุคลากรทุกฝ่าย และตัวแทนจาก ประชาชนภายนอก สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่างกระบวนการร่างงบประมาณ มีส่วนร่วมใน การพิจารณาผ่านร่างงบประมาณ และมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ

มุตดา คงกิน (2551 : 25) สรุปว่า ผู้บริหารที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร จะต้องเปิด โอกาสให้ครู นักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอความคิดเห็นในการ ตัดสินใจร่วมกันตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ทุกคนเสียสละร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ร่วมปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมประเมินผลด้วยความยุติธรรม โดยผู้บริหารต้องสร้าง บรรยากาศแห่งการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาให้มีความไว้วางใจกัน มีความผูกพันเป็นอิสระที่จะ รับผิดชอบร่วมกัน

รินทร์รดี พิทักษ์ (2553 : 20) สรุปว่า หลักการมีส่วนร่วม คือ มีการเปิดโอกาสให้ ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความเห็นในการตัดสินใจในปัญหา สำคัญของการบริหารและจัดการศึกษาผู้บริหารตามหลักการมีส่วนร่วม

พระสมุห์สนอง ยลโก (จันภักดี) (2554 : 43) สรุปว่าหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของบุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรร่วมกันแสดงความคิดเห็นให้

คำแนะนำปรึกษาร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติที่เห็นพ้องต้องกัน เพื่อเปิดกว้างในความคิดเห็นหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

กิจเกื้อ สังกิ้น (2554 : 53) สรุปว่า การประยุกต์หลักการมีส่วนร่วมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. งานวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ การศึกษาสภาพภายในและภายนอก การวางแผน การดำเนินการตามแผน และการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิญวิทยากรท้องถิ่น มาให้ความรู้กับนักเรียน จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. งานงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายใน มอบหมายให้มีผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุเป็นคณะทำงานร่วมกันจัดทำบัญชีการเงิน การรับจ่าย การดำเนินการเรื่องจำหน่ายพัสดุ มีทีมงานรับผิดชอบ ระดับทรัพยากรจากชุมชน เพื่อพัฒนาการศึกษา ประสานความร่วมมือทางงบประมาณเพื่อการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอความเห็นการใช้เงิน ให้ครูและบุคลากรเสนอแนะการใช้เงินเพื่อการศึกษา

3. งานบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานแบบประชาธิปไตย ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนให้ข้อเสนอแนะ เริ่มตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง สถานักเรียน ให้ครูและบุคลากรร่วมประเมินผลงานซึ่งกันและกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดนโยบาย

4. งานบริหารทั่วไป หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนรับรู้ และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีม มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

สรุปได้ว่า การใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานวิชาการด้วยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน บริหารงบประมาณ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและการใช้งบประมาณต่างๆ ของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นในการวางแผนจัดทำงบประมาณของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนแสดงความคิดเห็นในการจัดทำงบประมาณของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนแสดงความคิดเห็นในการจัดทำงบประมาณของสถานศึกษา บริหารงานบุคลากร โดยการมีส่วนร่วม ในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆ ร่วมแสดง

ความคิดเห็นในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ บริหารงานอาคารสถานที่ โดยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน บริหารงานธุรการและพัสดุ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน บริหารงานสิ่งแวดล้อม โดยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

1.4.4 นิติธรรม (Rule of Law) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงนิติธรรมไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 30) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนิติธรรม หมายถึง การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อนักเรียนและประชาชนเป็นสำคัญ มีการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับเหล่านั้น ชนิดสุจริตถึงหละ (2549 : 25-26) สรุปว่า นิติธรรม หมายถึง ระเบียบข้อตกลงที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการปกครอง โดยได้มาจากข้อตกลงร่วมกันในทุกระดับต่างๆ ของหน่วยงาน เป็นที่ยอมรับของคนภายในและภายนอกที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง โดยการใช้กฎหมายดังกล่าวก่อให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรม ทั้ง 3 ลักษณะนี้ นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันได้อย่างมีสันติภาพและได้มาซึ่งประชาธิปไตยจะเห็นว่าความหมายของหลักนิติธรรมในปัจจุบันมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความยุติธรรม ความเสมอภาค และความเป็นธรรม ซึ่งสามารถบูรณาการไปสู่บริบทของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ดังนี้

1. ความยุติธรรม การบริหารสถานศึกษาแบบยุติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินนโยบาย และกฎระเบียบต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างถูกต้องชัดเจน โปร่งใสมีเหตุผล มีความเที่ยงธรรมต่อทุกฝ่าย การศึกษาใน โครงสร้างของสถานศึกษาไม่เลือกที่รักมักที่ชังมีความเป็นธรรมกับทุกคนทุกส่วน แสดงภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มุ่งความถูกต้องตามหลักความเป็นธรรม

2. ความเสมอภาคผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยถือว่าบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งทุกระดับทุกคน มีความเท่าเทียมกัน ความเป็นคน และต่างคนต่างมีหน้าที่ที่สำคัญตามบทบาท ทุกคนมีสิทธิที่กฎหมายและมาตรฐานกำหนด ตามแต่ละคนพึงสมควรได้รับ

3. ความเป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความเป็นธรรมกับบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยผิดก็ว่าไปตามผิด ไม่ถือพวกพ้องหรือเลือกที่รักมักที่ชัง แต่ให้คุณหรือโทษตามกฎหมายและมาตรฐานอย่างเสมอภาคและถูกต้องเหมาะสม

มุตตา คงคืน (2551 : 21) สรุปว่า ผู้บริหารที่ยึดหลักนิติธรรมนั้น จะต้องมีการทบทวนในการปกครองโดยมีข้อตกลงร่วมกันของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างเป็นที่ยอมรับของคนภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการบริหารบุคลากรที่เสมอภาคกันทุกชาติ ศาสนา และฐานะไม่ถือพวกพ้องหรือเลือกที่รักมักที่ชัง ในการพิจารณาความดีความชอบ ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนที่วางไว้

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553 : 82-83) สรุปว่า หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง หลักการที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียน โดยมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นธรรม มีการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่มีมาตรการเชิงซ้อน (Double Standard) มีการดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมายไม่ให้อ้างกฎหมายไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม กำเนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของบุคคลในโรงเรียน กิจเกื้อ สงศ์กลิ่น (2554 : 50-51) สรุปว่า การประยุกต์หลักนิติธรรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. งานวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติการสอนโดยยึดระเบียบมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่ครุสภากำหนด และมาตรฐานการปฏิบัติตนตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้จัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ

2. งานงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตามให้ครูผู้มีหน้าที่ในการจัดซื้อ จัดจ้างและดำเนินการด้านพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ และใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กำหนดผู้รับผิดชอบการเงิน บัญชีและพัสดุชัดเจนของงบประมาณแต่ละหมวด บริหารงบประมาณตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ จัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงบประมาณ

3. งานบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการ รู้จักพัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดแนวปฏิบัติเอาไว้ มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับใช้ปฏิบัติงานร่วมกัน นำกฎสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาว่าด้วยการเลื่อนขั้นมาใช้อย่างเคร่งครัด ประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด ออกคำสั่งมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติไว้ชัดเจน

4. งานบริหารทั่วไป หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ ระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ระเบียบว่า ด้วยการลงโทษนักเรียน ระเบียบว่าด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สรุปได้ว่า การใช้หลักนิติธรรมในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานวิชาการ ด้วยความเป็นธรรม โดยยึดระเบียบกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีการวัดผลและประเมินผลและประเมินผล การเรียนการสอนสภาพจริง บริหารงบประมาณเป็นไปตามระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด มีการเบิกจ่ายถูกต้องตามระเบียบ มีการตรวจสอบการทำงานบัญชี ทะเบียนการเงินให้เป็นปัจจุบัน บริหารงานบุคคลโดยใช้กฎระเบียบ หลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและปรับปรุงให้ เหมาะสมอยู่เสมอ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบการบริหารงานบุคลากรด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบงานตามความรู้และความสามารถให้แก่บุคลากรทุกคน บริหารงานทั่วไปโดยมีงานบริหารสินทรัพย์เป็นปัจจุบัน

1.4.5 ความเสมอภาค (Equity) มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2538 : 70) กล่าวไว้ว่า หลักกฎหมายธรรมชาตินี้เป็น แนวคิด ที่สอดคล้องกับสิทธิปัจเจกชนนิยม โดยให้ความสำคัญกับปัจเจกชนและสิทธิทั้งหลายของปัจเจก ชนซึ่งจัดกำเนิดของระบบปัจเจกชนนิยมในทางกฎหมายมหาชนคือ คำประกาศสิทธิมนุษยชนและ พลเมืองฝรั่งเศส ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1789 โดยการปฏิวัติปี ค.ศ.1789 นี้ได้ยกเลิกระบอบ กษัตริย์ที่ปกครองด้วยระบบศักดินา ซึ่งบุคคลขึ้นกับฐานันดรและชนชั้นที่ตนสังกัด แต่ผู้ปฏิวัติได้ ยกความสำคัญของปัจเจกชนขึ้นแทน โดยคำประกาศนี้ให้ความสำคัญคนแต่ละคนรวมทั้งสิทธิเสรี ภาพของบุคคล นั้นว่าเป็นหัวใจของสังคม ถือว่าหัวใจของสังคมอยู่ที่การยอมรับคุณค่าของทุกคน แต่ละคนรวมกันเป็นสังคม รัฐหรือสังคมไม่สามารถก้าวท้าวสิทธิของเขาได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ ส่วนร่วม

ชานาญวิทย์ เตรีตน์ (2540: 24-27) ทรรศนะแบบเสรีนิยมถือว่า สิทธิและเสรีภาพ ของปัจเจกบุคคลเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด หลักความยุติธรรมและความเสมอภาคจะต้อง ไม่ขัดกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร, 2550) มาตรา 30 เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย อย่างเท่า เทียมกันตามกฎหมาย โดยให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้า (หรือภายใต้) กฎหมาย หลักความเสมอ ภาค มีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามธรรมชาติที่ยอมรับกันว่า สิทธิตาม ธรรมชาติของปัจเจกชนเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่เกิดที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และห้ามมิให้มีการ

เลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่บุคคล แต่ก็มีได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกันผู้อื่น ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมตามมาตรา 30

ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ (2547) กล่าวไว้ว่า ความหมายคำว่าความเท่าเทียมและความเสมอภาค คำสองคำนี้มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งในประเทศไทยก็มีการใช้หรือให้ความหมายในมุมมองหรือบริบทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะคำว่า “Equality” “Equity” ดังนี้ ความเท่าเทียม (Equality) เป็นมุมมองที่ถือว่าบุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้พิจารณาหรือคำนึงถึงข้อแตกต่างของแต่ละบุคคลเลย

ส่วนคำว่า ความเสมอภาค (Equity) นั้นมีนัยยะที่แตกต่างกับคำว่าความเท่าเทียม โดยเฉพาะในมุมมองทางกฎหมายแล้วจะมีได้เรียกร้องให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ มีได้หมายความว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใดๆเลย แต่เฉพาะกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญเหมือนกัน จึงควรจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญต่างกันจะต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันเพราะหากทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใดๆ เช่น บุคคลทุกคนจะต้องเสียภาษีอย่างเท่าเทียมกันหมดโดยมิต้องคำนึงถึงรายได้ของบุคคลนั้น หรือว่าทุกคนจะต้องได้รับสิทธิเรียกร้องในการได้รับความสงเคราะห์อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นของบุคคลนั้นๆ ในที่สุดจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคต่อบุคคลบางกลุ่ม ดังนั้น เรื่องของความเสมอภาคจึงต้องเป็นกรณีที่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อเท็จจริง 2 ข้อ หรือบุคคล 2 คน หรือกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ หรือบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดจะเหมือนกันทุกประการกับอีกข้อเท็จจริงหนึ่ง หรืออีกบุคคลหนึ่ง หรืออีกกลุ่มบุคคลหนึ่งนอกจากนั้นแล้วการจัดสวัสดิการสังคมก็ถือเป็นบริการสาธารณะที่รัฐต้องจัดขึ้น ซึ่งภายใต้แนวคิดของการจัดบริการสาธารณะก็เป็นที่ยอมรับกันว่าต้องคำนึงถึงความเสมอภาคด้วย

พิรชร บุญรัตพันธ์และคณะ (ม.ป.ป.: 17-22) ได้กล่าวถึงความเสมอภาคไว้ว่า ตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จำแนกประเภทของความเสมอภาค ดังนี้

1. ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เป็นต้น

2. ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคมของสมาชิกทุกคนในสังคม การไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของบุคคลหรือกล่าวได้ว่าถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ภาษา ผิวสีเพศ ศาสนา รายได้หรือทรัพย์สิน ชนชั้น วรณะ ความสมบูรณ์ของร่างกาย สุขภาพ ความคิดเห็นที่แตกต่าง การถูกตัดสินว่ากระทำผิดไม่เป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน

3. ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนโดยรวมตั้งแต่การออกกฎหมายที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันด้วย

4. ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกันในที่นี้รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางตัวแทนและการมีส่วนร่วมทางตรง โดยการกำหนดในกฎหมายให้ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม และรัฐต้องจัดให้เกิดความสะดวกและการเท่าเทียมในโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยการจัดสรรจุดเลือกตั้ง สำหรับประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศ คะแนนเสียงของประชาชนทุกคนมีค่าเท่ากัน มีความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทั้งคุณสมบัติผู้สมัคร โอกาสหาเสียงและเงินในการหาเสียง มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้งอย่างไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ทุกคนยังมีความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ความเท่าเทียมในการใช้สิทธิการเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น การออกเสียงประชามติการเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 : 8-9) กล่าวว่าหลักความเสมอภาค (Equity) คือการได้รับการปฏิบัติได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือหญิงถิ่นกำเนิดเชื้อชาติภาษาอายุความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมความเชื่อทางศาสนาการศึกษาการฝึกอบรมและอื่นๆ

สรุปได้ว่า การใช้หลักความเสมอภาคในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือหญิงถิ่นกำเนิดเชื้อชาติภาษาอายุความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมความเชื่อทางศาสนาและการได้รับโอกาสในการเข้าถึงการบริการการศึกษาของทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

และแหล่งเรียนรู้ การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้มีความสามารถ พิเศษ

1.4.6 คุณธรรม (Morality) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้

กรรยา รินสอน (2546 : 4) สรุปว่า คุณธรรมและจริยธรรมต่อวิชาชีพการบริหาร หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของผู้บริหารต่อวิชาชีพการบริหารในด้านรักเกียรติ ศักดิ์ศรี และศรัทธาในวิชาชีพการบริหาร การยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน การปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ การรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การมอบหมายงาน การตรงต่อเวลา การแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรอบรู้เกี่ยวกับงาน และมีเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 30) สรุปว่าการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักคุณธรรม หมายถึง การปกครองโดยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัยและประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถครองตน ครองคนและครองงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 6) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในหลักคุณธรรมว่า จะต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างสังคม มีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัยและประกอบอาชีพที่สุจริต

ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ (2549 : 30) สรุปว่า คุณธรรมในการบริหารตามแนวธรรมาภิบาลในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารที่ต้องจัดการศึกษาให้มีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม และกระทำตนเป็นแบบอย่างรวมทั้งการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ความมีวินัยในตนเอง มีความอดทน อดกลั้นควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสม รับฟังความคิดเห็นของทุกคน ตรงต่อเวลา ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้นำในการจัดโครงการเชิงจริยธรรม มีการประเมินผลตนเองและผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม

มุตตา คงกิน (2551 : 22) สรุปว่า ผู้บริหารจะต้องจัดการศึกษาให้มีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม และกระทำตนเป็นแบบอย่าง รวมทั้งการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เหมาะสม รับฟังความคิดเห็นของทุกคน ตรงต่อเวลา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคน

พัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้นำในการจัดโครงการเชิงจริยธรรม มีการประเมินตนเอง และผู้อื่นด้วยความเป็นธรรม

พิศสมัย หมกทอง (2554 : 37) สรุปว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้บุคลากรในสถานศึกษายึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่หมู่คณะ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย

กึ่งเกื้อ ส่งกลิ่น (2554 : 51-52) สรุปว่า การประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. งานวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้นำหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการคือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ การส่งเสริมให้ครูได้นำคำขวัญของนายกรัฐมนตรีมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2. งานงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตามไม่ให้ครูและบุคลากรมีการทุจริตในการใช้จ่ายงบประมาณ ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงบประมาณ จัดสรรงบประมาณปัจจัยพื้นฐานให้แก่แก่นักเรียนอย่างเป็นธรรม จัดสรรงบประมาณกลางวันให้กับนักเรียนอย่างเป็นธรรม จัดหาเงินทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดี ประพฤติดีเพื่อให้โอกาสทางการศึกษา

3. งานบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีวินัย ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

4. งานบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยึดมั่นใน 3 ดี คือ ประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และการห่างไกลยาเสพติด

สรุปได้ว่า การใช้หลักคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักคุณธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมความมีคุณธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ตามนโยบายของหน่วยงาน บริหารงานอย่างตรงไปตรงมา มีความชัดเจน บริหารงานงบประมาณมีคณะกำกับและตรวจสอบได้ในทุกระดับ ชี้แจงรายละเอียดงบประมาณต่าง ๆ ที่ได้รับให้บุคลากรทุกคนทราบ บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ ถูกต้อง บริหารงานบุคลากรโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ยึดหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่บุคลากร ครูในโรงเรียนอย่างยุติธรรมเสมอ บริหารงานทั่วไปโดยใช้ระบบการประเมินผลอย่างเป็นธรรม บริหารงานด้วยความเป็นธรรม

1.4.7 มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้

กาญจนา นาคสกุล (2558) กล่าวว่า ฉันทามติ ได้นำคำว่า ฉันทะ ซึ่งแปลว่าความพอใจมาเข้าสมาสกับคำว่า มติ เป็น ฉันทามติ จึงแปลว่า ความเห็นชอบร่วมกัน โดยความพอใจ ความตกลง ร่วมกันเพราะความพอใจ เพื่อให้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Consensus เช่น การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การการค้าโลกต้องได้รับฉันทามติจากกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 : 8-9) กล่าวว่า วิชาหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) คือการหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญโดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

สรุปได้ว่า การใช้หลักมุ่งเน้นฉันทามติในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการหาข้อคิดเห็น มีแนวทางในการหาข้อตกลงด้วย กระบวนการจากข้อคิดเห็นของครู โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอแนะ อันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อโรงเรียน ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการสรรหาหรือเลือกสรร ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งหรือบรรจุแต่งตั้งในโรงเรียน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียนมาใช้ในการตัดสินใจการบริหารโรงเรียน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับเรื่ององค์การที่มีประสิทธิผลเป็นเรื่องที่ผู้ศึกษามุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์การของตนให้ก้าวหน้าไปถึงความเป็นองค์กรที่มีประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่า แนวคิดเรื่องประสิทธิผล เป็นตัววัดและเป็นเครื่องตัดสินใจว่าการบริหารและองค์กรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด

2.1 ความหมายของประสิทธิผล

ความหมายของคำว่าประสิทธิผล (effectiveness) มีผู้ให้ความหมายไว้พอสังเขป ดังนี้

Argyris (1964) กล่าวว่า ประสิทธิผลคือ สภาวะที่องค์การสามารถเชื่อมผลผลิตขึ้นในขณะที่ปัจจัยการผลิตลดลงหรือผลผลิตคงที่ การปฏิบัติงานในองค์กรนั้น

Glickman (1990) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผล คือ โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าระดับเกณฑ์มาตรฐานที่ทดสอบ

Fidler & Bowles (1991); Downson (1996) ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ สอดคล้องกันคือผลที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์กร หรือระดับความสามารถของการบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้

Fiedler (1967 cited in Hoy & Miskel, 2001); Steers (1977b); Northcraft & Neal (1990) ได้ให้ทัศนะไว้สอดคล้องกันคือ การที่ผู้นำใช้ความสามารถในการบริหารจัดการ การจัดระบบขององค์กรและการใช้ทรัพยากรที่ทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ Martin & Kettner (1996) กล่าวคือประสิทธิผลเป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติ หรือการดำเนินงานที่ให้ผลของงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ Nahavandi and Malekzadeh (1999) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง บุคคลหรือ องค์กรได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแผน หมายถึง 4 ประการ ดังนี้ 1) คุณภาพของงาน 2) ความพึงพอใจของลูกค้าและบริการ 3) นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ดีกว่าเดิม 4) ความตั้งใจของบุคลากรที่ ทำงาน

Daft (2003) ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ว่า หมายถึง ระดับของการบรรลุสู่ เป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลที่เกิด จากการดำเนินงานขององค์กร หรือระดับความสามารถของการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ของที่กำหนดไว้

2.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นองค์กรประเภทหนึ่งดังนั้น ประสิทธิภาพของสถานศึกษาจึงมี ความหมายเดียวกับประสิทธิผลขององค์กรซึ่งองค์ความรู้เรื่องประสิทธิผลขององค์กรเกิดจาก การศึกษาและวิเคราะห์วินิจฉัยองค์กรอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้เกิดการนิยามและการตีความหมาย หลากหลายนักวิชาการได้ให้ความหมายประสิทธิผลขององค์กรไว้แตกต่างกันตามลักษณะ องค์กรและมุมมองของนักวิชาการ

Mott (1966) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาว่าเป็นความสามารถในการผลิต นักเรียนให้มีความสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติใน ทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาได้และความสามารถในการ แก้ปัญหาสถานศึกษา

Handy (1985) ให้ความหมายว่าประสิทธิผลขององค์กรหรือสถานศึกษานอกจาก

จะหมายถึง การที่สถานศึกษาดำเนินการได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์แล้วยังมีความหมายในเชิงประเมินครอบคลุมถึงผลกระทบ (Impact) จากปัจจัยต่างๆที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcome) และผลผลิต (Output) ขององค์การด้วย

ศิริชัย กาญจนวาสี (Kanjanawasee, 1989) นิยามว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นความสามารถของโรงเรียนในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติที่ทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญา

Lock & Crawford (2000) ; Robbins (1996) นิยามว่าประสิทธิผลหมายถึงระดับ (Degree) ที่องค์การหรือสถานศึกษาดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์(2536) ให้ทัศนะว่าประสิทธิผลขององค์การหรือสถานศึกษา หมายถึงการที่องค์การสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Effective School) หรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน (School Effectiveness) เป็นคำที่ยากจะให้นิยามได้อย่างชัดเจนว่าประกอบด้วยอะไรบ้างเป็นเรื่องที่อาจต้องมีการอภิปรายหรือถกเถียงกันได้ ไม่รู้จบหากมองในทัศนะของผู้ปกครองโรงเรียนที่มีประสิทธิผลก็อาจหมายถึงเด็กของฉันมีความสุขหรือไม่เด็กของฉันได้คะแนนดีหรือไม่ เด็กของฉันปฏิบัติตนเหมือนฉันหรือไม่ โรงเรียนสะอาดดีหรือไม่ โรงเรียนเป็นปกติดีหรือไม่ ครูเอาใจใส่เด็กหรือไม่ ที่โรงเรียนมีคนที่ยิ้มชอบและเชื่อถือหรือไม่ หรือเราควรจะร่วมมือกับโรงเรียนดีหรือไม่ เป็นต้น ในทัศนะของครูก็อาจมองว่าเด็กทุกคนได้เรียนรู้หรือไม่ ฉันควรให้เด็กของฉันเรียนที่นี่หรือไม่ โรงเรียนมีสภาพเป็นชุมชนหรือไม่ คณะครูเอาใจใส่เด็กและมีความผูกพันกับภารกิจหน้าที่ดีหรือไม่ เป็นต้นหรือในทัศนะของผู้บริหารอาจมองว่าโรงเรียนเป็นที่นิยมกันหรือไม่เราเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นเด็กมาเรียนโรงเรียนนี้กันหรือไม่เรามีคณะครูที่ดีหรือไม่หรือผู้ปกครองบ่นตำหนิหรือไม่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด โดยมีความหมายครอบคลุมถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญความพึงพอใจของครูผู้ปฏิบัติด้วย

2.3 ลักษณะประสิทธิผลของสถานศึกษา

การกำหนดองค์ประกอบเกี่ยวกับลักษณะประสิทธิผลของโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลสำคัญ 4 แหล่งคือหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะประสิทธิผลของโรงเรียนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ

มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 4 (พ.ศ. 2560–2563) เพื่อนำไปสู่การกำหนดดัชนีชี้วัดประสิทธิผลของโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับดังนี้

2.3.1 หลักการและแนวคิด

Hoy and Ferguson (1985) ได้ให้แนวคิดในการพิจารณาว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลอาจพิจารณาจากการที่ 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาพแวดล้อมที่กระทบทั้งภายนอกและภายใน

Sammons; Hillman & Mortimore (1995) ได้ร่วมกันวิเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจากงานวิจัยเกี่ยวข้องในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล 11 องค์ประกอบได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การมีวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วม 3) สภาพแวดล้อมที่ในการเรียนรู้ 4) การรวมพลังในการเรียนการสอน 5) การสอนที่มีความหมาย 6) ความคาดหวังสูง 7) มีการเสริมแรง 8) การติดตามความก้าวหน้า 9) ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน 10) การมีส่วนร่วมระหว่างบ้านกับโรงเรียน 11) องค์การแห่งการเรียนรู้

Hoy & Miskel (2001) นำเสนอตัวชี้วัดสำคัญด้านผลลัพธ์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณลักษณะของประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ 2 ประการได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (Academic Achievement) และการรับรู้ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งหมด (Overall Perceptions of School Effectiveness)

State of Victoria (Department of Education and Training) (2002) ได้ศึกษาพัฒนาองค์ประกอบของโรงเรียนประสิทธิผลจากแนวคิดของแซมมอนส์, ฮิลแมนและมอร์ติเมอร์ (Sammons, Hillman and Mortimore) ซึ่งพบว่ามีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ภาวะผู้นำที่เป็นมืออาชีพ 2) การมีความคาดหวังต่อนักเรียนในระดับสูง 3) การเน้นที่การเรียนการสอน 4) การสอนอย่างมีวัตถุประสงค์ 5) ความน่าเชื่อถือ 6) ความรับผิดชอบ 7) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ 8) สภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่มั่นคงถาวร

Hoy & Miskel (2008) ได้ให้ทัศนะว่าถ้ามองประสิทธิผลโรงเรียนตามระบบสังคม (Social-systems) ก็สามารถวัดประสิทธิผลของโรงเรียนได้จาก 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ คุณภาพของครู ความปรองดองภายในโรงเรียน ความวิริยะอุตสาหะของครู และความสำเร็จของนักเรียน

การดี อนันต์นารี (2545) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยได้สังเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลของ

โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยไว้สองประการคือความพึงพอใจในงานของครูและความสำเร็จในการผลิตนักเรียน

พิมพ็อร์ สดเอี่ยม (2547) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ บริหารสาขาในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 3 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ทักษะในการทำงานของอาจารย์และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริหาร

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ตั้งกีดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์เส้นทาง (Multi-level of path analysis) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน และค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งได้สังเคราะห์ปัจจัยด้านประสิทธิผลของโรงเรียน จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้ 1) คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน 4) ความสามารถในการพัฒนาปรับเปลี่ยนโรงเรียนเข้ากับสภาพแวดล้อม และ 5) ความพึงพอใจในงานของครู อาจารย์

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ตัวชี้วัดประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะของนักเรียน ความพึงพอใจของครูและความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

อาคม อึ้งพวง (2551) ได้พัฒนาข้อเสนอในการเสริมสร้างประสิทธิผลของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยอาศัยปัจจัยความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน 11 ด้าน คือ 1) การมีภาวะผู้นำของโรงเรียน 2) การสอนที่มีประสิทธิผล 3) การมีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดี 4) การมีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี 5) การมีความคาดหวังสูงของทุกฝ่าย 6) การเน้นที่สิทธิและความรับผิดชอบต่อผู้เรียน 7) การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนในทุกระดับ 8) การพัฒนาทักษะของบุคลากร 9) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชน 10) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 11) การมีศักยภาพของครู

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนออกเป็นด้านๆ สามารถสรุปได้ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

รายการ	Hoy and Ferguson 1985	Sammons; Hillman & Mortimore 1995	Hoy & Miskel 2001	State of Victoria 2002	Hoy & Miskel 2008	การตีอนันต์นวิ 2545	พิมพ์อ สดอ้อม 2547	สุวัฒน์วัฒนานนท์ 2549	สัมฤทธิ์ กางเพ็ง 2551	อคม อังพวง 2551	ความดี
1.ความสามารถในการปรับตัว	✓							✓			2
2.การรับรู้ประสิทธิผล	✓		✓				✓				3
3.คุณภาพครู					✓					✓	2
4.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓	7
5.คุณลักษณะของนักเรียน		✓					✓	✓	✓	✓	5
6.การบรรลุเป้าหมาย/ผลผลิต						✓				✓	2
7.องค์กรแห่งการเรียนรู้		✓		✓	✓				✓	✓	5
8. ความพึงพอใจของครู						✓		✓	✓		3

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิด เชิงทฤษฎี (Theoretical framework) มีจำนวน 8 รายการ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกรายการที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework) ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษาที่สังเคราะห์ได้จำนวน 3 ด้านคือ 1)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2)คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 3)องค์กรแห่งการเรียนรู้

2.4 การสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา

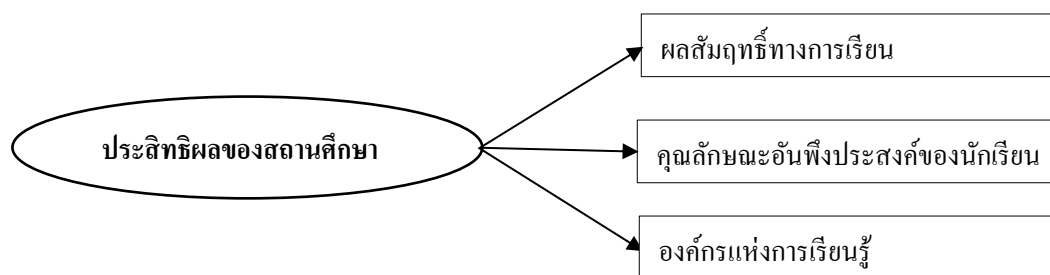
จากผลการศึกษาสังเคราะห์หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศตลอดจนการศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ทัศนะต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (School Effectiveness) ไว้อย่างหลากหลายเพราะเป็นแนวคิดจากคนต่างวัฒนธรรม สังคมซึ่งจากการสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษาพบว่ามีประสิทธิผลของสถานศึกษาจำนวน 7 ด้านแต่เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งไปที่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทั้งผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ด้านนักเรียนมากกว่าด้านผู้บริหารสถานศึกษาจึงกำหนดประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ด้านที่ 3 องค์กรแห่งการเรียนรู้

จากข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การสังเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในขณะที่การปฏิรูปการศึกษากำลังเป็นหนึ่งในกระแสหลักของโลกาภิวัตน์การประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับประเทศโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานได้เกิดขึ้นในประเทศส่วนใหญ่ในโลกจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารจาก Websites ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินระดับชาติของประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา (NAGB, 2000) สหราชอาณาจักร (QCA, 2001) ออสเตรเลีย (New South Wales Board of Studies, 2001; Victoria Board of Studies, 2001) และสิงคโปร์ (Singapore Ministry of Education, 2001) พบว่ามีการประเมินระดับชาติ 2 แบบใหญ่ๆ คือ

แบบที่ 1 การประเมินระดับชาติที่ไม่มีผลต่อการตัดสินผลการเรียนเป้าหมายของการประเมินแบบนี้คือการได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของชาติในลักษณะภาพรวมผลการประเมินสามารถแสดงให้เห็นคุณภาพการศึกษา ณ เวลาที่ประเมินและแสดงแนวโน้มในระยะยาว โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบเช่น National Assessment of Educational Progress (NAEP) ของสหรัฐอเมริกาและ Qualifications and Curriculum Authority's (QCE) National Tests ของสหราชอาณาจักรแต่ทั้งสองแบบมีความแตกต่างกันคือ NAEP เป็นการทดสอบเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง QCE เป็นการสอบสำหรับนักเรียนทุกคนที่มีอายุครบ 7 ปี 11 ปี และ 14 ปี ผลการสอบจึงสามารถใช้แสดงผลสัมฤทธิ์ระดับรายบุคคลได้ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวผู้เรียนครูและผู้บริหารที่จะร่วมกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแต่ละคน

แบบที่ 2 การประเมินระดับชาติเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนในระดับชั้นต่างๆ เช่น การสอบ O-Level และ A-Level ของสหราชอาณาจักร การสอบ Higher School Certificate ในรัฐ New

South Wales ประเทศออสเตรเลียและการสอบ Primary School Leaving Examination (PSLE), General Certificate of Education (GNE), N-Level, GNE O-Level และ GNE A-Level ของประเทศสิงคโปร์ซึ่งการประเมินตามตัวแบบนี้แม้จะเกิดในประเทศที่จัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจแต่รัฐยังสงวนไว้ซึ่งอำนาจการประเมินผลและการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นหรือตัวประกอบอย่างไรก็ตามก็ได้มีการนำข้อมูลจากการประเมินไปเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของชาติได้อย่างน่าเชื่อถือ

ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรได้มีการประเมินทั้งสองแบบนี้ควบคู่กันไปและเป็นอิสระต่อการประเมิน NAEP เป็นโครงการของรัฐบาลกลางและไม่มีผลต่อการได้ตกของผู้เรียนแต่ก็มีหลายรัฐที่มีการจัดสอบระดับชาติเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเรียกว่า Exit Examination เช่น มลรัฐ California และ South Carolina เป็นต้นซึ่งการประเมินระดับชาติในประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนเป็นแบบ National Tests ของ QCE เหมือนของประเทศอังกฤษ (Jones, 1999) โดยประธานาธิบดี Clinton ได้เสนอให้มีการประเมินผู้เรียนทุกคนในระดับ Grade 4 ในวิชา Reading และ Grade 8 ในวิชาคณิตศาสตร์โดยอ้างเหตุผลว่าการประเมินโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจะให้ภาพในระดับหน่วยใหญ่เช่นภูมิภาครัฐและประเทศแต่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลและประธานาธิบดี George W. Bush ก็ได้ดำเนินนโยบายในทิศทางเดียวกันคือได้เสนอนโยบายด้านการศึกษาชื่อ No Child Left Behind (Bush, 2001) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกฎหมายการศึกษาชื่อ No Child Left Behind Act of 2001 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (Boehner, 2001)

1. ให้มลรัฐทั้งหลายและสถานศึกษาของรัฐจัดสอบนักเรียนตั้งแต่ระดับ Grade 3-8 ในวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ทุกๆปีโดยใช้แบบทดสอบที่สร้างจากข้อสอบของรัฐที่มีอยู่หรือพัฒนาขึ้นใหม่โดยให้เริ่มดำเนินการภายใน 3 ปี

2. ให้รัฐบาลกลาง (Federal Government) จัดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแบบทดสอบของมลรัฐต่างๆ

3. ห้ามมิให้มีการจัดสอบ National Tests ที่รัฐบาลกลางเป็นผู้ดำเนินการหรือให้การสนับสนุน

4. ให้มลรัฐต่างๆสามารถยืดหยุ่นในการเลือกที่จะรับการประเมินโดยโครงการ NAEP หรือโครงการอื่น ๆ ที่มีมาตรฐานทางเทคนิคและวิชาการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติในประเทศไทยนั้นได้เริ่มดำเนินการประเมินระดับชาติในปีการศึกษา 2546 ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมและรักษาคุณภาพของสถานศึกษาต่างๆทั่วประเทศให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันกระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีการประเมิน

คุณภาพการศึกษาระดับชาติขึ้นผลการประเมินที่ได้ นอกจากจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของประเทศในภาพรวมแล้วยังใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายระดับชาติและใช้วางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาจากการศึกษาและพิจารณาด้วยวิธีดำเนินการประเมินระดับชาติกรมวิชาการได้เสนอตัวแบบใหม่ที่ค่อนข้างเป็นกลางมีลักษณะผสมผสานโดยนำเอาข้อดีของตัวแบบต่างๆและขณะเดียวกันได้หลีกเลี่ยงหรือเตรียมป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นได้จึงได้ตัวแบบการประเมินที่น่าจะเหมาะสมที่สุดคือ National Tests หรือ NT ซึ่งมีลักษณะและแนวทางดำเนินการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

1. เป็นการประเมินตามระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนดคือประถมศึกษาปีที่ 3
2. เป็นการประเมินที่ให้ผู้เรียนทุกคนในปีที่กำหนดได้รับโอกาสเข้าสอบ
3. เป็นการประเมินเฉพาะวิชาหรือสมรรถภาพที่จำเป็นและมีความสำคัญตามระดับชั้นดังนี้

- ประถมศึกษาปีที่ 3 ภาษาไทยและคณิตศาสตร์
- ประถมศึกษาปีที่ 6 ภาษาไทยคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ
- มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาษาไทยคณิตศาสตร์ภาษาอังกฤษวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา

- มัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาแกนตามหลักสูตร 8 วิชาได้แก่วิชาภาษาไทยคณิตศาสตร์ภาษาอังกฤษสังคมศึกษาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพเคมีชีววิทยาและฟิสิกส์และความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test หรือ SAT) ได้แก่ด้านภาษาการคิดคำนวณและการคิดวิเคราะห์

- 4.เป็นการประเมินที่ใช้เครื่องมือทั้งแบบ High-Quality Multiple Choice แบบเขียนตอบและแบบ Performance

5.เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาไม่ใช่ผลเพื่อการตัดสินได้-ตกกระทรวงศึกษาธิการจะออกประกาศนียบัตรแสดงผลการสอบให้เพื่อใช้ในการสมัครเรียนต่อหรือประกอบอาชีพ

6.ผลการประเมินสามารถใช้เปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาและภูมิภาคได้อย่างน่าเชื่อถือและสามารถเปรียบเทียบข้ามเวลาเพื่อดูแนวโน้มของการพัฒนา

7.ผลการประเมินสามารถเป็นเครื่องมือบ่งชี้คุณภาพการศึกษาระดับชาติระดับภูมิภาคระดับสถานศึกษาและระดับผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างสมเหตุสมผลผลการประเมินแบบ National Test ดังกล่าวจะเป็นการประเมินตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อรักษาความมีเอกภาพด้านนโยบายและเป็นการประเมินที่สนับสนุนหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างชาติตามนโยบายของรัฐบาลนั่นเอง

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่จะบ่งชี้ถึงควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยร้อยละจากผลการทดสอบระดับชาติ (National Test) ในระดับชั้นและวิชาต่างๆดังนี้คือ 1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

ด้านที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ผู้เรียนถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญยิ่งของโรงเรียนการพิจารณาถึงความมีประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นนอกจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งถือเป็นผลผลิตเชิงปริมาณที่สำคัญจำเป็นจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับผลผลิตเชิงคุณภาพด้วยนั่นคือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านเก่งดี และมีสุขอันเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้จึงได้กำหนดตัวบ่งชี้ลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ด้านดีและมีสุขไว้ดังนี้คือ 1) คนดีคือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพมีจิตใจที่ดีงามมีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกเช่นมีวินัยมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลมีเหตุผลรู้หน้าที่ซื่อสัตย์ پاکเพียรขยันประหยัดมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่นมีความเสียสละรักษาสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุขและ 2) คนมีความสุขคือคนที่มีความสุขทั้งกายและจิตใจเป็นคนร่าเริงแจ่มใสร่างกายแข็งแรงจิตใจเข้มแข็งมีมนุษยสัมพันธ์มีความรักต่อทุกสรรพสิ่งมีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก้อัตภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ ด้านผู้เรียน 1 มาตรฐาน ได้แก่คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้คือ 1) กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว 4) ทักษะทางสังคมและ 5) คุณธรรมจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่งคนดีและมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยพัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพตรงตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจสติปัญญาความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในระดับศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับด้านดีและมีสุขได้แก่

3.1 มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

3.2 ความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย

3.3 ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย

3.4 สุขภาวะทางร่างกาย และลักษณะจิตสังคม

จากการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สรุปตัวบ่งชี้สำหรับการวัดคุณลักษณะของนักเรียนด้านเก่งดีและมีความสุขดังต่อไปนี้

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของนักเรียนในด้านเก่งดีและมีสุขพร้อมทั้งความรู้ความสามารถที่จำเป็นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทักษะในการคิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองความรับผิดชอบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาความซื่อสัตย์สุจริตการใช้ทรัพย์สินหรือสิ่งของอย่างคุ้มค่าสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพกายการมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์กระทรวงสาธารณสุขและการชื่นชมศิลปะขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

ด้านที่ 3 องค์กรแห่งการเรียนรู้

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและครูผู้สอน เป็นสำคัญและกลไกที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าวประสบความสำเร็จคือต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางดำเนินการแบบเดิมดังที่เคยผ่านมาไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็น “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้” (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549) เกี่ยวกับเรื่องนี้ Sergiojanni (1994) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งการเรียนรู้โดยอธิบายว่าการอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็นองค์กรนั้นน่าจะไม่ใช่เหมาะสมและถูกต้องทีเดียวนักโดยเขาเห็นว่าควรให้โรงเรียนเป็นชุมชนจะมีความเหมาะสมมากกว่าดังเหตุผลที่เขาอธิบายไว้ในงานเขียนชื่อ Building Community in Schools ซึ่งเรียกร้องให้เปลี่ยนมุมมองโรงเรียนในฐานะที่เป็นองค์กรแบบทางการ (Formal Organization) ไปสู่ความเป็นชุมชน (Community) แทนทั้งนี้เนื่องจากความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วย ค่านิยม (Values) แนวคิด (Ideas) และความผูกพัน (Commitments) ร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับความเป็นองค์กร (Organization) ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับที่ลดหลั่นกันลงมา (Hierarchical Relationships) มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตึงตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจ (Authority) เป็นหลักในขณะที่ชุมชนใช้อิทธิพล (Influence) ที่เกิดจากการมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพ (Professional Relationships) มีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือวิทย์สัมพันธ์ต่อกัน (Collegiality Culture) และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงานนอกจากนี้องค์กรยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางอย่างขึ้นเช่นลดความเป็นกันเองต่อกันลง (Impersonal) มีความเป็นราชการ (Bureaucratic) มากขึ้นและถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิม (Maintain Status Quo) ของหน่วยงานไว้ดังนั้น Sergiojanni จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานะแบบองค์กรดังกล่าวแล้วก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกห่างเป็นระหว่างบุคคลมีมากยิ่งขึ้นมีกลไกที่บังคับควบคุมมากมายและมักมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลักแต่ทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่าโรงเรียนมีฐานะแบบที่เป็นชุมชนแล้วบรรยากาศที่ตามมาก็คือสมาชิกมีการผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วมมีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนมและเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยเหลือและสวัสดิภาพร่วมกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายที่อยากให้มีการสร้างสานสายสัมพันธ์ระหว่างกันโดยยึดหลักของการสร้างสรรค์สิ่งดีงามร่วมกันดังนั้นชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงสามารถค้นพบอำนาจเชิงคุณธรรม (Moral Authority) ที่เกิดจากค่านิยมร่วมของ

ชุมชนนั้น โดยมีค่านิยมร่วมเบื้องต้นที่ควรมุ่งเน้นก็คือการเรียนรู้ของนักเรียนนั่นเอง ส่วนชุมชนโดยรวมก็ควรเป็นชุมชนของผู้เรียนรู้ทุกคน โดยทั้งครูผู้สอนผู้บริหารผู้ปกครองตลอดจนสมาชิกของชุมชนทุกคนต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีการที่ตนจะให้การบริการและการดูแลบุคคลอื่นที่อยู่ในชุมชนแห่งความเอื้ออาทรได้อย่างไรรวมทั้งสมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองให้เพิ่มความเป็นครูเป็นผู้บริหารเป็นผู้ปกครองและเป็นสมาชิกของชุมชนที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร กลุ่มคนเหล่านี้ต้องร่วมกันเสาะแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงเงื่อนไขของการเรียนรู้การทำงานการบริหารจัดการและการสร้างความเอื้ออาทรให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็จะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้หากพิจารณาจากนิยามคุณลักษณะหรือองค์ประกอบแล้วจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกันโดยแนวคิดดังกล่าวเริ่มจาก Argyris & Schon (1978) ซึ่งทั้งสองเป็นศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาและศาสตราจารย์ด้านปรัชญาชาวสหรัฐอเมริกาที่ได้เขียนตำราเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคคลในองค์การและเป็นผู้ใช้คำว่า การเรียนรู้เชิงองค์การ (Organizational Learning หรือ OL) แต่ก่อนข้างจะเป็นวิชาการและอ่านยากจึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมแพร่หลายสำหรับผู้ที่มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้และมิงานเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างแพร่หลายจนเป็นที่ยอมรับคือ Peter Senge (1990) ศาสตราจารย์ในสาขาวิชาบริหารจัดการและการศึกษาแห่ง Massachusetts Institute of Technology (MIT) ในสหรัฐได้ร่วมกับคณะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางฟื้นฟูบริษัทธุรกิจที่ประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานหลายแห่งในสหรัฐจึงพบว่าตัวแปรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงให้การดำเนินงานภายในองค์การของบริษัทเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้ก็คือการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization หรือ LO) ซึ่งต่อมานักการศึกษาได้ประยุกต์แนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการทำงานทางการศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

แนวคิดเบื้องต้นตามทัศนะของ Senge (1990) เชื่อว่าหัวใจของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้คือการเสริมสร้างวินัย 5 ประการให้เกิดผลจริงจางในรูปของการนำไปปฏิบัติแก่บุคคลทีมและองค์การอย่างต่อเนื่องและทุกระดับ โดยได้ให้ค่านิยมขององค์การแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นองค์การที่มีการขยายขีดศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างอนาคตใหม่ที่ดีกว่าให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์การแห่งการเรียนรู้ก็คือหน่วยงานซึ่งประกอบด้วยบุคลากรทุกระดับที่ต่างร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้แก่กันรวมทั้งศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้นเพื่อให้สามารถดำเนินการให้เกิดผลงานได้ระดับคุณภาพตามที่ปรารถนาคำว่า “วินัย (Disciplines)” หมายถึงเทคนิควิธีที่ต้องศึกษาใคร่ครวญอยู่เสมอแล้วนำมาปฏิบัติเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อการ

แสวงหาการเสริมสร้างทักษะหรือสมรรถนะเพื่อเพิ่มขีดความสามารถผ่านการปฏิบัติเพื่อความคิดสร้างสรรค์เพื่อสิ่งใหม่ๆ ประกอบด้วยความรู้แห่งตน (Personal Mastery) แบบแผนความคิดอ่าน (Mental Models) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) การเรียนรู้ของทีม (Team Learning) และการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ซึ่งต่อมา Senge et al. (1994) ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่าการสร้างสรรค์ให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งก็คือการทำให้คนในองค์การรู้จักเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่ดีจนสามารถยกระดับผลสำเร็จขององค์การให้สูงขึ้นทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาทีมงานให้เป็นทีมงานชั้นยอดจนสามารถร่วมสร้างและร่วมขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ได้นั้นสมาชิกแต่ละคนของทีมงานจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่ใช้ปฏิบัติงานเพื่อยกระดับผลงานให้สูงขึ้นและจากการมีโอกาสดำเนินงานร่วมกันเช่นนี้ทำให้สมาชิกของทีมงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมไปกับการเรียนรู้วิธีการทำงานของตนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยเขาได้อธิบายถึงทีมงานที่มีประสิทธิผลในองค์การแห่งการเรียนรู้ว่าเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากสมาชิกทีมงานแต่ละคนมองเห็นและได้ประสบการณ์จากมุมมองโลกในแง่ที่แตกต่างของกันและกันก็จะเริ่มเกิดความเชื่อและมีสมมติฐานใหม่ขึ้นซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนตามมาที่เรียกว่าวงจรของการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (Deep Learning Cycle) อันเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งขององค์การแห่งการเรียนรู้เพราะเป็นปัจจัยช่วยพัฒนาทั้งด้านศักยภาพและสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ให้แก่บุคคลและองค์การโดยรวมดังกรอบแนวคิดเกี่ยวกับวินัย 5 ประการ (Five Disciplines) ของ Senge

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าถ้าจะพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องปรับในประเด็นต่อไปนี้

- 1) การเรียนการสอนของโรงเรียนต้องเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner – Centered) มากกว่ายึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher – Centered)
- 2) ในการดำเนินงานต้องกระตุ้นและให้การยอมรับถึงความสำคัญของความหลากหลาย (Diversity) แทนการทำแบบเดียวกัน (Homogeneity) เช่นการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนจึงต้องยึดหลักการของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) เป็นต้น
- 3) สร้างความเข้าใจและยอมรับว่าในการเปลี่ยนแปลงนั้นทุกองค์ประกอบจะต้องเกี่ยวพันและส่งผลกระทบต่อกันตลอดเวลาดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนจะต้องละเว้นการสอนแบบที่มุ่งเน้นความจำข้อเท็จจริงหรือการให้ผู้เรียนพยายามค้นหาเฉพาะคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

4) ต้องช่วยกันให้ทุกคนร่วมกันเรียนรู้เพื่อแสวงหาและค้นคว้าทดลองหาทฤษฎีใหม่ๆที่สามารถนำมาใช้ในทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและอย่างกว้างขวางโดยสมาชิกของโรงเรียน

5) ต้องบูรณาการการจัดการศึกษาของโรงเรียนเข้ากับเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมตัวอย่างเช่นเชื่อมโยงโรงเรียนเข้ากับครอบครัวตลอดจนหน่วยงานต่างๆทั้งภาคเอกชนและภาครัฐที่ประกอบเป็นชุมชนโดยรวมเป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่นที่พยายามศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ทั่วไปกับคุณลักษณะของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ อาทิ Marquardt (1996) ได้สรุปผลการวิจัยของศูนย์ศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้แห่งสถาบัน MIT สหรัฐอเมริกาซึ่งระบุถึงคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการขององค์กรที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และสามารถประยุกต์เป็นคุณลักษณะเชิงยุทธศาสตร์ของโรงเรียนแห่งการเรียนรู้โดยได้เปรียบเทียบกันในแต่ละประเด็นไว้ดังตารางต่อไปนี้

ส่วน Karson et al. (2000) ได้สรุปว่าสถานศึกษาที่กำลังพัฒนาตัวเองเข้าสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะหลายประการได้แก่

- 1) สามารถตอบสนองต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก
- 2) เชื่อว่าผู้ที่มีส่วนร่วมจะสามารถสร้างความสำเร็จให้แก่โรงเรียนได้
- 3) ถือว่ากระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมมีความสำคัญมากกว่าผลผลิตที่เกิดจากวิสัยทัศน์ร่วมนั้น

- 4) มีความพยายามที่จะล้มเลิกตัวแบบที่ยึดหลักความเหมือนกัน (Harmony Model) เพราะเป็นแนวคิดเดิมที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการ (Bureaucratic Culture) ซึ่งเน้นให้ทุกคนต้องปฏิบัติอยู่ในกรอบระเบียบอย่างเคร่งครัด

- 5) ยึดหลักที่เน้นความสำคัญของข้อมูลป้อนกลับ (Feed Back) และการต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน

- 6) การมีบรรยากาศของวัฒนธรรมแบบเปิดเผย (Open Culture) ซึ่งทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของตน

- 7) รู้จักการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดโดยเชื่อว่าความผิดพลาดดังกล่าวช่วยสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

- 8) มีโครงสร้างองค์กรแบบไม่รวมศูนย์ (Decentralized Structure) เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครูผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง

9) ปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติของครูจากการสอน (Teaching) ไปเป็นจุดเน้นที่การเรียนรู้ (Learning) แทน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือจากการปฏิบัติกิจกรรมและจากแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

10) โรงเรียนมีกิจกรรมที่สร้างความตระหนักถึงความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

11) มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นตัวแบบทีมงานเป็นหลัก

12) มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายด้วยวิธีปฏิบัติและให้อิสระแก่ผู้สอนสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการอันหลากหลายได้เอง

อย่างไรก็ตามความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อการปรับเปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของตนอยู่ตลอดเวลา นั่นคือมีการปฏิรูปและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนบ้านองค์กรทางศาสนาสถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อใ้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกันทั้งในระดับนักเรียน (Student level) ระดับวิชาชีพ (Professional level) และระดับการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Community level) ดังนี้

ระดับนักเรียน (Student level) ซึ่งนักเรียนจะได้รับการส่งเสริมและร่วมมือให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นจากครูและเพื่อนนักเรียนอื่นให้ทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลสำหรับตน (Meaning Making) นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญคือทักษะการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Skill of learning how to learn) และทักษะการสืบค้นความรู้ด้านเนื้อหาของวิชาที่กำลังศึกษา (Acquiring of Knowledge of Content Skills) นักเรียนสามารถทำการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Authentic learning) ได้ต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายของการเป็นผู้เรียนเชิงรุก (Active learners) และการเป็นนักตั้งปัญหา (Problem Seekers) และการเป็นนักแก้ปัญหา (Problem Solvers) ที่มีประสิทธิผลในที่สุดเพื่อให้นักเรียนรู้จักการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่หลากหลายและการสร้างความหมาย (Meaning Making) จากสิ่งที่เรียนเช่นการมีนิสัยรักการอ่านการเขียนและการฟังรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลความสนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัวใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษาและการมีวิธีการเรียนรู้ของตนเองเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียนเป็นต้น

ระดับวิชาชีพ (Professional Level) เป็นระดับผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีลักษณะเด่นตรงที่มีการจัดตั้งสิ่งที่เรียกว่าชุมชนแห่งวิชาชีพ (Professional Community) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของความเป็นองค์การแห่ง

การเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารได้ใช้หลักการแห่งวิชาชีพของตนไปเพื่อการปรับปรุงด้านวิธีสอนและด้านทักษะภาวะผู้นำโดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าการวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง (Reflection) การใช้วิธีเสวนา (Dialogue) และการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นต้นในการที่จะบรรลุความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้นทุกคนจะต้องมาร่วมกันพิจารณาทบทวนเรื่องนโยบาย (Policies) การปฏิบัติต่างๆ (Practices) และกระบวนการบริหารจัดการต่างๆของโรงเรียนเสียใหม่โดยยึดหลักในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านี้ก็เพื่อให้สามารถบริการด้านการเรียนรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทั้งเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวนำมาสู่การสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานวิชาชีพของครูผู้สอนและผู้บริหารให้มีคุณภาพและประสิทธิผลสูงยิ่งขึ้นมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีต่อกันของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารครูผู้สอนนักเรียนและผู้ปกครองกล่าวคือมีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆมีการรับฟังความคิดเห็นกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีการร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีทีมงานและมีวิธีการที่หลากหลายในการทำงานและยึดหลักการของการมีส่วนร่วมแบบกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ

ระดับการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Community Level) เป็นระดับที่ครอบคลุมถึงผู้ปกครองสมาชิกชุมชนและผู้นำชุมชน โดยบุคคลกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีส่วนร่วมสร้างและผลักดันวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายกล่าวคือผู้ปกครองนักเรียนผู้อาวุโสในชุมชนตลอดจนสถาบันต่างๆของชุมชนเหล่านี้ต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชนและโรงเรียนกล่าวคือผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษาได้โดยการให้การดูแลแนะนำการเรียนที่บ้านของนักเรียนรวมทั้งให้ความสนับสนุนแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานของตนผู้อาวุโสในชุมชนสามารถเป็นอาสาสมัครถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนแก่โรงเรียนและชุมชนของตนสำหรับหน่วยงานและสถาบันที่อยู่ในชุมชนซึ่งอาจเป็นภาคธุรกิจเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาก็มีส่วนสำคัญในการให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นโลกแห่งความเป็นจริงในสังคมที่โรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ด้วยเครือข่ายการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากชุมชนไม่ว่าประชาชนที่อาศัยภาคธุรกิจต่างๆและสถาบันอื่นอย่างหลากหลายเช่นนี้จึงทำให้กรอบความคิดและนิยามของชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามระดับที่ 3 นี้ขยายตัวกว้างขวางออกไปอีกมาก

สรุปได้ว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้หมายถึงโรงเรียนที่มีการปฏิรูปและพัฒนาอย่างต่อเนื่องสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร โดยความร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกันทั้งในระดับนักเรียน (Student Level) ระดับวิชาชีพ

(Professional Level) และระดับการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Community Level) แต่ในงานวิจัยนี้ ต้องการวัดระดับการรับรู้ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จากครูผู้สอนจึงกำหนดตัวบ่งชี้ สาระหลักเพื่อการวัดไว้เฉพาะการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนการแสวงหาความรู้ และเทคนิควิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอความใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและการร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือเป็นทีม

จากการศึกษาวิเคราะห์และคัดสรรการมีประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและสาระหลักเพื่อการวัดเพื่อใช้เป็นสาระสำคัญการพัฒนา เครื่องมือวิจัยไว้เป็นเบื้องต้นดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพ นิยามเชิงปฏิบัติการและสาระหลักเพื่อการวัดประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผล	นิยามเชิงปฏิบัติการ	สาระหลักเพื่อการวัด
1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนในด้านเก่ง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 2) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร 5) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน ทักษะชีวิต
2.คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	ระดับการรับรู้ของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนในด้านดี ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประสิทธิผล	นิยามเชิงปฏิบัติการ	สาระหลักเพื่อการวัด
		3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมี สุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่น ในวิถีชีวิตและการปกครองตาม ระบอบ ประชาธิปไตยอัน มี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงาม ในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข
3.องค์การแห่ง การเรียนรู้	ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ หมายถึงโรงเรียนที่มีการปฏิรูปและ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลใน องค์การในด้านต่อไปนี้คือมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ใจกว้างรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่นพัฒนางานอย่างเป็น ระบบและร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่ คณะหรือเป็นทีม	1. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ของโรงเรียน 2. แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ 3. ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4. พัฒนางานอย่างเป็นระบบ 5. ร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือ เป็นทีม

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ผลงานวิจัยในประเทศ

อภิญา แก้วชื่น (2549) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
 หลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านภาระงาน 4 งาน
 คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ บุคลากร บริหารทั่วไป โดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ นิติ
 ธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า และใช้หลักการพัฒนาที่
 ยั่งยืน 4 ประการ ได้แก่ การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน การสร้างเครือข่ายความ
 ร่วมมือ การสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และการมีวัฒนธรรมองค์กรเพื่อการพัฒนา

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
 โรงเรียนมัธยมของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์เส้นทาง (Multi-level of path analysis) โดยมี
 จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน และค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
 โรงเรียน ซึ่งได้สังเคราะห์ปัจจัยด้านประสิทธิผลของโรงเรียน จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และ
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดลำดับความสำคัญ
 ของปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้ 1) คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน 4) ความสามารถในการพัฒนา
 ปรับเปลี่ยนโรงเรียนเข้ากับสภาพแวดล้อม และ 5) ความพึงพอใจในงานของครู อาจารย์

นงลักษณ์ เรือนทอง (2550) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่า
 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1)
 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ 3) การประกันคุณภาพ การ
 ตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การมีวิสัยทัศน์และ
 วัตถุประสงค์ร่วมกัน 6) เน้นการเรียนการสอน 7) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ 8) มีความคาดหวังต่อ
 นักเรียนสูง

วิรัตน์ รัตนมณี (2550) ได้วิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจ
 ราชการที่ 3 ทั้ง 6 หลัก กลุ่มผู้บริหารเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ทุกหลักอยู่ในเกณฑ์มาก โดย
 หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากันรองลงมาคือ หลักความคุ้มค่า และน้อยที่สุดคือ
 หลักการมีส่วนร่วม ส่วนกลุ่มครู พบว่า ทุกหลักมากเช่นเดียวกัน โดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด รองลงมาคือหลักคุณธรรม และน้อยที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วม ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทั้ง 6 หลัก โดยภาพรวม พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายหลักพบว่าแตกต่างกันคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม ส่วนหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ศรีพัชรา สิทธิคำจร แก้วพิจิตร (2551) ได้วิจัย เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า 1.การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 1)หลักความรับผิดชอบ 2)หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 3)หลักความโปร่งใส 4)หลักความคุ้มค่า 5)หลักความมั่นคง 6)หลักความมีส่วนร่วม 7)หลักคุณธรรม 8) หลักการใช้อำนาจหน้าที่ 2.การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์สอดคล้องกับขอบข่ายการวิจัย

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) ได้วิจัย เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ตัวชี้วัดประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะของนักเรียน ความพึงพอใจของครูและความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสมรรถนะขององค์กร ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนและปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ส่วนอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ปัจจัยสมรรถนะขององค์กรและปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผ่านปัจจัยกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน และปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้

พัฒนา สีหามู (2553) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดตัวบ่งชี้สำหรับวัดประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) ความสามารถในการปรับเปลี่ยน โรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 3) คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 4) ความพึงพอใจของครูที่มีต่องาน ผลการวิจัย พบว่า 1) อิทธิพลทางตรง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.44 ปัจจัยสมรรถนะขององค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.29 ปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.11 ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.10 ตามลำดับ 2) อิทธิพลปัจจัยทางอ้อม มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผ่านปัจจัยสมรรถนะองค์กร และผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.78 และปัจจัยการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผ่านปัจจัยสมรรถนะองค์การด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.05 3) อิทธิพลรวม 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.88 ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.44 ปัจจัยสมรรถนะองค์การมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.28 ปัจจัยการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.16 ตามลำดับ และร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กได้ร้อยละ 78

นันทน์ภัส วิกุล (2559) ได้วิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ระดับปัจจัยและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า ความผูกพันองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลสถานศึกษาระดับปฐมวัย มี 2 ปัจจัย คือ สมรรถนะองค์กร และความผูกพันองค์กร ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาปฐมวัย มี 3 ปัจจัย คือ การจัดประสบการณ์ที่ส่งผ่านสมรรถนะองค์กร บรรยากาศโรงเรียนและความผูกพันองค์กร บรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผ่านความผูกพันองค์กร ภาวะผู้นำที่ส่งผ่านการจัดประสบการณ์ บรรยากาศโรงเรียน นวัตกรรมองค์กร สมรรถนะองค์กร และความผูกพันองค์กร ปัจจัยนวัตกรรมองค์กร ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลสถานศึกษาระดับปฐมวัย และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ได้ร้อยละ 67

นพดล ไชยสุระ (2560) ได้วิจัย เรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร และธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร ธรรมาภิบาล และประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านธรรมาภิบาล และด้านประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 พบว่า ค่า (Chi-square)=004.72 (df)=0.29, (P-value)=0.99, (RMSEA)=0.13, (CN)=672.09, (GFI)=0.99, (AGFI)=0.96 ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้อง

กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ได้ร้อยละ 33.05

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Highett (1989) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนและพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนในทัศนะของผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษาธิการจังหวัดนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลักสองประการ คือ ปัจจัยภายในโรงเรียนและปัจจัยภายนอกโรงเรียน ได้แก่ (1) ผู้บริหารโรงเรียน (2) ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียน (3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (4) การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและงบประมาณ (5) การเน้นที่เป้าหมายของโรงเรียน (6) การสนับสนุนของผู้ปกครอง และ (7) การให้ความสำคัญกับโปรแกรมทางวิชาการ

Caldwell & Spinks (1990) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประเมินความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียน ด้านปัจจัยและกระบวนการ ไว้ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย (1) โรงเรียนมีจุดหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน (2) โรงเรียนมีแผนงานที่รับการวางแผนไว้อย่างสมดุลและเป็นระบบสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนได้ (3) โรงเรียนมีแผนงานพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ที่จำเป็นต่อการ และ (4) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน

2) ด้านการตัดสินใจ ประกอบด้วย (1) บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายของโรงเรียนในระดับสูง (2) คณะครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับโรงเรียนในระดับสูง และ (3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับโรงเรียนในระดับสูง

3) ด้านทรัพยากร ประกอบด้วย (1) โรงเรียนมีทรัพยากรอย่างพอเพียงที่จะช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (2) โรงเรียนมีครูที่มีความสามารถและมีแรงจูงใจ

4) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย (1) การแบ่งสรรหน้าที่และทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (2) การจัดสรรทรัพยากรได้สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษา (3) การตอบสนองและสนับสนุนความต้องการของครู (4) ความใส่ใจต่อการพัฒนาในวิชาชีพครู (5) การกระตุ้นคณะครูให้มีการพัฒนาวิชาชีพและใช้ครูที่มีทักษะ (6) มีความตระหนักถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในโรงเรียนในระดับสูง (7) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชน ครู และนักเรียน (8) มีตัวแบบการบริหารที่ยืดหยุ่น (9) มีความพยายามที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (10) จัดให้มีข้อมูลย้อนกลับสำหรับครูในระดับสูง และ (11) มีการตรวจสอบแผนงานอย่างต่อเนื่อง และวัดความก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมาย

5) ด้านบรรยากาศ ประกอบด้วย (1) โรงเรียนกำหนดค่านิยมที่สำคัญ (2) ผู้บริหาร ครู

นักเรียน แสดงความผูกพันและจงรักภักดีต่อจุดหมายและค่านิยมของโรงเรียน (3) โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่รื่นรมย์ ตื่นเต้น และท้าทายต่อครูและนักเรียน (4) มีบรรยากาศการยอมรับและเชื่อถือซึ่งกันและกัน ของครูกับนักเรียน (5) มีบรรยากาศความไว้วางใจและการสื่อสารแบบเปิดในโรงเรียน (6) มีความคาดหวังในโรงเรียนว่านักเรียนทุกคนจะทำดี (7) มีพันธะที่เข้มแข็งที่จะให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นในโรงเรียน (8) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีความคาดหวังในความสำเร็จระดับสูง (9) นักเรียนมีขวัญกำลังใจในระดับสูง (10) นักเรียนมีความยอมรับนับถือผู้อื่นและความเป็นเจ้าของของผู้อื่น (11) จัดให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน (12) มีความเป็นระเบียบวินัยที่ดีในโรงเรียน (13) ผู้บริหารอาวุโสมีโอกาสเล็กน้อยที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องวินัยของนักเรียน (14) อัตราการขาดเรียนของนักเรียนต่ำ (15) อัตราการพักการเรียนของนักเรียนต่ำ (16) อัตราความประพฤติเหลวไหลของนักเรียนต่ำ (17) ครูมีขวัญกำลังใจในระดับสูง (18) ครูมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและน้ำใจความเป็นกลุ่มในระดับสูง (19) อัตราการขาดงานของครูต่ำ และ (20) การย้ายของครูมีเพียงเล็กน้อย

Chrispeels (1990) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนโดยการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 8 แห่ง โดยทำการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 8 แห่ง การวิจัยดังกล่าวศึกษาเกี่ยวกับ (1) วัฒนธรรมและบรรยากาศในโรงเรียน (2) หลักสูตรและการสอน (3) ภาวะผู้นำของครูใหญ่ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา 5 ปี ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม ผลของการทดลอง และแบบบันทึกข้อมูล ผลจากการศึกษาพบว่า (1) การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหลักสูตรและครูได้ทำงานร่วมกันมีความจำเป็นสำหรับการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน (2) โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นครูใหญ่ต้องมีภาวะผู้นำ และ (3) ต้องมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรที่ดี

Owens (1995) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายขององค์กร และการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จขององค์กรว่าจะต้องประกอบไปด้วย (1) ภาระงาน ที่ต้องมีโครงสร้างในองค์กร มีวัตถุประสงค์และเครื่องมือต่าง ๆ มีบุคลากรที่เหมาะสมในการที่จะทำให้บรรลุถึงพันธกิจขององค์กรได้ ดังนั้นในโรงเรียน ก็จะต้องมีระบบที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีภาระมากมายหลายด้านในการที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จด้านภาระงานนั้นในองค์กรจะต้องรวมภาระงานย่อยๆ และการปฏิบัติภาระงานที่จำเป็นต่างๆ ขึ้นเป็น (2) โครงสร้างในองค์กรเพื่อความมีระบบ และจำแนกคุณสมบัติของงานที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งก็จะมีทั้งโครงสร้างที่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่และ โครงสร้างแบบเป็นเพื่อนร่วมงาน โครงสร้างในองค์กรยังสามารถบ่งบอกได้ถึงลักษณะของการติดต่อสื่อสารกันภายในองค์กรซึ่งเป็นพื้นฐานของรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการตัดสินใจ นอกจากนี้ โครงสร้างในองค์กรยังสามารถกำหนดระบบการขึ้น

ไหลของงานได้ซึ่งก็จะทำให้ผลสำเร็จในภาระงานองค์กร ขณะเดียวกันในองค์กรยังจำเป็นที่จะต้องมีความพร้อมทั้ง (3) ทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยี หรือเครื่องมือที่จะต้องใช้ในองค์กร เทคโนโลยีไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ คอมพิวเตอร์ หนังสือตำราเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือ ซอฟต์แวร์ เท่านั้น แต่รวมถึงนวัตกรรมต่างๆ หรือ ระบบวิธีการ ที่จะสามารถแก้ปัญหาองค์กรเพื่อบรรลุผลสำเร็จในภาระงาน ดังนั้น ครูจะต้องมีแผนการสอนประจำบท มีตารางสอนตารางเรียนประจำห้องเรียนต่างๆ เป็นต้น ประการสุดท้าย ในองค์กรจะต้องมี (4) คน หรือบุคลากร เป็นผู้ที่ทำให้ภาระงานในองค์กรประสบผลสำเร็จซึ่งก็คือผู้ปฏิบัติงานนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องพิจารณาทั้งตัวแปรอิสระต่างๆ เช่น ลักษณะความเป็นผู้นำ กระบวนการในการสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ โดยตัวแปรตามที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิผลของโรงเรียนแบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ ตัวแปรตามที่สามารถวัดได้โดยตรง (objective indicators) ได้แก่ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดพฤติกรรมบางอย่าง เป็นต้น และ ตัวแปรตามที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง (subjective indicators) ได้แก่ การวัดทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน การวัดความสามารถในการเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นต้น

Ferrone (1995) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำผู้ตามสถานการณ์ในการควบคุมและกระบวนการกลุ่มของคณะกรรมการบริหารในนามวิทยาลัยเค็นท์ผลการวิจัยพบว่าตำแหน่งที่มีอำนาจควบคุมเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพเฮ็นดริก โจสต์ เทสติกส์ (Tennekes, Hendrik Joost, 2005) ได้วิจัยเรื่องการสังคมสงเคราะห์และหลักธรรมาภิบาลมาใช้วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายในประเทศเนเธอร์แลนด์และประเทศเยอรมันนีผลการวิจัยพบว่าหลังจากสงครามโลกเย็นผ่านไปแล้วประเทศทั้งสองได้กำหนดนโยบายในการดูแลประเทศในโลกที่สามโดยนักสังคมสงเคราะห์ได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของประเทศทั้งสองแต่ยังขาดความเข้าใจในการกำหนดรูปแบบการประเมินเพราะการกำหนดยุทธศาสตร์ในกระบวนการการจัดทานครูนโยบายมีการแยกย่อยออกเป็นส่วนๆมากเกินไปและยังขาดความเข้าใจในความหมายของธรรมาภิบาลของการทำงานของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกคณะกรรมการบริหาร

Taylor (1998) ได้วิจัย สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมกันตัดสินใจในระบบโรงเรียนในเมืองของรัฐจอร์เจีย โดยการเปรียบเทียบความเป็นจริงกับความคาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษาและกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการสำรวจข้อดีและหาความถี่ โดยการถามคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคาดหวังในการมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่ามากกว่าความเป็นจริงในทุกระดับ

Bukosky (1999) ได้วิจัย การปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่บริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการศึกษาพบว่า ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของโรงเรียนที่บริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลจะต้องทำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ หลักสูตรมีมาตรฐาน การสอนที่มีประสิทธิภาพ/การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ การวัดผลประเมินปฏิบัติงาน มีเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองการออกแบบทำงานใหม่ทั้งนี้การออกแบบทำงานใหม่เป็นองค์ประกอบที่ช่วยองค์ประกอบอื่นทั้ง 6 ด้านเปลี่ยนแปลงไป

Burge (2001) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบบประชาธิปไตยในประเทศกานา พบว่าในประเทศที่ด้อยพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาที่เป็นจริงเป็นจัง มีการปรับตัวในการปฏิบัติต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจนถือเป็นกุญแจสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาย่อยจากการที่ยังมีการถือพรรคถือพวกพ้อง

Marti – Vazquez (2005) ได้ศึกษา เรื่อง ผลกระทบของการกระจายอำนาจและการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในเพอร์โตริโก การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาในการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งเป็นเวลาหนึ่งปี เนื่องจากประเทศเพอร์โตริโกมีกฎหมายเกี่ยวกับโรงเรียนชุมชนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีบทบาทในการจัดซื้อและจัดการการเงินอยู่บ้างเล็กน้อย แต่ไม่มีอำนาจเกี่ยวกับการจ้างบุคลากรและการตัดสินใจเกี่ยวกับหนังสือเรียนหรือพัสดุรายการที่สำคัญ ซึ่งส่วนกลางยังคงมีบทบาทควบคุมเช่นเดิม คณะกรรมการโรงเรียน แทบไม่ได้ประชุมในรอบปีและการตัดสินใจสั่งการยังคงอยู่ที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ความร่วมมือจากชุมชนรอบโรงเรียนยังไม่ดีพอ สาเหตุที่การปฏิรูปการศึกษาระดับโรงเรียนล้มเหลว เพราะเป็นการสั่งการจากส่วนกลางไม่ได้เกิดจากการริเริ่มของโรงเรียน นโยบายโรงเรียนไม่เน้นด้านวิชาการของนักเรียน นโยบายด้านการปฏิรูประบบโรงเรียนยังขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองที่เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีการมอบอำนาจอย่างแท้จริงไปยังโรงเรียน หน่วยงานด้านการปฏิรูปการศึกษาปฏิบัติงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับทางราชการที่มีมาตรการควบคุมเครื่องครัด การจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียนไม่เท่าเทียมกัน เน้นจัดสรรไปพื้นที่ยากจนเป็นหลักแบบจำลองการบริหารที่กำหนดในกฎหมายไม่ได้ถูกนำมาสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน

Kimmet (2005) ได้วิจัย เรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ งานวิจัยนี้พบว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้ว หลักธรรมาภิบาลได้มีผู้นำไปใช้เชิงกล

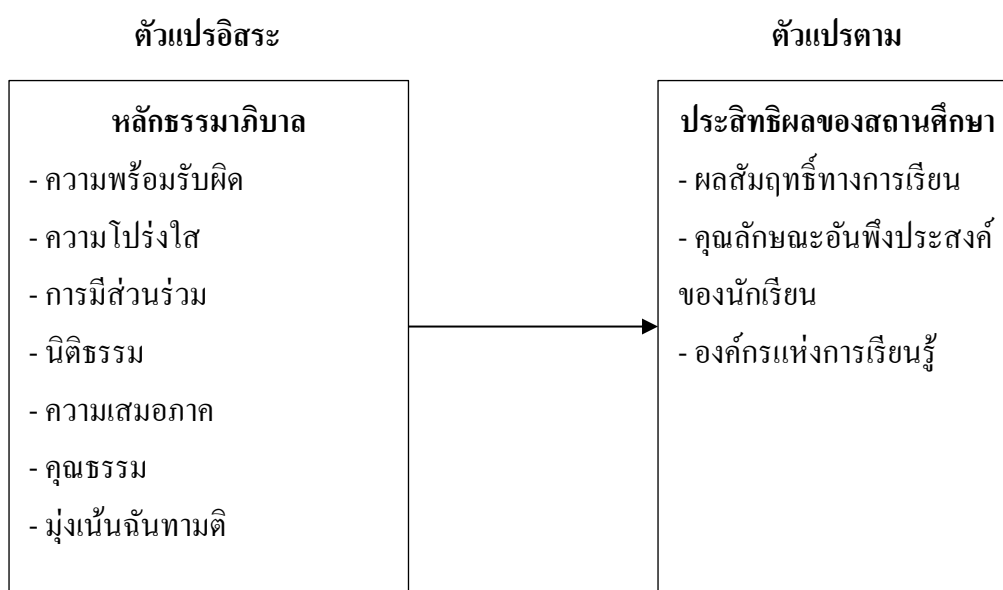
ยุทธศาสตร์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศนี้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยพิจารณาเป็นแต่ละประเทศและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษา โดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไร รวมถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งปี 2004 พบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง และเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูประบบรูปแบบการปกครอง นอกจากนี้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมือง การปกครอง โดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการพัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะในสถานะที่บ้านเมืองมีความไม่แน่นอนและเศรษฐกิจถดถอย เพื่อเป็นรูปแบบและเป็นหนทางในการบริหารประเทศใหม่ ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมือง การปกครอง ซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตย ซึ่งนั่นคือหนึ่งในจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาล

Marcella (2005) ได้วิจัย การบริการปกครองด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาของโมรอนโกมลรัฐแคลิฟอร์เนียผลการวิจัย พบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วมซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของการปกครองทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโมรอนโกข้อมูลที่ได้รับมีการเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่ทำการศึกษาค้นคว้าได้จัดหัวข้อที่สอดคล้องเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้ไปสู่การเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารเหล่านี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา จนบรรลุเป้าหมายอีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังได้สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าบทบาทของผู้นำในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาความทุ่มเทเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและระดับความสำเร็จที่สูงขึ้นนำไปสู่การปรับโครงสร้างและปรับเปลี่ยนในสิ่งที่ดีควรจะเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูง

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ธรรมาภิบาล มีหลายอย่างแต่ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ คือ เพื่อทำการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษามีสิ่งที่ต้องพิจารณา คือ ความพร้อมรับผิด (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความเสมอภาค (Equity) คุณธรรม (Morality) และมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) เพื่อทำการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงศึกษาการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาหลักธรรมาภิบาล ตามแนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กระทรวงศึกษาธิการ (2550) จำนวน 7 ด้าน คือ ความพร้อมรับผิด ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม นิติธรรม ความเสมอภาคคุณธรรม และมุ่งมั่นธรรมาภิบาล ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Sammons; Hillman & Mortimore (1995) Hoy & Miskel (2008) สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) อาคม อึ้งพวง (2551) ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

- 1.1 ความพร้อมรับผิด
- 1.2 ความโปร่งใส
- 1.3 การมีส่วนร่วม
- 1.4 นิติธรรม
- 1.5 ความเสมอภาค
- 1.6 คุณธรรม
- 1.7 มุ่งมั่นธรรมาภิบาล

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2.3 องค์กรแห่งการเรียนรู้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 3) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1,332 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 297 คน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 4

**ตารางที่ 4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดนครราชสีมา**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
สพป.นครราชสีมา เขต 1	143	32
สพป.นครราชสีมา เขต 2	176	39
สพป.นครราชสีมา เขต 3	183	42
สพป.นครราชสีมา เขต 4	180	40
สพป.นครราชสีมา เขต 5	214	51
สพป.นครราชสีมา เขต 6	181	42
สพป.นครราชสีมา เขต 7	228	51
รวม	1,332	297

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา, (2561).

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษา สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อสอบถามเกี่ยวกับขนาดโรงเรียน ระดับชั้นที่เปิดสอน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกเนื้อหาในการสอบถามออกเป็น 7 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 2.1 ความพร้อมรับผิด จำนวน 5 ข้อ
- 2.2 ความโปร่งใส จำนวน 5 ข้อ
- 2.3 การมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ
- 2.4 นิติธรรม จำนวน 6 ข้อ
- 2.5 ความเสมอภาค จำนวน 4 ข้อ
- 2.6 คุณธรรม จำนวน 5 ข้อ
- 2.7 มุ่งเน้นฉันทามติ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

- 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 5 ข้อ
- 3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 8 ข้อ
- 3.3 องค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ

สำหรับลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
(Rating Scale) แต่ละระดับมีตัวเลขกำกับและมีการกำหนดเกณฑ์ ตามแนวคิดของ บุญชม
ศรีสะอาด (2553 : 103) ดังนี้

5 หมายถึง	มากที่สุด
4 หมายถึง	มาก
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	น้อย
1 หมายถึง	น้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีต่อหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด
นครราชสีมา

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลและ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. สรุปแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของ
สถานศึกษา
3. สร้างแบบสอบถามโดยใช้กรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสารต่างๆ และงานวิจัยโดย
สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของการวิจัย
4. การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ
แล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ดาวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และโครงสร้าง เพื่อให้มี
ความเข้าใจ และสามารถวัดได้ตรงตามเรื่องที่ศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและถูกต้อง
ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามและและจุดประสงค์ในการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

5.1 ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5.2 ดร.อนันต์ สุดขำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลอนันตะ
5.3 ดร.ประชารัฐ วงศ์ขำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวัฒนา
5.4 ดร.อำนาจ อยู่คำ	อาจารย์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
5.5 ดร.นันทน์ภัส วิกุล	ศึกษานิเทศก์ สพป.นครราชสีมา เขต 4

จากการพิจารณาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1 ซึ่งสามารถตัดสินได้ว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

6. นำแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องผ่านเกณฑ์แล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบารค์ ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.975

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 เพื่อนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลทางออนไลน์ (Online) และประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางออนไลน์ (Online) และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเครื่องมือที่เก็บรวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาตามส่วนประมาณค่า 5 ระดับเพื่อศึกษาระดับบรรณานุกรม และประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์หลักบรรณานุกรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่
 - 1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency)
 - 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
 - 1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการศึกษาทดสอบสมมติฐานที่ 1-7

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเสริมเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อเป็นข้อสนับสนุนผลการค้นพบที่ได้โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) หลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย : คัดเลือกผู้บริหารระดับสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ในก.ค.ศ.
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสพฐ.
3. ผู้อำนวยการสำนัก ใน สพฐ.
4. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
5. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
6. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
7. ผู้อำนวยการโรงเรียน
8. ผู้อำนวยการโรงเรียน
9. ผู้อำนวยการโรงเรียน

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. สรุปลองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มาเป็นประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้บริหารระดับสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา
2. นำหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มาสร้างข้อคำถามเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม
3. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้น เสนอประธานคณะกรรมการและกรรมการควบคุมคดียุติพันธ์ เพื่อให้ความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะ แล้วผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาสาระหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว
4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ปรับปรุงแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือเชิญผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

2. นำหลักธรรมาภิบาลเสนอผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 ท่าน ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

3. รวบรวมประเด็นและสรุปผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อยืนยันหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาคำเนิการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล
2. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาคำเนิการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ระดับชั้นที่เปิดสอน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ในการวิเคราะห์ระดับหลักธรรมาภิบาลและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ ของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 103) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51 - 4.50 หมายถึง	อยู่ในระดับ	มาก
2.51 - 3.50 หมายถึง	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51 - 2.50 หมายถึง	อยู่ในระดับ	น้อย
1.00 - 1.50 หมายถึง	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) โดยวิธี Enter ซึ่งเป็นวิธีที่ใส่ตัวแปรต้นทุกตัวเข้า

ไปในสมการพร้อมกันแล้วพิจารณาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 05$) แล้วคัดเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาสร้างสมการถดถอยพหุคูณ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนด

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้คือ

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าอำนาจในการพยากรณ์
R^2_{adj}	แทน	ค่าอำนาจในการพยากรณ์ที่ปรับแก้
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์(Standard Error)
SE_{est}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Standard Error of the Estimate)
MS	แทน	ค่าความแปรปรวน (Mean of Square)
df	แทน	ชั้นของความอิสระ (Degrees of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ (F-Distribution)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานระดับชั้นที่เปิดสอน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังรายละเอียดตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความถี่ และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง (n = 297)	
	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	247	83.16
ขนาดกลาง	38	12.80
ขนาดใหญ่	12	4.04
รวม	297	100
ระดับชั้นที่เปิดสอน		
ปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	192	64.70
ปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	99	33.30
อื่นๆ	6	2.00
รวม	297	100
เพศ		
ชาย	211	71.00
หญิง	86	29.00
รวม	297	100
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	1	0.30
31 – 40 ปี	25	8.40
41 – 50 ปี	73	24.60
51 – 60 ปี	198	66.70
รวม	297	100
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	38	12.80
ปริญญาโท	245	82.50
ปริญญาเอก	12	4.00
ป.บัณฑิต	2	0.70
รวม	297	100

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง (n = 297)	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	12	4.0
11 – 20 ปี	64	21.5
21 – 30 ปี	73	24.6
31 ปีขึ้นไป	148	49.8
รวม	297	100
ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 5 ปี	12	4.0
6 – 10 ปี	64	21.5
11 – 15 ปี	73	24.6
15 ปีขึ้นไป	148	49.8
รวม	297	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 297 คน ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก 247 คน คิดเป็นร้อยละ 83.16 ขนาดกลาง 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 ขนาดใหญ่ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.04 เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 192 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.70 เปิดสอนระดับชั้นปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 99 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.30 เปิดสอน ระดับชั้นอื่นๆ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.00 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นชาย 211 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 เป็นหญิง 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 ปริญญาโท จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 ปริญญาเอก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ป.บัณฑิต จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 มีประสบการณ์ 11-20 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 มีประสบการณ์ 21 – 30 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 มีประสบการณ์ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี จำนวน 64 คน คิด

เป็นร้อยละ 21.50 มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 11 – 15 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 15 ปีขึ้นไป จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80

2. ผลการวิเคราะห์ระดับหลักคุณลักษณะของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 6 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของหลักคุณลักษณะ

หลักคุณลักษณะ	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ความพร้อมรับผิด	4.52	.39	มากที่สุด	7
2. ความโปร่งใส	4.67	.38	มากที่สุด	3
3. การมีส่วนร่วม	4.55	.42	มากที่สุด	4
4. นิติธรรม	4.54	.39	มากที่สุด	6
5. ความเสมอภาค	4.68	.39	มากที่สุด	2
6. คุณธรรม	4.74	.36	มากที่สุด	1
7. มุ่งเน้นฉันทามติ	4.55	.43	มากที่สุด	5
รวม	4.61	.32	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 6 พบว่า หลักคุณลักษณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับ ได้แก่ คุณธรรม ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .36) ความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .39) และความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .38) ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ความพร้อมรับผิด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .39)

ตารางที่ 7 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล
ด้านความพร้อมรับผิด

ความพร้อมรับผิด	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบในผลงาน	4.75	.46	มากที่สุด	1
2. ท่านมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการกระทำ ของคนที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ	4.67	.50	มากที่สุด	3
3. ท่านยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานใน สถานศึกษารวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้	4.69	.49	มากที่สุด	2
4. ท่านการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมรับ การตรวจสอบ	4.42	.60	มาก	4
5. ท่านมีแผนรองรับหากมีการปฏิบัติที่อาจเกิดข้อผิดพลาด ขึ้น มีบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ ข้อบังคับ	4.06	.69	มาก	5
รวม	4.52	.39	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 7 พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านความพร้อมรับผิด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ระดับมาก 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบในผลงาน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .46) ท่านยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในสถานศึกษารวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = .49) และท่านมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการกระทำของคนที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .50) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านมีแผนรองรับหากมีการปฏิบัติที่อาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้น มีบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .69)

ตารางที่ 8 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล
ด้านความโปร่งใส

ความโปร่งใส	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสด้านโครงสร้างการบริหารมีความสุจริตสามารถตรวจสอบได้	4.72	.47	มากที่สุด	3
2. ท่านจัดการประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผยให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนทราบ	4.74	.47	มากที่สุด	1
3. ท่านประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ ชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	4.68	.50	มากที่สุด	4
4. ท่านมีกระบวนการบริหารงานของโรงเรียน มีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูลตรงไปตรงมา ถูกต้องตามสภาพจริง	4.74	.48	มากที่สุด	2
5. ท่านมีกระบวนการบริหารงานที่มีความโปร่งใสด้านการให้คุณให้โทษ	4.44	.58	มาก	5
รวม	4.67	.38	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 8 พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D. = .38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านจัดการประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผยให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนทราบ ($\bar{X}=4.74$, S.D. = .47) ท่านมีกระบวนการบริหารงานของโรงเรียน มีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูลตรงไปตรงมา ถูกต้องตามสภาพจริง ($\bar{X}=4.74$, S.D. = .48) และท่านมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสด้านโครงสร้างการบริหารมีความสุจริตสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X}=4.72$, S.D. = .47) ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ท่านมีกระบวนการบริหารงานที่มีความโปร่งใสด้านการให้คุณ ให้โทษ ($\bar{X}=4.44$, S.D.= .58)

ตารางที่ 9 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของกิจกรรมมาภิบาล
ด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านมีความตระหนัก เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของบุคลากรชุมชนที่หลากหลาย	4.68	.49	มากที่สุด	1
2. ท่านให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนกลยุทธ์กิจกรรมโครงการต่างๆของโรงเรียน	4.67	.50	มากที่สุด	2
3. ท่านจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรวมทั้ง มีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายการตัดสินใจ	4.64	.51	มากที่สุด	3
4. ท่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นการ เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม	4.36	.62	มาก	5
5. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตรวจสอบร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์	4.60	.54	มากที่สุด	4
6. ท่านเปิดโอกาสให้ ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตรวจสอบร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์	4.34	.62	มาก	6
รวม	4.55	.42	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 9 พบว่า กิจกรรมมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ระดับมาก 2 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านมีความตระหนักเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรชุมชนที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .49) ท่านให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์กิจกรรมโครงการต่างๆ ของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .50) และท่านจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .51) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านเปิดโอกาสให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ (\bar{x} = 4.34, S.D. = .62)

ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล
ด้านนิติธรรม

นิติธรรม	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านได้บริหารงานในสถานศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจไปยังฝ่ายต่าง ๆ	4.65	.51	มากที่สุด	4
2. ท่านได้บริหารสถานศึกษาด้วยความเป็นธรรม มีหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ	4.64	.52	มากที่สุด	5
3. ท่านยึดหลักความชอบด้วยกฎหมายในการปกครองหลักการปฏิบัติหน้าที่ที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้สิทธิและอำนาจครูในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบที่องค์กรกำหนดขึ้นอย่างเต็มที่	4.68	.50	มากที่สุด	3
4. ท่านให้ความสำคัญเสมอภาค ยึดหลักความเป็นอิสระของการปฏิบัติงานมีความยุติธรรมกับบุคลากรทุกคน	4.71	.48	มากที่สุด	2
5. ท่านดำเนินการตามหลัก “ไม่มีความผิด ความไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย”	3.83	1.16	มาก	6
6. ท่านเคารพหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ	4.72	.46	มากที่สุด	1
รวม	4.54	.39	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 10 พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.54, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านเคารพหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ (\bar{x} = 4.72, S.D. = .46) ท่านให้ความสำคัญเสมอภาค ยึดหลักความเป็นอิสระของการปฏิบัติงานมีความยุติธรรมกับบุคลากรทุกคน (\bar{x} = 4.71, S.D. = .48) และท่านยึดหลักความชอบด้วยกฎหมายในการปกครองหลักการปฏิบัติหน้าที่ที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้สิทธิและ

อำนาจครูในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบที่องค์กรกำหนดขึ้นอย่างเต็มที่ ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = .50) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านดำเนินการตามหลัก “ไม่มีความผิด ความไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = 1.16)

ตารางที่ 11 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล
ด้านความเสมอภาค

ความเสมอภาค	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกัน	4.71	.47	มากที่สุด	2
2. ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการบริการอย่างทัดเทียมกัน	4.67	.48	มากที่สุด	3
3. ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการบริหารงาน	4.61	.52	มากที่สุด	4
4. ท่านได้ยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาค ในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง	4.72	.45	มากที่สุด	1
รวม	4.68	.39	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 11 พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านความเสมอภาค โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ ท่านได้ยึดหลักความเป็นธรรมความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = .45) ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกัน ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = .47) ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการบริการอย่างทัดเทียมกัน ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = .48) และท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือทุกหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการบริหารงาน
($\bar{x} = 4.61$, S.D. = .52)

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมาภิบาล
ด้านคุณธรรม

คุณธรรม	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านยึดถือคุณธรรมเป็นเครื่องเจริญทางจิตใจเพื่อให้เกิด คุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา	4.79	.41	มากที่สุด	1
2. ท่านจัดองค์กรให้เป็นหน่วยงานปลอดการทุจริต ปลอดจาก คอร์รัปชันหรือมีคอร์รัปชันน้อยลง	4.75	.45	มากที่สุด	3
3. ท่านส่งเสริมให้หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย เป็น หน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและ จรรยาบรรณ	4.77	.45	มากที่สุด	2
4. ท่านยึดมั่นความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด อันเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อการบริหาร จัดการอย่างร้ายแรง	4.72	.50	มากที่สุด	4
5. ท่านได้ส่งเสริมการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่ บุคลากรในสถานศึกษา	4.67	.47	มากที่สุด	5
รวม	4.74	.36	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 12 พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{x} = 4.74$, S.D. = .36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับ
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านยึดถือคุณธรรมเป็นเครื่องเจริญทางจิตใจ
เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = .41) ท่านส่งเสริมให้หน่วยงาน
ปลอดจากการทำผิดวินัย เป็นหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ
($\bar{x} = 4.76$, S.D. = .46) และท่านจัดองค์กรให้เป็นหน่วยงานปลอดการทุจริต ปลอดจากคอร์รัปชัน
หรือมีคอร์รัปชันน้อยลง ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = .45) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ท่านได้ส่งเสริมการพัฒนา
ด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = .47)

ตารางที่ 13 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของหลักธรรมภิบาล
ด้านมุ่งเน้นฉันทามติ

มุ่งเน้นฉันทามติ	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ท่านได้นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจาก ภายในและภายนอกมาใช้ในการบริหาร	4.54	.53	มากที่สุด	4
2. ท่านได้มีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากข้อสรุป ความเห็นร่วมกัน	4.59	.52	มากที่สุด	2
3. ท่านได้ใช้แนวทางในการหาข้อตกลงด้วยกระบวนการ จากขอความเห็นของกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และ เสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง	4.40	.58	มาก	5
4. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการ พิจารณาและเสนอมติอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบ โดยภาพรวม	4.56	.58	มากที่สุด	3
5. ท่านตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ (ที่ไม่ขัดต่อ กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคน เท่าเทียมกัน	4.64	.54	มากที่สุด	1
รวม	4.55	.43	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 13 พบว่า หลักธรรมภิบาลด้านมุ่งเน้นฉันทามติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ระดับมากที่สุด 1 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ท่านตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ(ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ)โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .53) ท่านได้มีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากข้อสรุปความเห็นร่วมกัน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .52) และท่านเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอมติอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .59) ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ท่านได้ใช้แนวทางในการหาข้อตกลงด้วยกระบวนการจากขอความเห็นของกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .58)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.85	.47	มาก	3
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	4.26	.47	มาก	2
องค์กรแห่งการเรียนรู้	4.27	.43	มาก	1
รวม	4.13	.39	มาก	-

จากตารางที่ 14 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .39)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยและส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .43) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .47) และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .47)

ตารางที่ 15 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา	3.90	.63	มาก	3
2. มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ	3.90	.58	มาก	2
3. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา	3.63	.68	มาก	5
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	3.82	.62	มาก	4
5. มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และทักษะชีวิต	4.02	.59	มาก	1
รวม	3.85	.47	มาก	-

จากตารางที่ 15 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และทักษะชีวิต
($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .59) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ
($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .58) และ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.90$,
S.D. = .63) ส่วนอันดับสุดท้ายคือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ
อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .68)

ตารางที่ 16 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.67	.48	มากที่สุด	1
2. มีความซื่อสัตย์	4.40	.55	มาก	2
3. มีวินัย	4.16	.61	มาก	5
4. มีความพอเพียง	4.16	.64	มาก	6
5. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	4.05	.64	มาก	8
6. มีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย	4.32	.62	มาก	3
7. มีจิตสาธารณะ	4.14	.65	มาก	7
8. มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด	4.20	.58	มาก	4
รวม	4.26	.47	มาก	-

จากตารางที่ 16 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ
ระดับมาก 7 ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ มีความรักชาติ
ศาสนา กษัตริย์ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .48) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55) และมีความภูมิใจ
ในท้องถิ่น และความเป็นไทย ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .62) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความมุ่งมั่น
ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .64)

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของประสิทธิผลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์กรแห่งการเรียนรู้	n = 297			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน	4.39	.57	มาก	2
2. แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ	4.17	.53	มาก	6
3. ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.30	.53	มาก	3
4. พัฒนางานอย่างเป็นระบบ	4.13	.56	มาก	7
5. ร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือเป็นทีม	4.40	.57	มาก	1
6. จัดสภาพแวดล้อมที่เด็กต้องการเข้าถึงการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ	4.29	.55	มาก	4
7. จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน	4.19	.59	มาก	5
รวม	4.27	.43	มาก	-

จากตารางที่ 17 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$,
S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยและส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับแรกคือ ร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือเป็นทีม ($\bar{x} = 4.40$,
S.D. = .57) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = .57) และใจกว้าง
รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = .53) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ พัฒนางานอย่างเป็น
ระบบ ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = .56)

3. ผลการวิเคราะห์หลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

3.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์หลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression) ก่อนการวิเคราะห์การถดถอย ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รายละเอียด ปรากฏดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(X ₆)	(X ₇)	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)
ความรับผิดชอบ(X ₁)	1									
ความโปร่งใส (X ₂)	.511 **	1								
การมีส่วนร่วม(X ₃)	.520 **	.574 **	1							
นิติธรรม (X ₄)	.477 **	.564 **	.525 **	1						
ความเสมอภาค (X ₅)	.541 **	.575 **	.562 **	.552 **	1					
คุณธรรม (X ₆)	.486 **	.575 **	.502 **	.550 **	.524 **	1				
มุ่งเน้นฉันทามติ (X ₇)	.509 **	.548 **	.515 **	.593 **	.502 **	.531 **	1			
ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Y ₁)	.317 **	.230 **	.287 **	.211 **	.299 **	.201 **	.308 **	1		
คุณลักษณะของนักเรียน (Y ₂)	.346 **	.332 **	.398 **	.339 **	.420 **	.365 **	.437 **	.501 **	1	
องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y ₃)	.405 **	.359 **	.471 **	.380 **	.483 **	.397 **	.505 **	.573 **	.563 **	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 18 พบว่า ตัวแปรหลักขรรมาภิบาลและประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก มีค่าอยู่ระหว่าง .201 - .593 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกับคุณธรรม มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .201 และ มุ่งเน้นฉันทามติและนิติธรรม มีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ .593 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าไม่เกิน .75 จึงนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณได้

3.2 การตรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ข้อตกลงเบื้องต้นประการหนึ่งคือ ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง เพราะถ้าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองจะเกิดปัญหาที่เรียกว่า Collinearity หรือสภาพที่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระในระดับค่อนข้างสูง และ Multicollinearity หรือ มีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัวขึ้นไป สภาพดังกล่าวจะทำให้ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณได้ มีค่าไม่ตรงกับความเป็นจริงทำให้การแปลผลผิดพลาด ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยดูจากค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) จากโมเดล Regression โดยค่า Tolerance ควรมากกว่า .05 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ควรมากกว่า 10 (อุทัยวรรณ สายพัฒนาและฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ 2547 : 58) รายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่า Tolerance และ ค่า Variance Inflation Factor แสดงสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ความรับผิดชอบ(X_1)	.562	1.778
ความโปร่งใส(X_2)	.428	2.337
การมีส่วนร่วม(X_3)	.399	2.506
นิติธรรม(X_4)	.453	2.206
ความเสมอภาค(X_5)	.328	3.044
คุณธรรม(X_6)	.394	2.537
มุ่งเน้นฉันทามติ (X_7)	.434	2.303

จากตารางที่ 19 ค่า Tolerance มากกว่า .05 และค่า Variance Inflation Factor น้อยกว่า 10 แสดงว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าไม่สูงพอที่จะทำให้ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณได้เปลี่ยนแปลง จึงนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

3.3 การตรวจโค้งปกติ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ข้อตกลงเบื้องต้นประการหนึ่งคือ ตัวแปรตาม (Y) ต้องแจกแจงเป็นโค้งปกติ ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรตาม ปรากฏผลตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงการตรวจสอบการกระจายแบบโค้งปกติของประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา(Y)	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(Y ₁)	.116	297	.000	.964	297	.000
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน(Y ₂)	.120	297	.000	.953	297	.000
องค์กรแห่งการเรียนรู้(Y ₃)	.144	297	.000	.934	297	.000

จากตารางที่ 20 การทดสอบการกระจายแบบโค้งปกติของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(Y₁) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน(Y₂) และองค์กรแห่งการเรียนรู้(Y₃) โดยใช้วิธีการแบบ Kolmogorov-Smirnov และแบบ Shapiro-Wilk พบว่าค่าสถิติ Sig ทั้ง 3 ตัวแปร แสดงว่ามีการกระจายแบบโค้งปกติ สามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

3.4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

3.4.1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ หลักกรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมใช้การวิเคราะห์แบบ Enter มีตัวแปรอิสระ 1 ตัว คือ หลักกรรมาภิบาล (X) และตัวแปรตาม 1 ตัวคือประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ปรากฏผลดังตารางที่ 20

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.781	.610	.601	.140

Predictors: (Constant), X(หลักกรรมาภิบาล)

จากตารางที่ 21 พบว่า ในภาพรวมค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .781 กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .610 กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้มีค่า

.601 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาล (X) พยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ได้ร้อยละ 61.10 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .140

ตารางที่ 22 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

	Model	b	Std. Error	β	t	Sig.
1	(Constant)	1.205	.292		4.204	.000
	หลักธรรมาภิบาล	.775	.062	.711	10.217	.000

Dependent Variable: ประสิทธิผลของสถานศึกษา

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์คือ หลักธรรมาภิบาล(X) และตัวแปรตามคือประสิทธิผลของสถานศึกษา(Y) มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง สามารถนำไปสร้างสมการได้ โดยเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว เขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ } Y = 1.205 + .775(X)$$

3.4.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักธรรมาภิบาลรายด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ Enter โดยมีตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ ความพร้อมรับผิด(X_1) ความโปร่งใส(X_2) การมีส่วนร่วม(X_3) นิติธรรม(X_4) ความเสมอภาค(X_5) คุณธรรม(X_6) และมุ่งเน้นฉันทามติ (X_7) ส่วนตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
	B	Std. Error	Coefficients Beta		
(Constant)	1.397	.295		4.729	.000
(X ₁)	.686	.068	.179	2.726	.007
(X ₂)	-.065	.079	-.062	-.828	.408
(X ₃)	.670	.073	.181	2.314	.010
(X ₄)	-.027	.073	-.027	-.362	.717
(X ₅)	.457	.086	.157	1.822	.069
(X ₆)	-.044	.087	-.040	-.507	.613
(X ₇)	.724	.069	.244	3.258	.001

จากตารางที่ 23 ลักษณะสมการถดถอยพหุคูณที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 3 ด้านคือ มุ่งเน้นฉันทามติ (X₇) ความพร้อมรับผิด (X₁) และการมีส่วนร่วม(X₃) ส่วนด้านที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมี 4 ด้าน คือ ความเสมอภาค (X₅) ความโปร่งใส (X₂) คุณธรรม (X₆) นิติธรรม (X₄)คือ เขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.397 + .686(X_1) - .065(X_2) + .670(X_3) - .027(X_4) + .457(X_5) - .044(X_6) + .724(X_7)$$

3.4.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้าน ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ Enter โดยมีตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ ความพร้อมรับผิด(X₁) ความโปร่งใส(X₂) การมีส่วนร่วม(X₃) นิติธรรม(X₄) ความเสมอภาค(X₅) คุณธรรม(X₆) และมุ่งเน้นฉันทามติ(X₇) ส่วนตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Y₁) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักขรรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
	B	Std. Error	Coefficients Beta		
(Constant)	1.771	.390		4.539	.000
X ₁	.659	.090	.208	2.871	.004
X ₂	-.072	.104	-.057	-.690	.490
X ₃	.142	.097	.126	1.467	.143
X ₄	-.052	.097	-.044	-.539	.590
X ₅	.161	.114	.134	1.416	.158
X ₆	-.149	.115	-.112	-1.293	.197
X ₇	.575	.091	.158	1.918	.006

จากตารางที่ 24 พบว่า หลักขรรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 2 ด้าน คือ ความพร้อมรับผิด (X₁) และมุ่งเน้นฉันทามติ (X₇) ส่วนด้านที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมี 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม(X₃) ความเสมอภาค(X₅) คุณธรรม(X₆) ความโปร่งใส(X₂) และนิติธรรม (X₄) เขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.771 + .659(X_1) - .072(X_2) + .142(X_3) - .052(X_4) + .161(X_5) - .149(X_6) + .575 (X_7)$$

3.4.4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักขรรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาองค์ประกอบขรรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ Enter โดยมีตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ ความพร้อมรับผิด(X₁) ความโปร่งใส(X₂) การมีส่วนร่วม(X₃) นิติธรรม(X₄) ความเสมอภาค(X₅) คุณธรรม(X₆) และมุ่งเน้นฉันทามติ(X₇) ส่วนตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะของนักเรียน (Y₂) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
	B	Std. Error	Coefficients Beta		
(Constant)	1.257	.365		3.441	.001
X ₁	.628	.084	.104	1.523	.129
X ₂	-.027	.098	-.021	-.272	.785
X ₃	.650	.091	.134	1.650	.002
X ₄	-.008	.091	-.007	-.092	.927
X ₅	.341	.106	.119	1.327	.186
X ₆	.037	.108	.028	.348	.728
X ₇	.735	.085	.215	2.758	.000

จากตารางที่ 25 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์หลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มีจำนวน 2 ด้าน คือ มุ่งเน้นฉันทามติ (X₇) และการมีส่วนร่วม (X₃) ส่วนด้านที่ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมี 5 ด้าน คือ ความพร้อมรับผิด(X₁) ความเสมอภาค(X₅) คุณธรรม(X₆) ความโปร่งใส(X₂) และนิติธรรม (X₄) เขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.257 + .628(X_1) - .027(X_2) + .650(X_3) - .008(X_4) + .341(X_5) + .037(X_6) + .735 (X_7)$$

3.4.5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาหลักขรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ Enter โดยมีตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ ความพร้อมรับผิด(X₁) ความโปร่งใส(X₂) การมีส่วนร่วม(X₃) นิติธรรม(X₄) ความเสมอภาค(X₅) คุณธรรม(X₆) และมุ่งเน้นฉันทามติ(X₇) ส่วนตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y₃) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
สถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
	B	Std. Error	Coefficients Beta		
(Constant)	1.162	.320		3.634	.000
X ₁	.171	.074	.149	2.311	.172
X ₂	-.098	.086	-.085	-1.141	.255
X ₃	.778	.080	.710	1.736	.007
X ₄	-.019	.079	-.017	-.241	.809
X ₅	.758	.093	.753	1.805	.032
X ₆	-.021	.094	-.017	-.223	.823
X ₇	.794	.075	.760	2.538	.000

จากตารางที่ 26 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
สถานศึกษาด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มีจำนวน 3 ด้าน
คือ มุ่งเน้นฉันทามติ (X₇) การมีส่วนร่วม(X₃) และความเสมอภาค (X₅) ส่วนด้านที่ส่งผลอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ด้าน คือ ความพร้อมรับผิด(X₁) ความโปร่งใส(X₂) นิติธรรม (X₄)
และคุณธรรม(X₆) เขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.162 + .171(X_1) - .098(X_2) + .778(X_3) - .019(X_4) + .758(X_5) - .021(X_6) + .794(X_7)$$

**ผลการศึกษการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา**

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารระดับสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร
สถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 ท่าน
ประกอบด้วย

10. ผู้ทรงคุณวุฒิ ในก.ค.ศ.
11. ผู้ทรงคุณวุฒิ ในสพฐ.
12. ผู้อำนวยการสำนัก ใน สพฐ.
13. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

14. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
15. อาจารย์ในมหาวิทยาลัย
16. ผู้อำนวยการโรงเรียน
17. ผู้อำนวยการโรงเรียน
18. ผู้อำนวยการโรงเรียน

โดยผลการศึกษาในแต่ละประเด็นจะนำเสนอโดยลำดับ ดังนี้

1. หลักความพร้อมรับผิด

การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความสำนึกรับผิดชอบต่อสถานศึกษา การใส่ใจปัญหาของสถานศึกษา กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลของการกระทำของตน ปฏิบัติงานด้วยความตระหนักในหน้าที่อย่างแท้จริง โดยทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ผู้ทำผิดต้องกล้ารับผิด มีระบบการจัดการกับผู้กระทำผิด ผู้บริหารและบุคลากรมีความรับผิดชอบ เนื่องจากผลการปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายควรมีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตน ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต้องมีหลักคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ พร้อมแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดผลเสียโดยตรงไปตรงมา ไม่มีอคติกับผู้ใด ไม่ควรช่วยเหลือผู้ที่กระทำความผิด ควรเน้นแก้แอมิสตินจ้าง ควรช่วยกันสอดส่อง หรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่เมื่อพบเจอผู้กระทำความผิด ควรเน้นการจัดการกับผู้กระทำความผิดด้วยความรวดเร็ว และมีความเที่ยงธรรม ควรมีการฝึกอบรมให้ตระหนักถึงผลเสียของการกระทำความผิด ควรปลูกฝังหรือแนะนำเรื่องการกระทำความผิดให้แก่บุตรหลานตั้งแต่วัยเด็ก ควรปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือกฎหมายที่สังคมยอมรับอย่างเคร่งครัด บุคลากรต้องเน้นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความดีในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ควรกลัวอำนาจของผู้กระทำความผิดบดทลงโทษ ต้องมีความเหมาะสมกับความผิดที่กระทำ ควรมีการป้องกันหรือมีการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนจากการกระทำความผิดของผู้อื่น แจ้งผลการแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการ

2. หลักความโปร่งใส

การสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระบบการทำงานที่มีความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในสถานศึกษา มีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่ช่วยให้การทำงานของสถานศึกษาปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ให้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบการทำงาน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบในเรื่องการทำงาน ผู้บริหารต้องมี

ความยุติธรรม มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีกระบวนการทุกขั้นตอนในการทำงาน ควรมีการประเมินการทำงานทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้เรื่องราวต่างๆ มีระบบรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางที่เปิดเผยและเป็นที่ยอมรับกัน มีความถูกต้องชอบธรรมของกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการ มีความถูกต้องและเหมาะสม มีความสุจริตยุติธรรม สนับสนุนให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมแผนการดำเนินการของสถานศึกษา ให้ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ควรมีการกำหนดทิศทาง การพัฒนาด้วยความซื่อสัตย์ มีการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นระบบด้วยความโปร่งใส กำหนดภารกิจของแต่ละงานอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และความไม่โปร่งใสในการทำงาน การบริหารงานต้องยึดหลักประโยชน์ของส่วนรวม ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ควรยึดหลักความพอเพียงตามหน้าที่ของตนเองที่มีอยู่ ควรตระหนักถึงผลเสียของการเอาเปรียบผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา

3. หลักการมีส่วนร่วม

เปิด โอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวางแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วม บุคลากร ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้ได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมและโครงการต่างๆ มีกระบวนการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีอคติต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็น และปรับปรุงการทำงานเมื่อได้รับข้อเสนอแนะ มีการประสานสัมพันธ์ ทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความสามารถหรือมีภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมบริหารงานในสถานศึกษา

4. หลักนิติธรรม

นำกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกาและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา มาใช้ปฏิบัติ และบุคลากรในสถานศึกษาพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา และระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เหล่านั้น มิใช่เป็นการบริหารตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล ส่งเสริม

ความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา มีกระบวนการประเมินศักยภาพและผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในสถานศึกษา อบรมให้ความรู้บุคลากรในสถานศึกษาให้รู้ถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบังคับและกติกาดังกล่าว ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและให้ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก นิติธรรมภายในองค์การควรหมายถึง กฎ กติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา เช่น การมาทำงานหรือเข้าประชุมให้ตรงต่อเวลารวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในสถานศึกษา การบังคับใช้กฎเกณฑ์ กติกา กฎหมาย ระเบียบจะต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

5. หลักความเสมอภาค

ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงความเท่าเทียมของบุคลากรในสถานศึกษา การออกคำสั่งต่างๆ ได้ยึดหลักความเป็นธรรมและเสมอภาค แจ่มแจ้งขั้นตอนการทำงานให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึงกัน ยึดหลักการบริหารงานอย่างเป็นธรรม เสมอภาค เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมวางแผน ทบทวน ปรับปรุงและยกเลิก โครงสร้างและหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

6. หลักคุณธรรม

ผู้บริหารมีความประพฤติถูกต้องทำนองคลองธรรม ผู้บริหารมีความประพฤติเป็นแบบอย่าง ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาและนักเรียนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน อบรมด้านคุณธรรมให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากร ได้ตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น ควรสร้างคุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การพัฒนาบุคคลด้วยคุณธรรมต้องฝึกฝนให้มีความรู้สึกตระหนักว่าอะไรดี อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรไม่ดี และปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกที่ควรให้เป็นปกติวิสัย สถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนและชักจูงให้บุคลากรของสถานศึกษา สนใจคุณธรรมและพร้อมปฏิบัติกับชีวิตการทำงานของตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัยและประกอบวิชาชีพสุจริต มีความชอบธรรม ควรรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ควรมีหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม ควรมีความพยายามในการสร้างหลักคุณธรรมที่เป็นสากลให้บุคคลเกิดความรู้สึกในเรื่องของคุณธรรมในแนวทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ผู้บริหารและครูมี

ความประพฤติและปฏิบัติที่ถูกต้อง ควรมีการอบรมผู้ปกครองให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมประจำใจสำหรับการบริหารสถานศึกษา

7. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

ผู้บริหารขององค์กร หน่วยงาน โรงเรียนต่างๆ จะต้องแสวงหาแนวทาง วิธีการที่จะทำให้ องค์กร หน่วยงาน โรงเรียนนั้นๆ ยึดถือ ปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันหรือขัดแย้งกันน้อยที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นข้อตกลงร่วมกัน แต่ในบริบทของประเทศไทยอาจไม่สามารถใช้แนวทางฉันทามติกับทุกเรื่องได้ จึงเป็นควรรวมหลักนี้ไว้กับหลักการมีส่วนร่วม และปรับถ้อยคำเป็นหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) แต่การมีส่วนร่วมพยายามแสวงหาฉันทามติ หมายถึง ซึ่งเป็นการปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์กร รวมทั้งเปิดให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานและร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ

จากหลักธรรมาภิบาลทั้ง 7 ด้าน หากสถานศึกษาได้นำไปศึกษาหลักธรรมาภิบาลด้านใดที่สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนการใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาโดยจริงจัง ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษามากขึ้น และส่งผลให้การพัฒนาการศึกษา พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลกระทบมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับผลกระทบมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) ศึกษาผลกระทบมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1,332 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาผลกระทบมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1. ระดับผลกระทบมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .32) เมื่อพิจารณาเป็นรายหลัก พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 อันดับ ได้แก่ คุณธรรม ความเสมอภาค และความโปร่งใส ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ความพร้อมรับผิด

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาลร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 61.10

3.2 หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 หลัก ได้แก่ มุ่งเน้นฉันทามติ ความพร้อมรับผิด และการมีส่วนร่วม

3.3 หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 หลัก ได้แก่ ความพร้อมรับผิด และมุ่งเน้นฉันทามติ

3.4 หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 หลัก ได้แก่ มุ่งเน้นฉันทามติ และการมีส่วนร่วม

3.5 หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 หลัก ได้แก่ มุ่งเน้นฉันทามติ การมีส่วนร่วม และความเสมอภาค

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากสรุปผลการศึกษา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการศึกษา ของ สมชาย น้อยน้ำ (2559: 38) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักการประเมินแห่งคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ประจักษ์ โคะชะธา (2559 : 116-117) ที่ศึกษาวัฒนธรรมองค์การและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากธรรมาภิบาลเป็นหลักใน

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นหลักการบริหารที่เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกส่วน ของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศ มีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการ บริหารที่มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 30) ที่กล่าวว่า การสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในทุกระดับจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน โดยมีคน เป็นศูนย์กลางที่แท้จริง ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมเสถียรภาพ สอดคล้องกับ ปิยะนารถ สิงห์ชู (2557 : 1) ที่กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เพราะ ช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ บุญสืบ โพธิ์ศรี (2559 : 217) ที่กล่าวว่า การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ก่อให้เกิดประสิทธิผลทั้ง ในระดับองค์กรและระดับบุคคล กล่าวคือ ผลในระดับองค์กร ธรรมาภิบาลจะช่วยส่งเสริม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร เนื่องจาก มีระบบที่ชัดเจนในการบริหารและการ กำกับดูแล ซึ่งกระบวนการบริหารและการกำกับองค์กรที่ดีย่อมประกันได้ว่าจะเพิ่ม โอกาสแห่ง ความสำเร็จได้ และสอดคล้องกับ Sciarappa (2016 : 1) ที่กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นชุดของความ รับผิดชอบ การจัดทำนโยบายและขั้นตอนที่โรงเรียนใช้เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาให้กับครู และ นักเรียน ผ่านแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์และความสำเร็จในการจัด การศึกษาที่มีคุณภาพ

2. เมื่อพิจารณาแยกรายองค์ประกอบ พบว่า มุ่งเน้นฉันทามติ ความพร้อมรับผิด และการมี ส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อาจเนื่องมาจาก การบริหารจัดการศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพนั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะทำให้สำเร็จได้ง่ายๆ เพราะประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด โดยมีความหมายครอบคลุมถึงผลผลิตที่เกิดกับนักเรียนความพึงพอใจของครูผู้ปฏิบัติงาน และการพัฒนา สถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ปัจจัยและองค์ประกอบที่หลากหลาย การมุ่งเน้นฉันทามติส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าความสามัคคี ความมีเหตุผลในหมู่คณะของครู การมีเป้าหมาย การ มองไปในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดเอกภาพในการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย วัฒน ศัพท์ (2546 : 3) ที่กล่าวว่า กระบวนการเจรจาเพื่อหาฉันทามติหรือสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน มีเป้าหมาย มีกระบวนการชัดเจน ความสำเร็จจากกระบวนการสร้าง ฉันทามติ คือ ความสามารถที่จะบรรลุข้อตกลง แบบชนะ – ชนะ หมายถึงข้อสรุปที่เป็นที่พึงพอใจ ของทุกๆ ฝ่าย และสอดคล้องกับ Hefte (2019: 1) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์ เป็น กระบวนการที่สร้างความเชื่อมั่นสร้างความเป็นเจ้าของและความมุ่งมั่น กระบวนการฉันทามติที่มี

ประสิทธิภาพ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพดีขึ้นซึ่งจะช่วยให้กลุ่มหรือชุมชนสามารถก้าวไปข้างหน้า เพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน ส่วนองค์ประกอบความรับผิดชอบ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อาจเนื่องมาจาก ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะของคน que แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ถ้าครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีความรับผิดชอบยอมทำให้งานทุกอย่างสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวารินทร์ โรจน์ขจรภักดิ์ (2547 : 11) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายาม อดทน และตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อเกิดความก้าวหน้าต่อตนเอง และสังคม และนั่นหนา รัตนพลแสน (2551 : 1) กล่าวว่า ความรับผิดชอบช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข ช่วยให้งานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วม คือ การที่สมาชิกทุกคนขององค์การ ได้ร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตามและ ตรวจสอบ การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้ร่วมตัดสินใจ ทำให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Marume (2016 : 67) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ โดยการพิจารณาทางเลือกใหม่ให้การตัดสินใจมีความรอบคอบ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเมื่อการตัดสินใจได้รับการยอมรับ ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ช่วยลดการเชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรง และสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9 –10) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น การมุ่งเน้นฉันทามติ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม จึงร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา นอกจากนี้ Marcella (2005) ได้พบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วมซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของการปกครองทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโมรอน โกข้อมูลที่ได้รับมีการเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่ทำการศึกษาเอกสาร ได้จัดหัวข้อที่สอดคล้องเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้ไปสู่การเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารเหล่านี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาจนบรรลุเป้าหมายอีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังได้สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าบทบาทของผู้นำในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาความทุ่มเทเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและระดับความสำเร็จที่สูงขึ้นนำไปสู่การปรับ โครงสร้างและปรับเปลี่ยนในสิ่งที่ควรจะเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูง

3. ความเสมอภาค ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษา เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ให้ความรู้และพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง คนที่มีความสุข จึงจำเป็นต้องมี

การพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการปฏิรูปและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้ร่วมมือกันพัฒนาการเรียนรู้ มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อ ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน การจะให้ครูและบุคลากรมีความสามัคคี ร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ผู้อำนวยการต้องยึดหลักความเสมอภาค ให้เกียรติให้ความสำคัญ แก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะการเลือกปฏิบัติ จะทำให้ครูและบุคลากรมีความรู้สึกที่ไม่ได้รับความสำคัญ ส่งผลให้ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน จะนำมาซึ่งความล้มเหลวของสถานศึกษาในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ the International Labour Organization (มปป.: 1) ที่กล่าวว่า การเลือกปฏิบัติหรือความไม่เสมอภาคในการทำงาน จะทำให้ผู้ที่ทำงานสูญเสียสิทธิในการออกความเห็นและการมีส่วนร่วม เป็นการกบั่นทอนประชาธิปไตยและความยุติธรรมในที่ทำงาน ส่วนบุคคลที่ได้รับ การปฏิบัติและได้รับ โอกาสต่างๆอย่างยุติธรรม จะสามารถพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ The Rabbittfinance (2559 : 1) ที่กล่าวว่า การเลือกปฏิบัติในการทำงานเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำให้เสียความสามารถพิเศษของมนุษย์ไปโดยเปล่าประโยชน์ และเป็นผลร้ายต่อความสามารถในการสร้างความเจริญแก่เศรษฐกิจ การเลือกปฏิบัติทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้การเลือกปฏิบัติยังบั่นทอนความสามัคคี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม การจัดกำลังงานลงสู่ตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม เป็นการลดคุณภาพของทุนมนุษย์และขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน สมาชิกของกลุ่มที่ถูกเลือกปฏิบัติไม่มีกำลังใจทำงาน ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การลาออกจากงานเพิ่มมากขึ้น ความเสมอภาคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาเพราะส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ อภิญา แก้วชื่น (2549) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านภาระงาน 4 งาน คือ งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร บริหารทั่วไป โดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า และใช้หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ประการ ได้แก่ การสร้างยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และการมี

วัฒนธรรมองค์กรเพื่อการพัฒนา นอกจากนี้ นันทน์ภัส วิกุล (2559) ได้วิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาปฐมวัย พบว่า ความผูกพันองค์กร มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การที่ครูมีความผูกพันกับองค์กร เนื่องจากครูได้รับความเสมอภาคในการทำงาน และการได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม ครูจึงมีความทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง รู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ก็ย่อมที่จะส่งผลทำให้พฤติกรรมการทำงานเป็นไปอย่างทุ่มเท เพื่อต้องการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัย หลักธรรมาภิบาลองค์ประกอบด้านมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านความพร้อมรับผิด ด้านความเสมอภาค และด้านการมีส่วนร่วมมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานควบคุมกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด ควรนำผลการวิจัยที่เป็นองค์ประกอบประสิทธิผลของสถานศึกษามากำหนดเป็นแนวทางเชิงนโยบายหรือทิศทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยองค์ประกอบด้านมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านความพร้อมรับผิดและด้านการมีส่วนร่วม มากำหนดเป็นนโยบายหรือทิศทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสถานศึกษาในสังกัดเอกชน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานในด้านต่างๆ ตามขอบข่ายภารกิจงานด้านอื่นๆของสถานศึกษาเช่น ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การปฏิรูประบบ ราชการและการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- โกวิท พวงงาม. (2557). การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ เดือนตุลาคม จำกัด.
- ไชยวัฒน์ คำชู. (2545). ธรรมชาติของการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : น้ำฝน.
- ถวิลวดี บุรีกุลและคนอื่นๆ. (2547). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อ การทำงานของ รัฐบาลและองค์กรอิสระ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการ วิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า.
- ธีระ รุณเจริญ. (2548). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : แอล. ที. เพรส จำกัด.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. คุุณิพนธ์ปริญญา ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- นภดล ไชยสุระ. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมองค์กร และธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 คุุณิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทน์ภัส วิกุล (2559). ประสิทธิภาพของสถานศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดนครราชสีมา. คุุณิพนธ์ปริญญาคุุณิบัณฑิต สาขาานวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นัยมะ สามะ. (2554). “Good Governance กับการบริหารในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 : 9-10.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร .
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ประจักษ์ โขชะดา. (2559). วัฒนธรรมองค์กรและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (2016) : กรกฎาคม-ธันวาคม 2559.

- พลสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล
กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ รัตนมณี . (2550). การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิโรจน์ สารรัตนะ (2548). โรงเรียน : การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา (2561). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2561.
นครราชสีมา.
- ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551). การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ดุษฎี
นิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). การพัฒนาตัวแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน :
การพัฒนาตัวแบบและตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภมาส อังสุโชติ. (2554). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:
เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2549). ปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตาม
พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

- สุดจิต นิमितกุล. (2543). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี การปกครองที่ดี** (good governance). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). **ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้**. ค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.suthep.ricr.ac.th/>.
- อภิญา แก้วชื่น. (2549). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2545). **รัฐธรรมนูญและธรรมนูญกับองค์กรประชาสังคม การจัดการปกครอง Governance**. ใน รวมบทความจากการประชุมทางวิชาการในวาระครบรอบ 50 ปี 17-19 สิงหาคม 2541. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินท์ สฟโขชชัย. (2557). **แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อานันท์ ปันยารชุน. [อดีตส.อ.]. (2545). **ปาฐกถา รัฐธรรมนูญกับอนาคตประเทศไทย**. ม.ป.ท.
- อุทุมพร ทองอุไทย จามรمان. (มีนาคม 2541). **โมเดลคืออะไร**. วารสารวิชาการ. 1(3) : 22-26
- อำรุง จันทวานิช. (2547). **แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). **Research in Education** (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Brown, and Moberg, (1980). **Organization theory and management amacro approach**. New York : John Wiley,
- Caldwell, B.J. & Sprinks, J.M. (1990). **The Self-managing School** . London: Taylor and Francis (Printers) Ltd.
- Cheng, Y.C. (1996). The theory and characteristics of school-based management. **International journal of education management**, 7(6), 6-17.
- Chris Argyris, (1964). **Integrations The Individual and The Organization** New York:John Wiley.
- Chrispeels, J& Ann, H (1990). **A Study of Factor Contributing to Achieving and Sustaining School Effective in Elementary School**. Retrieved January 24, 2014, from DAI 51/07A.
- Cronbach, L. J. (1990) . **Essentials of Psychology Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins Publishers Inc.

- Eisner, E, (1976). **“Educational connoisseurship and criticism : their form and functions in education evaluation”**. The Journal of Aesthetic Education. 10(3) : 135.
- Getzels, J.W, & Guba, E.L, (1996). **“Social Behavior and The administrative Process**. The School Review 65 (4), 423-441).
- Gilckman,Carl D. (1990) **Supervision of Instruction A Development Approach**, 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Highett, N. T. (1989). **School effectiveness and ineffective parent’s principal’s and superintendent’s perspective**. Unpublished doctoral dissertation, University of Alberta, Edmonton, AB.
- Hoy, W. K. & Furguson, J. (1985). Theoretical framework and exploration organization effectiveness of school. **Educational Administration Quarterly**, 21 (2)
- Hoy, W. K. ; & Miskel, C. G. (1991). **Education Administration: Theory. Research and Practice**. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2001). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2005). **Educational Administration: Theory, Research and Practice**. 7th ed. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2008). **Educational Administration: Theory, Research and Practice**. 8th ed. New York: McGraw-Hill.
- Joint committee on Standards for Educational evaluation. (2000). **Standards for evaluations of educational programs, projects, and materials**. New York **McGraw-Hill**.
- Keeves,P.J. (1988). **Educational research methodology and measurement** : an International handbook.Oxford Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), pp. 607-610.
- Lunenburg, F.C. & Ornstein, A.C. (2000). **Educational Administration: Concepts and Practice**. 3rd ed. Belmont: Wadsworth.

Mott,P.E. (1966).**The Characteistic of Effective Organization** New York : McMillan, 398.

Marcella, Casey-Cooper. (2005). **Educational Governance of the Morongo Unified School District (California)**. (Online) Available : <http://www.lib.umi.com/dissertations/preview/3166794>.

Nadler, D.A. (1979). “**The effects if feedback on task group behavior : A Review of the Experimental Research**”. *Organizational Behavior and Human Performance*. (23) : 309-338.

Owens, R.G. (1995). **Organization Behavior in Education**. 5th ed. Boston: Allyn & Bacon.

Sammons, p., Hillman, J., Mortimore, P. (1995). **Key Characteristics of Effective Schools: a Review of School Effectiveness Research**. London: OFSTED.

Senge, P.M. (1990). **The Fifth Discipline : The Art and Practice of Learning Organization**. London: Century press.

Sergiovanni, T.J. (2001). **The principalship : A Reflective Practice Perspective**. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Smith , R.M. and others. (1980). **Management : Making organizations perform**. New York : Macimillan.

State of Victoria : Department of education and training. (2002). **Knowledge and Skills Building a Future** Retrieved 27 August 2013.Available from <http://www.sofweb.vic.edu.au/blueprint/es/default.asp>,

Tosi,H.L.and J.R.Rizzo. (1991). **Managing organizational behavior**. New York : Harper Collins Publishers.

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**แบบสอบถามหลักสูตรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี เรื่อง หลักสูตรมาภิบาลที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัด
นครราชสีมา
2. แบบสอบถามมีทั้งสิ้นจำนวน 3 ตอน ขอความกรุณาได้ตอบข้อคำถามทุกข้อ
เนื่องจากจะส่งผลทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และด้วย
จรรยาบรรณในการวิจัยจะถือว่าข้อมูลทุกอย่างที่ได้ในครั้งนี้เป็นความลับ ไม่มีข้อผูกมัด
กับผู้ตอบแบบสอบถามไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น
3. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงหน้าข้อความที่ตรงกับ
ความจริงหรือระดับการรับรู้ของท่านมากที่สุด
4. ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์การตอบ
แบบสอบถามในครั้งนี้

ปราโมทย์ แสนกล้า

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษา

1.1 ขนาดโรงเรียน

- () โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 300 คน)
 () โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียน 300-1000 คน)
 () โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียน 1000 คนขึ้นไป)

1.2 ระดับชั้นที่เปิดสอน

- () ปฐมวัย-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 () ปฐมวัย-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 () อื่นๆ.....

1.3 เพศ

- () ชาย () หญิง

1.4 อายุ

- () ต่ำกว่า 30 ปี () 31-40 ปี
 () 41-50 ปี () 51-60 ปี

1.5 วุฒิการศึกษา

- () ปริญญาตรี () ปริญญาโท
 () ปริญญาเอก () ป.บัณฑิต

1.6 ประสบการณ์ทำงาน

- () ต่ำกว่า 10 ปี () 11-20 ปี
 () 21-30 ปี () 31 ปี ขึ้นไป

1.7 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

- () ต่ำกว่า 5 ปี () 6-10 ปี
 () 11-15 ปี () 15 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าท่านมีระดับพฤติกรรม
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อความในแต่ละ
ข้อมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีตัวเลขกำหนดระดับการปฏิบัติ
เพียงคำตอบเดียว ตามความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1 ความพร้อมรับผิด (Accountability)					
1.1 ท่านมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา มีความ รับผิดชอบในผลงาน					
1.2 ท่านมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจในการกระทำของคนที่ ตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ					
1.3 ท่านยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในสถานศึกษา รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้					
1.4 ท่านการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมรับการ ตรวจสอบ					
1.5 ท่านมีแผนรองรับหากมีการปฏิบัติที่อาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้น มี บทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับ					
2 ความโปร่งใส (Transparency)					
2.1 ท่านมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสด้าน โครงสร้างการบริหาร มีความสุจริตสามารถตรวจสอบได้					
2.2 ท่านจัดการประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเปิดเผย ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนทราบ					

หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
2.3 ท่านประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้					
2.4 ท่านมีกระบวนการบริหารงานของโรงเรียน มีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูลตรงไปตรงมา ถูกต้องตามสภาพจริง					
2.5 ท่านมีกระบวนการบริหารงานที่หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้คณาจารย์มีความโปร่งใสด้านการให้โทษ					
3 การมีส่วนร่วม (Participation)					
3.1 ท่านมีความตระหนัก เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรชุมชน ที่หลากหลาย					
3.2 ท่านให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน					
3.3 ท่านจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายการตัดสินใจ					
3.4 ท่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม					
3.5 ท่านเปิดโอกาสให้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตรวจสอบร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์					
3.6 ท่านเปิดโอกาสให้ ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตรวจสอบร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์					
4 นิติธรรม (Rule of Law)					
4.1 ท่านได้บริหารงานในสถานศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจไปยังฝ่ายต่าง ๆ					
4.2 ท่านได้บริหารสถานศึกษาด้วยความเป็นธรรม มีหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ					

หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
4.3 ท่านยึดหลักความชอบด้วยกฎหมายในการปกครองหลักการปฏิบัติหน้าที่ที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้สิทธิและอำนาจครูในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่มอบหมายที่องค์กรกำหนดขึ้นอย่างเต็มที่					
4.4 ท่านให้ความเสมอภาค ยึดหลักความเป็นอิสระของการปฏิบัติงานมีความยุติธรรมกับบุคลากรทุกคน					
4.5 ท่านดำเนินการตามหลัก “ไม่มีความผิด ความไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย”					
4.6 ท่านเคารพหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ					
5 ความเสมอภาค (Equity)					
5.1 ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกัน					
5.2 ท่านมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้รับการบริการอย่างทัดเทียมกัน					
5.3 ท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการบริหารงาน					
5.4 ท่านได้ยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง					
6 คุณธรรม (Moral)					
6.1 ท่านยึดถือคุณธรรมเป็นเครื่องเจริญทางจิตใจเพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา					
6.2 ท่านจัดองค์กรให้เป็นหน่วยงานปลอดการทุจริต ปลอดจากคอร์ปชั่นหรือมีคอร์ปชั่นน้อยลง					
6.3 ท่านส่งเสริมให้หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย เป็นหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ					
6.4 ท่านยึดมั่นความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด อันเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง					

หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
6.5 ท่านได้ส่งเสริมการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคลากร ในสถานศึกษา					
7 มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)					
7.1 ท่านได้นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้ทั้งจากภายในและ ภายนอกมาใช้ในการบริหาร					
7.2 ท่านได้มีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากข้อสรุปความเห็น ร่วมกัน					
7.3 ท่านได้ใช้แนวทางในการหาข้อตกลงด้วยกระบวนการจากขอ คิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง					
7.4 ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการพิจารณา และเสนอความคิดเห็นที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวม					
7.5 ท่านตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ (ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน					

ตอนที่ 3 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการรับรู้ของท่านในแต่ละข้อว่า

สถานศึกษา นักเรียน ครูในสถานศึกษามีคุณลักษณะ/พฤติกรรมอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 = มากที่สุด ระดับ 4 = มาก ระดับ 3 = ปานกลาง ระดับ 2 = น้อย ระดับ 1 = น้อยที่สุด

ที่	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการรับรู้					
		5	4	3	2	1	
1	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากน้อยเพียงใด						
	มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา						
	2 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิด คำนวณ						
	3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา						
	4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร						
5	มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และทักษะชีวิต						
6	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักเรียนในสถานศึกษามีคุณลักษณะเหล่านี้มากน้อยเพียงใด						
	มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์						
	7 มีความซื่อสัตย์						
	8 มีวินัย						
	9 มีความพอเพียง						
	10 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน						
	11 มีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย						
	12 มีจิตสาธารณะ						
	13	มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด					
	14	ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ครู/บุคลากรในสถานศึกษามีพฤติกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
		มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน					

ที่	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการรับรู้				
		5	4	3	2	1
15	แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ					
16	ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
17	พัฒนางานอย่างเป็นระบบ					
18	ร่วมกันปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะหรือเป็นทีม					
19	จัดสภาพแวดล้อมที่เด็กต้องการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ					
20	จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้ให้ข้อมูล

ตำแหน่ง

หน่วยงาน

คำชี้แจง ให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย **ความพร้อมรับผิด**

(Accountability) **ความโปร่งใส (Transparency)** **การมีส่วนร่วม (Participation)** **นิติธรรม (Rule of**

Law) **ความเสมอภาค (Equity)** **คุณธรรม (Moral)** **มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)** ส่งผล

ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน** **คุณลักษณะอัน**

พึงประสงค์ของนักเรียน **การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้** อย่างไร

1. ท่านคิดว่าหลักความพร้อมรับผิด (Accountability) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าหลักความโปร่งใส (Transparency) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าหลักความเสมอภาค (Equity) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าหลักคุณธรรม (Moral) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

“ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย”

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ	ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.อนันต์ สุขคำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลอนันตะ
3. ดร.ประชาธิฐ วังคำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวัฒนา
4. ดร.อำนาจ อยู่คำ	อาจารย์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
5. ดร.นันทน์ภัส วิกุล	ศึกษานิเทศก์ สพป.นครราชสีมา เขต 4

ประวัติย่อผู้ศึกษา

ชื่อ-นามสกุล	นายปราโมทย์ แสนกล้า
วัน เดือน ปี ที่เกิด	17 ธันวาคม 2505
ภูมิลำเนาเดิม	อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
ภูมิลำเนาปัจจุบัน	672/32 อรุณชัยเคหะ หมู่13 ตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2542	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 วิทยฐานะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชี่ยวชาญ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 345 หมู่5 ถนนมิตรภาพ ตำบลลาดบัวขาว จังหวัด นครราชสีมา 30140
เบอร์โทรศัพท์	095-9653551